

jim predsjednikom g. Arnoldom i društvenom zastavom, da oprati do vječnog počinka svoju dobrotvorku.

Kad je posebni vlak od 4 vagona stao, izašli su iz njega teško razvili suprug, brat mu, barun Lujo Vrančany i više rodbine, gospoda poskidaše šešire, mnoge gopodje zaplakaše. Malo za tim otvoren je posljednji vagon, u kom se je nalazio lies s pokojnicom u velikoj drvenoj škrinji, te je na nj stavljeno preko dvadeset venača, što su ih poslali zagrebački prijatelji i štovatelji. Za tim je opet vagon zatvoren i prikopčan međutim nadošlom žakanjskom vlaku, s kojim je pokojnica poslije 10 sati odvežena u Karlovac, gdje će u 3 sata poslije podne na Dubovcu u obiteljskoj raci biti sahranjena.

S vlakom odputovala je sva rodbina, društvo »Kolo« i više uglednih licah.

— (Pismeni izpit zrelosti) jesenskoga roka držat će se u zagrebačkoj gimnaziji od 26. do 30. rujna zajedno s ponovnim izpitom.

— (Vjenčanje.) Gosp. Šandor pl. Valčić, gospodarski činovnik g. baruna Gejze Raucha, vjenčao se je prošlog tjedna sa gospođicom Marijom Gollí.

— (Na biciklu iz Zagreba u Mletke.) Gospoda Mirko Bothe i Sigmund Mitlbach, obojica članovi prvog hrvatskog biciklističkog kluba, odputovali su prekjueer u nedjelju u 3 sata poslije podne na biciklu od »Narodne kavane« na Jelačićevu trgu u Mletke. Naši biciklisti putuju preko Maribora, Bjelaka, Pontafela i Videma u Mletke, te od onuda preko Trsta i Ljubljane u Zagreb. Putovanje proračunano je na 12 do 14 danah, a putnici će se zadržati jedan dan u Milstattu, posjedu g. Mitlbacha, a dva dana u Mletih.

— (+ G. Juro Ott,) nadmlinar u mlinu na turbine g. Petra Šliepčevića u Turnu kod Karlovca, umro je 17. t. mj. u 52. godini te je 18. rujna poslije podne u 5 sati sahranjen na dubovačkom groblju.

— (Opušten 20-godišnji robijaš.) Bit će još dosta naših zagrebačkih čitalacah, koji će se sjećati umorstva Hofmanova u Zagrebu prije 20 godinah. Hofman je bio u Dugoj ulici stolar. Jedne nedjelje posvadio se je radi novacah sa svojim pomoćnikom, rezbarom Bastijančićem, i ovaj ga je na svoju nesreću dlietom ubio. Sud ga je osudio na 20 godišnju tamnicu, te je zadnjih godinah tamnovao u zem. kaznioni u Mitrovici, od kuda je jučer opušten, okajavši prema osudi svoj zločin. Opušten je, kako nam javlja dopisnik iz Mitrovice, sasvim zdrav i krepak, premda mu je već blizu 70 godinah. Nadalje nam javlja isti dopisnik: Da se je u naših domaćih kaznionah osobito liepo razvio obrt rezbarski, imade se to najviše upravo Bastijančiću zahvaliti, jer je on u tom poslu upravo umjetnik, te je mnogo i mnogo kaznjenikah od njega naučilo rezbarstvo, čime si kašnje, kada izadju na slobodu, zaslužuju na poštenu način svoj hlieb. U ovih 20 godinah, što je Bastijančić robovao, zapalo ga je kao njegova postotna zasluga oko 2000 for., kojim novcem putuje u Dalmaciju u svoju domovinu, da ondje otvori samostalnu radnju.

— (Redarstvene viesti.) Jučer u jutro zaplenilo je ovogradsko tržno nadzorništvo 65 lubenica, koje su ovamo na prodaju dopriemljene bile. — Ovdješnji građanin g. Joso Broz, u Ilici kbr. 181, prijavio je kod redarstva, da su mu dosle nepoznati zlikovci u noći od 19. na 20. t. m. iz vrta ukrali jednu košnicu sa pčelcem i medom do 24 for. vrijednu. Za zlikovce je potraga u toku. — Isto tako prijavio je postolar Ivan Janžeković, na Savskoj cesti kbr. 105, da je dne 11. t. m. k njemu došao neki seljak iz Stupnika, te mu iz radionice ukrao par cipelah 5 for. 40 nvč. vrijednih. Jučer poslje podne uputio se je oštećenik u stan kradljivca, gdje je ukradjene cipele našao i oduzeo. Proti tatu je prijava na nadležni sud podnešena. — Jučer poslje podne oko 3 sata vozio se je Jakov Vuk, stanujući na Savskoj cesti kbr. 97, na jednoprežnom konju po kukuruзу. Kada je došao do Savskoga mosta, poplašio mu se je konj, te se skupa sa kolima strovalio u grabu. Pošto je na kolima bilo više osobah, koje su k trganju kukuruze išle, to je padom nadničarka Ruža Franjevka zadobila na glavi ozledu, sbog koje je u bolnicu milosrdne braće predana, ali nakon omota rane odpuštena. Druga nezgoda nije se dogodila.

— (Vojnička glasba) pukovnije nadvojvode Leopolda br. 53. svirati će danas poslije podne od 5 do 6^{1/2} sati na Zrinjskom trgu sliedeće komade: Kliment: Weissmann, koračnica; Rossini: Vilim Tell ouvertura; Strauss: Kaiser valčik; Rosenkranz: Reminiscence iz Meyerbeerovih operah; Zajc: Domovini i ljubi, pjesma; Verdi: kvintet i prvi finale iz opere »Čuvidski ples.«; Verdi: Drugi finale iz opere »Aida«.

Brzobjavne viesti „Narodnim Novinam.“

U Beču, 20. rujna. »N. Fr. Pr.« javlja iz Krakova, da je ondje i u Podgorcu od 9. t. m. umrlo 10 osobah od azijske kolere.

U Beču, 20. rujna. Ovamo su stigle službene viesti, da je u Krakovu oboljelo 12 osobah pod simptomima kolere a dvie da su umrle. (Već jučer javljeno nam je, da je prof. dr. Weichselbaum nepobitno sekcijom konstatovao kod trijuh mrtvacah azijsku koleru. Ured.)

U Varšavi, 20. rujna. Među sbornim zapovjednikom Švistunovom i konjaničkim divizijskim generalom Risenkampom došlo je do škandolozna sukoba. Prvi je potonjeg prikorio kod raporta rad tobožnje slabe discipline u diviziji. Kad je savjetovao Risenkampu, neka potraži premještenje, ovaj se je protivio tomu. Kad je na to Švistunov zaprietio kaznom, povukao je Ri-

senkamp revolver, kojim je počeo po sbornom zapovjedniku udarati. Bukom prizvana služinčad svezala je Risenkampfa, koga je Švistunov pošteno nogom udarao. Na brzobjavnu prijavu caru, stigao je sliedeći odgovor: »General Risenkamp odavao je vazda veliku nervoznost, s toga se ima smjestiti u ludnicu. General Švistunov imade se staviti pred ratni sud.«

U Krakovu, 20. rujna. Obustavljen je uslied kolere željeznički promet izmedju postajah Podgorce, Krakov i Bonarka. Liečnici pregledavaju na mostu na Visli svakog koji dolazi iz Podgorca u Krakov.

U Krakovu, 20. rujna. Profesor dr. Weichselbaum, koji je prekjueer u jutro ovamo prispio, te konstatovao u pet slučajevah azijsku koleru, vratio se je jučer u Beč, da izvesti ministarstvo o koleri u Podgorcu. Pučke škole i gimnazija su zatvorene. Tri kuće u Podgorcu izolovane su. Odredjena je najstroža desinfekcija.

U Berlinu, 20. rujna. Kancelar grof Caprivi stigao je jučer u Grüneberg u Šleziji, gdje je bio vrlo simpatično pozdravljen. Na pozdrav oblastih odgovorio je kancelar, da je Njemačka jedino velika po tom, što samo jedan zapovieda u državi.

U Turinu, 20. rujna. Kossuth primio je jučer u 2 sata poslije podne deputaciju neodvisne stranke. Zahvaljujuć se na ovaciji rekao je, da je medju njim i strankom velik jaz, ali je preporučio gojenje ideje neodvisnosti, jer će možda ova ideja magjarskom narodu donieti ono, što svakom narodu treba, da bude narod.

U Milanu, 20. rujna. Talijanski kralj i kraljica vratili su se u Monzu, gdje će do početka studenoga ostati. — Za današnju 22. godišnjicu posjednuća Rima spremaju se u svoj Italiji svetkovine.

U Petrogradu, 20. rujna. Po zadnjih viestih iz Aix-les-bainsa pogoršalo se je zdravlje ministra Giersa.

U Petrogradu, 20. rujna. Sve viesti francezkih novinah o predstojećem podpisu francezko-ruskog saveznog ugovora označuju se podpuo izmišljenimi.

U Petrogradu, 20. rujna. Ruski kabinet upravio je pred putovanjem talijanskog kralja u Genovu pismo, kojim se izpričuje, što nemože rad pomanjkanja jedne spremne ladje poslati k svetkovini u Genovu zastupnika.

U Moskvi, 19. rujna. S dobro ubavještene strane potvrđuje se viest o odstupu vrhovnog zapovjednika kijevskog vojnog okružja, generala Dragomirova.

Kao uzrok odstupa navodi se, da je general Dragomirov uvriedio cara nepristonjim odgovorom, što ga je dao na jedan ukor, što mu ga je car po ratnom ministru podielio rad neprikladna tona njegovih dnevnih zapovjedih.

U Carigradu, 20. rujna. Sultan je podielio admiralu barunu Sternecku i ministru barunu Gautschu veliki kordon Osmanskog reda.

U Mexicu, 19. rujna. Kongres se je sastao u petak na večer. Predsjednik Porfirio Diaz konstatovao je u svom govoru, da su odnošaji sa svimi vlastimi prijazni. Za tim je razvio program vlade i oertao gospodarsko stanje zemlje. Duljina drž. brzobjavah iznosi 35.500, željeznica 10.660 kilometarah.

Različite viesti.

U Zagrebu, 20. rujna.

— (Kralj i djevojčica.) Prigodom posljednjeg bo ravka kraljeva u Pečuhu, sbio se je ovaj dražestan prizor. Kralj je prošlog utorka posjetio djevojačku školu u samo stanu. Kad je kralj s ministri Szaparyem i Szögyenyem ušao u dvoranu, gdje su bili sakupljeni biskup s učitelj skim sborom i učenicama, stupi pred njega 13-godišnja djevojčica u bjelini, te ga liepo pozdravi i uruči mu kitu cvieća. Nj. Veličanstvo primilo je prijazno pozdrav i cvieće, te poče s malom razgovarati. Ona je posve hrabro odgovorila, da se zove Vanda Krestov, da je učenica III. razreda, u Osiek pripadna, i da je njezin jur pokojni otac bio pukovnijskim liečnikom. Kralj je napokon prijazno pružio djevojčici ruku, a ministar-predsjednik čestitao joj je na liepu i srčanu govoru.

— (Sitne viesti.) Princ Herman Schaumburg-Lippe, koji je nedavno pao s konja, te se pogibeljno na glavi ozledio, nalazi se još sveudilj u opasnosti. — Iz Hamburga javljaju, da je do 17. o. m. oboljelo u svemu 15.663, a umrlo 6764 osobe od kolere.

— (August Hablawetz.) U Beču je umro prekjueer August Hablawetz, pjevač bečke dvorske opere u 60. godini. Hablawetz bio je izučeni slagar i u svojoj mladosti namješten u dvorskoj i državnoj štamparni. No pošto je imao krasan bas i liepu osobu, prešao je nakon kratkog vremena kao korista k raznim kazalištem, od kuda je g. 1870. došao u dvorsku operu i stekao si poštovano ime.

— (+ Rudolf Ihering.) U Göttingenu, gdje je kroz 20 godinah bio profesorom sveučilišta, umro je prekjueer čuveni pravoslovac dr. Rudolf v. Ihering. Rodio se je 22. kolovoza 1818. u Aurichu, postao 1843. docentom rimskog prava u Berlinu, 1845. u Baselu, 1846. u Rostocku, 1849. u Kielu, a 1852. profesorom u Giessenu. God. 1868. došao je u Beč za profesora, ali je tu ostao samo 4 godine. Ihering ne samo da je bio izvrstan profesor, već i odličan pisac. Glavno mu je djelo: »Duh rimskog prava na raznih stepenih svoga razvitka« (1852—1865) G. 1872. napisao je i izdao je mnogo čitanu i na sve jezike prevedenu knjigu »Borba za pravu«.

— (Zvierska djela u Budimpešti.) U nedjelju na večer počinjeno je čitavo čislo pravih zvierskih atentatah u Budimpešti, pri čem je jedna mlada žena zaklana a devet osobah što teže, što laglje ranjeno.

Redarstvo je oko 1/29 sati dobilo telefonom viest, da je na vanjskoj šarokšarskoj ulici nadjena u krvi ogrezla mrtva žena. Na lice mjesta zaputilo se je namah povjerenstvo, koje je konstatovalo, da je žena probodena i mrtva. Uz nju nadjen je teško ranjen čovjek, koji je, kad se je osviestio, pripoviedao, da se zove Josip Laszlo i da je zidar, — a mrtva žena, da je njegova 28 godišnja supruga Roza. Oni su stajali pred svojim stanom, kad ih je napala pijana rulja rekrutah te ih noževi probola. Žena je malo za tim izdahnula, dočim će Laszlo teško preživjeti današnji dan. Dok je još povjerenstvo uredovalo, došlo je na lice mjesta 7 osobah, koje su izjavile, da ih je ista rulja napala i sve izranila. Redarstvo je za tim ustanovilo da su ova nedjela počinili radnici, sedam ih na broju, koji su u bližnjoj jednoj kantini pijančevali i koji bi bili imali 1. listopada stupiti u vojnike. Kad su bili podpuo pijani, počeli su prieti, da će svakoga, koji im u susret dođe, probosti, — pa su to i izveli. Josip Laszlo bio je s Rozom tek od 3 nedjelje oženjen. Tečajem noći zatvoreni su svi zločinci: Ladislav Horvat, Karlo Taller, Ljudevit Hartl, Josip Štangel, Karlo Gombar, Josip Čajkowski, Julio Nemeth i Josip Szeloki.

— (Grabežni atentat u Beču.) Grabežni atentat, koji je prošle subote počinjen u Beču na uraru Ivanu Lammelu, jednako zadaje mnogo posla redarstvu u Beču i Budimpešti. Oba atentata, počinjena nedavno u Beču na zlataru Andriju Schützu i udovici urarskoj Šotolar, slična su atentatu izvedenom na Lammelu. Kako je u svoje vrijeme ustanovljeno, založene su dragocjenosti, ugrabljene Schützu, jedan dan kašnje u Budimpešti kod nekog Simona Manheimera, koji se bavi zalaganjem. Tada je nadjeno 45 prstenah. Sumnja je pala na nekog 60 godišnjeg Talijana, — a poslije na jednog mladog čovjeka. Ipak nije pošlo redarstvu za rukom, da pronadje krivca, prem da je sve više utvrdilo uvjerenje, da je oba zločina izvela jedna te ista osoba. Čim se je sbio i treći grabež na Lammelu, namah je bečko redarstvo posumnjalo, nisu li dragocjenosti istim načinom dospjele u Budimpeštu, — i gle, prekjueer, dakle već drugi dan iza pokušano g rabenog umorstva nadjene su kod istog posrednika za zalaganje, Simona Manheimera.

Manheiner veli, da mu je založenih 9 lanacah donio dobro odjeven čovjek od kakovih 40 godinah, smedje boje u licu, smedjeg brka i kratko rezane, posiede braće. Za zalag dobio je 160 for., a govorio je samo njemački. Čitava vojska detektivah traži zločince, jer ima temeljitih razlogah sumnje, da su djelo izvela dvojica, a treći im je pomagao kod zalaganja.

Nesretni Lamel živi jošte, ali ima vrlo malo nade, da će ostati živ.

Ribnik.

Vlastnikom ribničkim: presvietlom gosp. dru. Josipu pl. Gállu i presvietloj gdji. Katinki pl. Gáll, posvećuje Emilij Laszowski.

U domovini našoj ima po više mjestah, koja nose isto ime. Tako ima i više Ribnikah. Jedan je u bivšoj ličkoj, drugi u bivšoj otočkoj pukovnji. Treći opet, o kojem sada govoriti mislimo, stoji 25 klm. daleko od Karlovca, desno uz cestu, koja vodi iz Karlovca preko Stativa i Netrećia u Metliku, gradić susjedne Kranjske, od koje je opet jedva sat i pol hoda udaljen. Možemo ga dakle nazvati Ribnikom¹⁾ na medji Kranjske ili blizu Metlike.

Narod živući u Ribniku i njegovoj okolici jesu Brajoi, kojim je Ribnik upravo centrum. Bave se poljodjelstvom, te su marljivi radnici, nu zalibože zavladała je medju njima upravo nekaka manija, da se sele hrpimice u Ameriku. To selenje ima i zlih, a i dobrih posljedica, pošto s jedne strane manjkaju kod kuće radne sile, dočim s druge strane šalju izseljenici mnogo gotova novca kući.

Grad ribnički stoji u maloj dolini, koju protiče potok Obrh, izvirući izpod istoimena dvorca.²⁾ Rečeni potok čini pred gradom mali ribnjak, koji je jamačno nekoč veći morao biti, jer neima dvojbe, da ime samo »Ribnik« potječe od »ribnjaka«.

Oko grada i na brežuljku stoje kuće istoimenog sela, izmedju kojih uzdiže se mala kapelica, posvećena sv. Trojstvu.³⁾ S ceste vodi do grada drvored od jablanah.

¹⁾ Grad i gospoštiju Ribnik nazivlje tamošnji narod i »starim Ribnikom«, u opreci »malog« i »novog« Ribnika, dviuh plemićkih dvorovah i imanjah, koji stoje nedaleko grada ribničkog. Vlastelinstvo ribničko obsiže nešto preko 1500 jutarah, te većim dielom sastoji od šumah. Zemlje su rodne te uspjevaju svakovrstnim žitom. Vlastelinstvo imadjaše kao i ostala do god. 1848. svoje kmetove i to preko 80 selištah. Ujedno imade pravo prevoza na Kupi u Svačku, naproti kranjskome selu Griblju. Prošle godine (1891.) sudjelovaoše gospoštija ribnička na gospodarsko-šumarskoj jubilarnoj izložbi u Zagrebu te bude i odlikovana velikom kolajnom.

²⁾ Obrh bijaše početkom XVII. vieka posjed Križanićah, te se u istom dvorcu rodi godine 1617. glasoviti hrvatski pisac Juraj Križanić.

³⁾ U samom Ribniku stajala je nekoč crkvice sv. Nedjelje. Ta crkvice sv. Nedjelje nije stajala ondje, gdje stoji danas kapelica sv. Trojstva, već nešto više na brežuljku tik do ceste. Kašnje je ta crkva od Turakah poharana. Dočim crkva sv. Ilije, koja se spominje XIV. vieka u Ribniku (Tkalčić: Monum.: Episcopatus Zagrab II. 93.), nije druga, no današnja župna crkva sv. Ilije.

Grad nije s vana izmazan, već se vidjeva svaki kamen, a to je upravo ono, što podaje gradu osobiti čar i izražaj. U zidu samom nalaze se nebrojene puškarnice i otvori raznog oblika, koji su nekoč služili za lumbarde i topove. Grad je sagrađen u okrugu, providjenomu sa dvjema kulama. Na istočnoj strani, okrenutoj prema perivoju, nalazi se stara zazidana kapija, nad kojom stoji još i danas uzidan stari kameni grb Frankopana Krčkih. Grb je razdijeljen u dva polja. Gornje sa šestotrakom zvijezdom, a doljnje golo. Oko grada bio je nekoč duboki obkop, koji se mogao napuniti vodom. Preko toga obkopa vodio je diživ most do kapije, nad kojom se vidjevaju otvori za poluge, kojimi se dizao rečeni most. Na sjevernoj strani nalaze se mala vrata, od zemlje do 3 metra visoko, od najzanimivija »mala pivnica«, koja je nekoč služila za mučionicu. U svodu ove mučionice nalazi se mali četverokuda vodi drven most do zemlje, koji se nekoč dizati mogao, što se razabire po točku, koji se nalazi nad vratima. Sjevero-istočna kula, koja je sada samo dvokatna, bijaše nekoč mnogo viša, pače narod priča, da bijaše toli visoka, da je vidjeti bilo iz Metlike. Isto tako bila je i zapadna peterokutna kula viša nego li je danas. U toj kuli bila nekoč mala kapelica ondje, gdje je danas smještena kuhinja.

Najstariji je svakako dio istočni i to od kule pa do ugla. Tu su i zidovi najdeblji jer im je debljina do dva metra.

Uđemo li u grad, stojimo u okruglom dvorištu. Sad nam se čini, kao da je grad dvokatan, jer dva drvena triema jedan nad drugim okružuju dvorište.

U prizemlju su razni magazini i pivnice od kojih je uglati otvor, kuda bi odsudjenoga spustili iz sudnice — današnje upraviteljske pisarne — u grozne muke, ili bi ga opet digli tako, da je samo glavom bio u sudnici, te mučen usjanim gvozdjem, mčrao ma i nedužan priznati pa je obćio s vragovi ili vješticama, i sve ono, što ga nesmiljeni sudac silio priznati. Taj dio grada je najstariji.

K tome dielu dozidali su knezovi Frankopani sjevero-istočnu kulu, kamo uzidaše i svoj grb, nad spomenutom već kapijom. U toj kuli nalazila se nekoč velika dvorana sa galerijom, koje se tragovi još i danas vidjeti mogu.

U zapadnom dielu grada, i to u peterokutnoj kuli i vanjskom zidu kule držećeg se diela, nalaze se tajne odaje i hodnici, koji su nekoč taonice i skrovišta ili stražarnice bili. I kod malih vrata nalaze se dvie male stražarnice u zidu. U ravnom dvorištu vidja se trag podzemnoga hodnika, koji je vodio pod sjevero-istočnu kulu, nu danas je stranom zasut, stranom opet služi kanalom.

U prvom spratu grada takodjer su magazini, a u drugom nalaze se uredjene sobe za gospostiju upravitelje i strance.

Promotrimo li sada grad u celosti, to vidimo, da je prilično uživao svoj sredovječni izražaj i oblik. Grad bo ribnički spada nedvojbeno medju najstarije gradove naše domovine, koje nemili udes još nije razvalio.

Koncem 13. te početkom 14. vieka vladahu krajem ribničkim knezovi Babonići. Kad je naime kralj Karlo Roberto god. 1300. okrunjen u Zagrebu pod okriljem najmirnijih velikašah hrvatskih, Šubića, Frankopana i Babonića, da steče privrženost njihovu (potvrđivao je njihove posjede i prava. Tako je i knezovom Ivanu, Radoslavu i Otonu Babonićem potvrdio posjed diela Slavonije, (kako se tada nazivaše Hrvatska) od medja Teutonije (Kranjske i Štajerske) pa sve do Bosne, te od Save do Gvozda, tako da te zemlje drže i njima vladaju, kako su njihovi predje⁴⁾ držali. Bijahu dakle početkom 14. vieka gospodari najvažnijih hrvatskih gradovah: Medvedgrada, Ozlja, Lipovca itd.⁵⁾ Kako vidimo bijaše to ogroman imetak, koji je, koliko se znađe preko 120.000 dukatah godimice dohodka pružao. Ovi bo knezovi Babonići sagrađiše Ribnik najkašnje u prvom deceniju 14. vieku, ako li ne već koncem 13. vieka.

Premda knezovi Babonići bijahu prije oduševljeni pristaše kralja Karla Roberta, to ipak lukavi Mletčani namame bana Ivana Babonića na svoju stranu. On se pobuni proti kralju. Kralj Karlo svrgne s banske časti Ivana Babonića, a banom postavi Mikca Prodanića (Mykch de Prodaniz). Ivana Babonića svlada Nikola Lendvajski kod Bliske god. 1323,⁶⁾ dočim sinove mu Dioniza, Pavla, te Ivana svlada novi ban Mikac pomoću četah kneza Fridrika Krčkoga i zauzme njihove gradove Unac i Steničnjak. Babonići izgube uslied te bune gotovo sva svoja imanja i gradove medju Kupom i Savom, koji postadoše krunskim dobri pod upravom banovom.

Tako je dakle i Ribnik dospjeo pod upravu bana, postavši krunskim dobrom. Ban Mikac Prodanić bio je vazda vjeran kralju Karlu Robertu, pa i njegovi sinovi Stjepan, Akuš, Ladislav, Lorand i Nikola, bijahu vjerni pristaše nasljednika mu Ljudevita I. Osobito Stjepan, te sin mu Akuš bijahu u osobitoj milosti kod kralja Ljudevita jer prvog nadari sa gradom Harkanjem u Ugarskoj (županija Baranjska), a potonjeg gradom Ribnikom i pravom carine na Kupi.⁷⁾ Isti taj Akuš, kad je polazio g. 1382. na vojnu u primorske krajeve (Dalmaciju) zapiše pred kaptolom zagrebačkim 12. rujna iste godine svoje gradove Harkanj i Rib-

nik, ženi svojoj Jeleni, i to tako, da Harkanjem po volji razpolagali može, dočim Ribnik može dok živi uživati, a po njezinoj smrti mora da predje na starijega mu sina Mikca (magister Mykch) bez ikakove diobe.⁸⁾

Kako i kada umrieše Akuš i žena mu Jelena neznamo reći, nu svakako prije god. 1394. Po smrti Jelene dodje Ribnik u ruke sina je Mikca, koji ga god. 1394. 4. kolovoza prodade sa svimi pravi i pristojališti rodjaku svome knezu Krčkemu i Senjskomu Nikoli (Frankopanu) za 9600 zlatnih dukatah, koju mu svotu knez Nikola odmah u gotovom izplati. Ujedne obveže Mikca sebe i svoje potomke, ako bi ga on ili njegovi potomci smetali u posjedu grada Ribnika, da će platiti njemu ili njegovim potomkom 20.000 dukatah kazne.⁹⁾ Tim dakle kupom predje Ribnik u vlast knezovah Frankopana, koji ga mal ne kroz dva stoljeća držahu.

(Nastavit će se.)

⁸⁾ Sub authenticó prije u zem. arhivu u Zagrebu N. R. A. fasc. 1599. br. 6 sada u Budimpešti te u istom arhivu Transumptum docum: mix. T II. pag. 427.

⁹⁾ Fejér: Codex dipl.: T. X. vol. 2. pag. 254 i 215.

Iz Budimpešte.

— 19. rujna 1892.

Mnogo vike ni za što. — Otvorenje sveučilišta. — Izmjena bosanskih vojnikah. — Kazalište.

Minuli su dani bili puni takovih događajah, da čovjek nije kadar napisati o politici. Komoran, Jászberény, Turin, Pap, Apponyi, Kossuth: u koliko su varijacijah i kombinacijah ovdješnje i inozemne novine prorešale ta imena! Komoranski je intermezzo predobro poznat, a da bi ga trebalo i opet ponoviti; dosta ako kažemo, da si je opozicija i ovaj put opržila prste i mahnitom svojom krikom na se potegla onu sgodnu: parturiunt montes et nascitur ridiculus mus. Ponešto drugačije, premda u službi iste svrhe, bijaše obilaženje apoštola »narodne« stranke, grofa Apponyia, po raznih kotarih svojih milih, šibajući poznatom gorljivošću na vladu i nositelje vlasti, što god je samo mogao. Ponešto nova bijaše izjava, kojoj je prilikom jedne zdravice dao oduška i koja je kulminirala u pointi, da je ogroman broj onih pristašah vladine stranke, koji su u potaji doduše sljedbenici opozicijonalnih načelah; čim pako treba da dadu izraza nutarnjemu osvjedočenju, tada ih pri izbornoj urni ostavlja srdčanost te glasuju za vladinoveca. Istina, da tu tvrdnju rječiti vodja slavne opozicije ničim nedokazuje, već mu se možda hoće svojim frazami, koje velikom elokvencijom u sve strane zemlje riedkom uztrajnošću razglasuje, pokazati, kolike li srdčanosti imade u njega, koji neustrašivo proti vladi prodiče ljudem, što no, slušajući tu bogatu frazeologiju, prazni zveket primaju za gotov novac. Po Apponyi-u narod se nalazi u driemežu, iz kojega ga on hoće probuditi. Još nas puna četiri lieta diele od ponovnih izborah. Predugo je to vrijeme, a da nebi jedan Apponyi bio u stanju silnom svojom srdčanosti, neustrašivosti i neumornom rječitosti narod iz sna uzbuditi. Neka kuša! . . .

Osvanuo napokon i današnji dan, već kakova 3 mjeseca dana po stanovitim novinah valjano prepariran: Kossuthov dan! Dan, koji je trebao pokazati svietu, kako je tako zvani Kossuthov kult duboko zahvatio korjen u srcu naroda. A što smo doživjeli? Jučer u gradskoj šumici »pučku« skupštinu pod vedrim nebom, kamo su grnuli bili radnici sa svih stranah grada već toga radi, jer je bio dan počinka od rada, još više pako zato, jer su se nadali bili kojoj muke-kaplji, koja bi jih obodрила na što oduševljenije uzklike »čljen Kossuth!« A kad tamo, bivši pisar Kossuthov, Heller Helfy, sa konsorti Hermann, Kaas i dr. silnim su ih pathosom napojili poznatimi frazami o »najvećem sinu domovine«. Nu bilo je tamo i inteligencije, — koja napokon nigdje nemanjka, gdje se tobože demonstira: sveučilišna mladež.

Mnogo je toga tako zvani »ravnajući odbor« na ogromnih plakatih od stanovništva tražio, medju inim za sinoć izkicenje grada trobojnicami i što ljepšu razsvjetu, a za danas ništa manje no — u svih crkvah svih ovdašnjih konfesijah svetčane službe božje.

A kako su uspjeli? Čitajući grozomorna čudesa u opozicijonalnih glasilih, pisac ovih redakah nadao se je, da će kroz šumu barjakah poći u gradsku šumicu na oglašeni »meeting«, a na večer da će se vratiti morem svjetla, opojen onim, što je čuo i vidio. Jalove nade! Po koji barjačić iztakli gostioničari i kavanari na onih putevih, kojim su pojedine povorke krenule, nebi li tim primamili što više gostih — naravski sve u Kossuthovu slavu. Doma pako vraćao sam se divno razsvjetljenimi ulicama, ali razsvjetljenimi nedoglednimi redovi plinskih svjetiljakah, koje kako sinoć tako svaku večer svoj sjaj na daleko razprostiru.

A službe božje? Od svih crkvah svih konfesijah odazvala se je jedina evangelička na Deakovu trgu — zašto, to možda ni sama nezna.

A cjelokupni utisak? Neka fanatici vele što hoće, ja u cijeloj ovoj tobožnjaj svetčanosti ne nalazim ino, van komediju, insceniranu po šaki ljudih, kojim je malo reklame — a za tu im je ime Kossuthovo upravo dobro! — neodoljivo potrebno; pa s toga nije čudo, ako se obraćaju na široke i niže slojeve pučanstva, koji niti nepoznavaju svoje prošlosti, niti pojedine važne momente velikoga preobrata, već kojim je na prosto utužljeno, da se Kossuthovo ime nesmije ni spomenuti bez prišivka »čljena«!

Dne 15. t. mj. otvoreno je ovdašnje sveučilište istim sjajem, kako i svake godine. Osbiljna ta ceremonija, gdje odstupajući rektor — ovaj put barun Lorant Eötvös

— nasljedniku svojemu, ovaj put dr. Béli Breznay-u, praku bogoslovnog fakulteta, predaje insignije uz običajni odstupni i nastupni govor, uvijek je neki događaj u kulturnom životu, jer ti govori jednako zanimaju slušatelja, na kojega su svetčanim i ljubavi punim glasom upravljani, kao i šie občinstvo, koje kano da u otvorenju prvoga učevnoga zavoda nazireva nove nade tajinstvene budućnosti.

Ovaj put ipak dogodilo se nešto neobično.

Dočim odstupajući rector, slaveći napredak sveučilišta i procvat znanstvenog života, najiskrenijim optimizmom u budućnost gleda, proviruje iz govora novoga rektora neki osobiti pesimizam. Prispodablajući magjarskoj sveučilište sa inozemnimi, poimence englezkimi, dolazi on do žalostna osvjedočenja, da ono ni izdaleka neodgovara svojemu uzvišenomu cilju i da su velike reforme od potrebe, hoćemo li da i magjarska Alma Mater zaista bude prvim učevnim zavodom zemlje.

Budućnost će pokazati, kakove reforme imade novi rektor na umu i hoće li se provesti.

U petak u jutro stigao je amo 7. bosanski bataljun kao izmjena onoga bataljuna, koji se je istoga dana na večer u svoju domovinu — u Travnik — povratio. Cielii generalski sbor sa princem Löbkovitzem na čelu i svi viši posadni časnici odpratiše uz svirku glasbe do kolodvora odlazeće naše liepe momke, koji su znali za vrijeme ovdašnjega boravka u takovoj mjeri steći simpatije stanovništva, da ih je nebrojeno ljudstvo — do sada u Budimpešti bez primjera! — celim putem oduševljeno ključ sprovedo do kolodvora, gdje su se ponovno svesrdno praštali.

Prije dva dana otvorena je opera, koju čekaju težki dani, premda smo prije 14 danah čitali ponovni program koji je podavao nade, da će se ipak napokon taj hram prave, osbiljne i uzvišene umjetnosti prenuti iz agonije, u kojoj već dugo počiva. Sudbina je drugačije odredila. Ravnatelj i duša zavoda Erkel opasno je obolio, a pošto ni koga nema, koji bi ga bar donekle zastupao, intendant grof Zichy, kojemu sve nastojanje za tim ide, da privlači občinstvo, što no jedino uživa u ciganskoj ili vojničkoj svirci, nalazi se u znatnoj neprilici. Najavljeno je za buduću sezonu kakovih osam opernih novitetah, a uz to nekoliko novih baletah. Kako stvari danas stoje, jedva da će se te osnove ostvariti.

Danas započimlje u areni gradske šumice englezko društvo »royal english burlesk company« kratko gostovanje. Bude li vrijedno, obavieštit ću vas o uspjehu englezke »umjetnosti«. Sp.

Narodno gospodarstvo.

U Zagrebu, 18. rujna. (Poučno putovanje vinogradarah u Bizel u Štajerskoj.) Prekrasan, upravo divan uspjeh, što ga postigoše i svdjer još postizavaju braća Slovenci u Bizelu, sa nasadom i ciepljenjem američke loze s jedne, a s druge strane gotovo sasvim opustjeli naši vinogradi sbog trsne uši, ponukaše nas, te smo počeli misliti, kako bi našem seljaku, neuputljivom i nepovjerljivom, zorno ili »rukopipateljno« predočili pregnuće i napredak štajerskih seljakah u toj, za nas prevažnoj grani narodne privrede.

Posjednik i vlastelinski providnik, a osobiti marnik na polju gospodarstvenom, znajući i uvjeren, da g. zagrebački kot. predstojnik Sparhakl, i ovomu podčinjena obć. poglavarstva sesvetske i stenjevačke obćine, svaku dobru i koristnu misao prihvate i u djelo ju svom snagom svoga položaja privedu, započeo je s ovima faktorima u ovom predmetu dogovarati se, a posljedak ovoga dogovaranja bijaše spoznaja, da bi najshodnije i najpraktičnije bilo, kad bi se naši seljaci-vinogradari povelu u Bizel u Štajersku, i tamo na vlastite oči, u ovo doba, kada plod vino gradah dozrieva, osvjedočili se, što može dobra i uztrajna volja i brižna marljivost postići.

Prema tome dogovoru podnesoše spomenuta občinska poglavarstva svako za sebe obrazloženu molbu na visoku kr. zemaljsku vladu, smjerno moleći, da bi visokosta u navedenu svrhu novčanom pripomoći milostivo priskočila.

Visoka vlada je ovaj naum sa priznanjem odobrila i svakoj občini novčanu pripomoć u iznosu od 50 for. dopitala.

Pred nama je poziv občinskoga poglavarstva stenjevačkoga, upravljen dne 15. tek. na seljake-vinogradare toga područja, u kojem se živom, uznositom rieči razlaže osobita vladina sklonost i mar za svako dobro i napredak svoga naroda, te da se milostivo doznačenom novčanom pripomoći daje sjajna pobuda, da podjemo u Bizel, da vidimo i naučimo, kako nam valja zasukat i raditi, da naše vinogradarstvo preporodimo.

Prema novčanim sredstvima pozvalo je ovo poglavarstvo seljake, da iz svakog sela po dva podju, nu odazvalo se je njih više, a mnogi imućniji o svom trošku, te umjesto 30, pošlo je u Bizel iz stenjevačke obćine sa učitelji 45, a iz sesvetske obćine 56 seljakah vinogradarah sa učitelji. Sa prvimi odputio se je občinski načelnik gosp. Hajdić, a sa sesvetskimi občinski bilježnik gosp. Mileusić, dočim je sveukupne predvodio revni kotarski predstojnik gosp. Sparhakl.

Podjosmo jučer, dne 17. tek. Krenuvši rano u zoru i prošavši divnim zagorskim krajem preko Pušće i Kraljevca, stigismo na mjesto u Bizel u 9½ satih prije podne. Na samoj medji do sutlanskog mosta dočeka nas vrlo bizelski župan (načelnik obćine) gosp. Franjo Balon sa zemaljskim povjerenikom za vinogradarstvo gosp. Ivanom

⁴⁾ Lopašić: Bihać i bihačka krajina str. 201.

⁵⁾ Ibidem.

⁶⁾ Kukuljević: Ozaligrad.

⁷⁾ Castrum autem suum Rbnik voratum a dicto do mino rege sibi pro serviciis suis collatum perpetuo . . . to stoji u zapisu kojim god. 1382. Akuš zapisuje Ribnik ženi svojoj Heleni. Razumjeva se bo pod domino rege kralj Ljudevit I. koji još u to vrijeme žive.

jeziku, nego ono, što je koristno želudcu. Osnov mojemu mišljenju nije znanost nego iskustvo; moja savjest nedovoljavo mi, da tvrdim ili preporučujem nešto, o čem se nisam sam na sebi ili na drugima nebrojeno putah osvjeđio da je dobro i korisno. — Nekoliko urah kasnije pokazao je Kneipp dopisniku jedno pismo iz Hamburgu, u kojem mu se javlja, da su njegovom metodom izliječena 3 bolestnika od kolere, za koje rekoše liečnici da moraju umrijeti.

— (Zeljeznička nesreća.) Iz Valenca u južnoj Francezkoj brzojavljaju, da se je 19. t. mj. poslije podne na kolodvoru u Alexu srazio teretni vlak s osobnim vlakom. Dvadeset osoba ostalo je mrtvih, a mnogo ranjenih.

— (Zviersko djelo razbojnika h.) Iz Cagliari na Sardiniji javljaju, da je četa od 40 razbojnika počinila užasan zločin. Razbojnici provalili su 19. t. mj. u kuću kanonika Zedde u Esclapanu, gdje su strahovito gospodarili. Kad im starac nije mogao dati blaga, objesiše ga o drvo, gdje su ga razpaljenim željezom mučili. Gazdaricu su ustrelili. I stanovnike susjedne kuće ustrelili. Napokon su sve polupali i kuću spalili. Nesigurnost na Sardiniji postaje od dana na dan sve to veća.

— (K o l e r a.) Azijska kolera u krakovskom predgrađu Podgorcu službeno je konstatovana po profesoru Weichselbaumu, — samo si protuslove viesti glede broja oboljelih i umrlih osoba. No da li se taj broj izkazuje sa 15 ili 5 slučajevah, prilično je isto, jer treba sve sile napnuti, da se ovaj nemio gost nerazširi po monarkiji. Vlada je s toga i izdala najstrože naredbe. — U Hamburgu u bilo je 18. t. mj. 241 oboljele i 115 mrtvih osoba. Prof. Koch izjavio je ondje svoje mnijenje, da će se kolera, ako se nepoduzmu izvanredni i naporni koraci, možda mjeseca siečnja izgubiti, no da će se buduće godine opet pojaviti. Hamburški vodovod je najsgodniji vodič za kolera. — Novinar Stanhope prispio je u Hamburg, da pokuša svoj imunitet proti koleri, što ga je tobože stekao uciepljenjem bacillah. — Prof. Koch izjavio je, da listove i novine ne drži spretnimi za pronašanje kolere. — U Celju spaljena je pošiljka kožah, prispjela onamo iz Hamburga.

Ribnik.

Vlastnikom ribničkim: presvietlom gosp. dru. Josipu pl. Gállu i presvietloj gdji. Katinki pl. Gáll, posvećuje Emilij Laszowski.

(Nastavak.)

Do skora, godine 1398., proda kralj Sigismund grad Ozalj istome knezu Nikoli Frankopanu za 17.000 dukatah. Moć knezovah Frankopana sveudilj je rasla, a osobito početkom XV. vieka, kad kralj Sigismund založi istome Nikoli Frankopanu za 24.000 dukatah gradove Bihać, Ripač, Rmanj, Čoka, Lapac, Knin, Vrliku, Ostrvicu i Skradin, koji zalog isti kralj Sigismund potvrdi i obnovi god. 1434. sinu Nikole Stjepanu Frankopana za viernu službu i zasluge, što ga je pratio kroz dvie godine na vojnah u Italiji.¹⁰⁾ Od kako je knez Nikola Frankopan kupio Ribnik i Ozalj, počeoše podložnici ribnički i ozaljski uzkracivati kaptolu zagrebačkomu dužnu desetinu, radi čega se kaptol god. 1410. potuži kralju. Knez Nikola odmah sliedeće godine 1411. naloži puku u prisuću kaptolskih izaslanikah, da opet imade podavati kaptolu dužnu desetinu. Nu to nepomože, jer se već godine 1416. opet potuži kaptol na kostničkom saboru radi ukrate dužne desetine ribničkih i ozaljskih podanikah. Sabor dapače naloži s toga opatu cistercihtah zagrebačkih, da imade povesti izragu proti knezu Nikoli Frankopanu, dapače ako uztreba, da ga može izobčiti, što mora, dakako, prije javiti saboru.¹¹⁾ Kako se je ta parnica svršila, neznamo, nu čini se, da su se podanici ribnički i ozaljski pokorili.

Knez Nikola, koji bijaše iz prva vjeran pristaša kralja Sigismunda, pristade još godine 1402. uz ustanak, što ga dizao ban Hrvoja, ali samo kratke vrijeme, jer se skoro vrati strani kralja Sigismunda, a ovaj mu potvrdi posjed otoka Krka i drugih manjih Krku pripadajućih otokah god. 1412.¹²⁾ Bio je i banom hrvatskim god. 1424.—1434. U to vrijeme zarati se knez Nikola sa mogućim grofom i banom Hermanom Celjskim, koji rat imadjaše te posljedice, da je kralj Sigismund izbačen od Mletčanah iz Furlanske.

Nikola umrie god. 1434., ostavivši sedam sinovah, koji su imanja oćinska složno vladali sve do god. 1449. Ove godine 12. junija podiele u Modruši sinovi Nikole: Bartol, Stjepan, Nikola, Dujmo, Martin, Sigismund i Ivan, te Gjuro, sin Hanža, među sobom sva obiteljska imanja. Prigodom ove diobe zapadnu najstarijega kneza Nikolu Frankopana gradovi Ribnik, Ozalj, Grižan i dio varoši Krka i Senja. Ujedno urede tako, da, ako bi koji od njih bez djece umro, imade njegova imanja dobiti onaj, koji je manji dio dobio. Razdielivši tako imanja, obvežu se, da će jedan drugoga podpomagati proti Turkom i da će štiti kršćanstvo. Taj je ugovor sklopljen svetčano pred biskupom krbavskim Vidom od Korčule, biskupom krčkim Franjom i biskupom senjskim Andrijom od Drača.¹³⁾

Po smrti kneza Nikole, koji umrie bez djece predju

¹⁰⁾ Dotična listina prije u zemaljskom arhivu u Zagrebu N. R. A. fasc. 483. Nr. 25, sada u Budimpešti.

¹¹⁾ Kukuljević: Ozalj. Kolika bila ta desetina, neznamo, nu znamo, da su podanici ribnički u ime desetine podavali kaptolu godine 1518. (sto godinah kasnije) "cirkevnu desetinu" ništa više ne gre nego od svakoga kmeta po šest soldinac. Izvor: glagolj. u kaptolskom arhivu.

¹²⁾ Kukuljević: Jura P. I. CXXX.

¹³⁾ Odnosna listina prije u zemaljskom arhivu medju N. R. A. fasc. 1645 br. 7, sada u Budimpešti. Ovjerovljeni prepis od god. 1807. u Ribniku.

njegova imanja u vlast brata mu Stjepana. Ovomu i sinu mu Bernardinu potvrdi kralj Matija g. 1841. 24. februara posjed gradovah: Modruša, Tržana, Bitina, Plazi, Ključa, Hreljina, Grobnika, Vinodola, Drivenika, Ozlja, Dubovca,¹⁴⁾ Ribnika i Zvečaja¹⁵⁾. Vidim dakle, da su medju ovima i gradovi, koji su prigodom diobe zapali kneza Nikolu, pa i oni, koja zapadoše kneza Stjepana¹⁶⁾.

Skoro iza toga g. 1484. umrie knez Stjepan Frankopan ostavivši jedinca sina i nasljednika si kneza Bernardina, koji bijaše oženjen sa Alojzijom de Marsano od Aragonije. Prem je knez Bernardin Frankopan bio jedini baštinik gradovah i imanjah oćevih, to je ipak i knez Hanz Frankopan vršio neka prava na ovih imanjih. Tako je spomenuti knez Hanz, darovao god. 1496. Ambrozu Arbanasiću od Bosiljeva, imanje Žakanje i dva selišta u Pravutini, koje se oboje nalazi u kotaru ribničkom¹⁷⁾.

Knez Bernardin Frankopan, u koliko ga poznajemo iz poviesti naroda našega, i ljetopisca Sanddova, moramo priznati, da bijaše velik muž svojeg doba. Imadjaše dva sina, Krstu, koji pade pod Varaždinom god. 1527. vojujući na strani Ivana Zapolje proti Habsburgovu Ferdinandu; Ferdinanda oženjena sa Marom od plemena Jakšić¹⁸⁾, iz kojega se braka rodi Stjepan i Kata. Kći mu Beatrica bijaše udata za mladoga Ivana Korvina, kojemu htjede tast, knez Bernardin, dapače staviti krunu ugarsku na glavu; što medju tim osujeti rana smrt Ivanova¹⁹⁾.

God. 1530. boravio je u Ribniku nekoliko danah ban Ivan Torkvat (Karlović), odakle je dopisivao sa Ivanom Kacijanerom, očekujući ga, dok dodje u Metliku.²⁰⁾ U ono doba puno je trpeo Ribnik od vojnikah, koji su boravili pod vodstvom Jurisica oko Metlike, pače su jedan put i sam grad ribnički obsjedali.

Knez Bernardin Frankopan preživi svoju djecu te umre u velikoj starosti, ostavivši nedorasle baštinike svoga ogromnoga imetka, unuke: Stjepana i Katarinu.

(Nastavit će se.)

¹⁴⁾ Još g. 1442. spao je Dubovac pod zaštitu, a dokora i u vlast kneza Stjepana Frankopana, kojemu i na diobi u Modruši pripade. Prije u zem. arhivu N. R. A. fasc. 1645. br. 10. sada u Budimpešti.

¹⁵⁾ Krčelić: Notit. praelim. str. 225. (pogriješno). Ovjerovljen prepis od g. 1808. u Ribniku.

¹⁶⁾ Kneza Stjepana zapadoše: Modruš, Tržan, Bitin, (Vitun), Grobnik, Dubovac, i dio Senja i Krka.

¹⁷⁾ Lopašić: Bosiljevo. Članak u Viencu god. 1875. Arbanasićah ima još u Turovom polju. — Izvornik prije u zem. arhivu: fasc. 315. br. 12. Pored Žakanja dade mu još i vinograde Graberak i Breznik.

¹⁸⁾ Rad akademije VIII. str. 77.

¹⁹⁾ Po smrti Iv. Torkvata udade se Beatrica za Jurja kneza Brandenburškoga.

²⁰⁾ Izvorni list Ivana Torkvata pisan u Ribniku 18. augusta g. 1530. u zem. arhivu u škrinji privilegijah medju »litterae missiles«. — Osim toga često je i inače dolazio u Ribnik, (u ljubljanskom arhivu).

Narodno gospodarstvo.

— (Slinavka i šap u Ugarskoj, Solnogradskoj, Srbiji, Bosni i Hercegovini.) Po službenih viestih dotičnih zemaljskih oblastih vladala je ova pošast:

U Ugarskoj i to po viestih od 8. rujna 1892. u županijah: Abanj-Tornya u 1, Bihar u 1, Brsod u 1, Csongrad u 1, Gömör és Kishont u 5, Gjur u 1, Heves u 2, Kolozs u 7, Liptava u 1 i Szaboles u 1 mjestu, te u gradu Kološvaru. Ukupno u 22 mjestah.

U Solnogradskoj u razdobju od 28. kolovoza do 5. rujna u kotarih St. Johann u 3, Solnograd okolica u 1 i Zell na jezeru u 15 mjestah.

U Srbiji u razdobju od 31. kolovoza do 5. rujna u okrugu kruševačkom, srezu aleksinačkom u mjestu Belom bregu.

U Bosni i Hercegovini u razdobju od 16. do 24. kolovoza u kotaru bos. Kostajnica u mjestih Babinac i Petrinje.

Prispjeli u Zagreb.

20. rujna.

U svratište k caru:	U svratište k jagjetu:
H. Halfen, trgovac, V. Kaniža. M. Gotterdy, drvotrzac, Sisak. A. Bondy, trgovac, Beč. M. Schneller, posjednik, Dobra. M. Gjorgjević, posjednik, Pit mača. A. Fišer, trgovac, Pančovo.	F. Mihoković, kapelan, Krapinske Toplice. A. Kozic, upravitelj župe, Divuša. J. Höriker, prodavalac voća, Ulm. V. Harther, glavar postaje, Dervant. A. Zieger, Beč. F. Singer, sa suprugom, Eger. J. Bacher, gradj. poduzetnik, Brod. G. Maletić, ravn. učitelj, Rieka. J. Machne, i S. Bartel, trgovci, Trst. H. Malnić, posebnik Budimpešta. A. Vučić, činovnik, Zemun. J. Križe, činovnik, Lohor.
U svratište „Grand Hotel“:	U svratište Liebald:
Bach, pukovnik, Karlovac. Dr. M. Vizteldi, kot. liečnik, Perlak. S. Löw, trgovac, Budimpešta.	H. pl. Adagić, trgovac, Priedor. Dr. Kappel, mir. kapetan, Erdevik. E. Milhofer, trgovac, Beč.
U svratište Prukneru:	U svratište „Hotel Garni“:
J. Scheneff, sntnik i V. Kurtz, svećenik, Budimpešta. M. Pažanec, kr žup. perovodja, Belovar. Š. Ban, svećenik, dr. V. Geiger, domobranski liečnik i M. Josipović, hrv. ministar, Budimpešta. J. Brill, Kutina, D. Grosz, trgovac, Pečub. M. Ognjenović, domobranski nadporučnik, Karlovac. M. Ferlan, nadporučnik, Gospić. G. Jureković, posjednik, Zlatar. F. pl. Planić, vlastelin Miljana.	M. Weiss, posebnik, Beč. J. Prusa, slikar, Greifswald. V. Moser, prof. glasa, Sočica. J. Karbulka, profesor glasa, Prag.

Kretanje željezničkih vlakovah.

(Od 1. srpnja 1892.)

Vlakovi dolaze u Zagreb:		
Iz	Na južni kolodvor	Na državni kolodvor
Budimpešte	10:38 na v., br. vl. 9:19 prije p.
Žakanja	7:37 na večer	6:57 na večer
Karlovac-Eleke	5:15 u jutro	4:55 u jut., br. vl. 7:34 prije p.
"	7:50 prije pod.	6:22 na večer
"	7:37 na večer	.
Siska	12:33 poslje p.	.
"	8:58 na večer	.
Sisak-Broda (Banjaluka)	6:07 na večer
"	8:16 u jutro
Varaždin-Krapina	7:44 u jutro	2:11 poslje p.
"	1:59 poslje p.	10:45 na večer
Zidanogmosta	10:26 na večer	.
"	8:01 u jutro	.
"	4:30 poslje p.	.
"	7:42 na večer	.
Od državnog kolodvora na južni kolodvor	7:50 u jutro	.
"	7:37 na večer	.
"	8:48 na večer	.
Od južnog kolodvora na državni kolodvor	8:16 prije p.
"	7:58 na večer
"	9:14 na večer

Vlakovi odlaze iz Zagreba:		
U	Od južnog kolodvora	Od državnog kolodvora
Budimpeštu	5:29 u jut., br. vl. 6:58 na večer
Žakanj (priklj. na juž. želj.)	8:10 prije pod.	8:42 prije p.
Karlovac-Eleku	10:36 na večer	11:25 noć., br. vl. 8:10 na večer
"	7:52 na večer	9:57 prije p.
"	8:10 prije pod.	4:56 u jutro
Karlovac (sajm. vl., petkom)
Sisak	8:15 prije pod.	.
"	4:57 poslje pod.	.
Sisak-Brod	10:5 pr. p. (priklj. 7:31 na večer
"	7:57 na večer	Sunja-Banjaluka
Varaždin-Krapinu	5:08 u jutro
"	5:20 u jutro	2:42 poslje p.
Zidanogmost	2:55 poslje p.	7:44 u jutro
"	8:02 u jutro	.
"	12:44 poslje p.	.
Od državnog kolodvora na južni kolodvor	9:24 na večer	8:42 na večer
"
"	7:44 u jutro
Od južnog kolodvora na državni kolodvor	8:10 prije p.	7:31 na večer
"	7:52 na večer	8:42 na večer
"	9:08 na večer	.

Bečka burza od 20. rujna 1892.

	Zadnji tečaj	novac	roba
Državni dug:			
Austrijska renta u papiru	96.75	96.95	
Austrijska renta u srebru	96.40	96.60	
4% austrijska renta u zlatu	115.70	116.90	
5% austrijska renta u notah	100.45	100.65	
4% ugarska renta u zlatu	112.70	112.90	
5% ugarska renta u papiru	100.50	100.70	
Rasteretnice:			
Hrvatsko-slavonsko	94.75	95.75	
Ugarske	94.20	95.20	
Temiško-Banatske	—	—	
Erdeljske	—	—	
Srečke:			
854 250 for. po 100 for.	140.25	141.25	
1860. po 100 for.	151.—	152.—	
1864. po 100 for.	185.50	186.70	
Ugarske nagradne po 100 for.	144.75	145.25	
Uredjenje Tise	138.50	139.50	
Zemljišno-vjerseljske založnice	111.—	112.50	
Ugarske hipotekarne	123.50	124.25	
Verseljske	189.75	190.50	
Bečke komunalni	161.50	162.50	
Dionice prometnih poduzećah:			
Alfödsako-riečkaljeznice	—	—	
Željeznica Karla Ludovika	515.50	216.—	
Južna željeznica	98.25	98.75	
Željeznica Kolice-Oderberg	188.—	188.50	
Državna željeznica	298.50	298.50	
Željeznica poljske doline	227.—	228.—	
Rudolfove željeznice	—	—	
Erdeljske željeznice (prve)	—	—	
Dionice bankah:			
Austro-Ugarske banka	995.—	997.—	
Vjerseljske za trgovinu i obrt	313.75	314.25	
Ugarske obće vjerseljske	359.50	360.—	
Zemaljska banka	224.30	224.80	
Anglo-austrijske banke	151.50	152.50	
Union banke	243.—	243.75	
Bankovno društvo	115.—	115.50	
Novci:			
Dukati	5.68	5.70	
20 franakah	9.50 ^{1/2}	9.52 ^{1/2}	
20 marakah	11.78	11.75	
Englezki souvereigni	11.95	12.—	
Njemačke državne banknote	58.75 ^{1/2}	58.82	
Talijanske banknote	45.—	45.05	
Rublji u papiru	1.20	1.20	

— (S osječke gimnazije.) Ove se je godine upisalo u osječku veliku gimnaziju 284 djaka. U I. razred upisalo se je 75, a u II. razred 57 učenikah.

Oglas.

Čast mi je ovime javiti, da su izašle sljedeće nove tamburaške partiture:

1. Koračnica »Zvonimira«, ciena 60 novč.
2. »Moje milje« (mazurka), ciena 60 novč.
3. »Svatovska koračnica«, ciena 30 novč.
4. »Odluka«, (za brač solo) cieniu 30 novč.
5. »Turska straža«, ciena 1 for. 20 novč.
6. »Sbor derviša«, (orientalna scena) ciena 90 novč.
7. »Valse elegante«, (vrlo lahak) ciena 60 novč.

Osim toga imade još u zalih:

1. »Vienac hrv. popievakah«, (za početnike), ciena 70 novč.
2. »Tamburaške partiture«, I. svezak sa sljedećim sadržajem: 1. Poputnica Hrvatske, 2. Svratanje, 3. Ruska nar. četvorka, 4. Polka tramlanka, 5. Oj Hrvati, 6. Karšik hrv. popievaka, 7. U boj, u boj! 8. Liepa naša domovina, 9. Domovini i ljubavi. Ciena ovomu svezku sa 9 partituru 3 for. a. vr.

Nadalje dobivaju se: Skladbe za brač I. i glasovir (17 komadah), I. svezak, ciena 1 for. 50 novč.

Sve ovdje navedene partiture dobivaju se kod podpisanoga i to ili poštarškim pouzecom ili ako se novac unapried pošalje.

U Zagrebu, 15. rujna 1892.

Milutin pl. Farkaš,
Zagreb, Prilaz 4, prizemno.

Brzobjavne vijesti „Narodnim Novinam.“

U Beču, 23. rujna. Ministarstvo vanjskih posalah primilo je iz Rumunjske nepovoljne vijesti o koleri, koja odanle prieti. Po tom je u Besarabiji začela kolera strašno harati. Glavno ognjište kolere jest gradić Leovo, gdje su nedavno bile skupljene ruske čete. Odavle se je kolera uz Prut razširila. Rusija se je zatvorila od Besaralije kordonom, no taj je korak obično bezuspješan. Vjerojatno je po tom, da će se kolera proširiti u Erdelj i Bukovinu.

U Lavovu, 22. rujna. Sinoć je ovdje preminula od kolere nostras 76 godišnja gradjanka Weber. Oboljela je i jedna druga osoba, no u ni jednom slučaju nije konstatovana azijatska kolera, prem je vjerojatno, da će se ona sporadički pojaviti.

U Lavovu, 23. rujna. Vijesti o koleri iz Krakova glase povoljno. Stanje se je poboljšalo. U Podgorcu nije ni jučer ni danas bilo ni jednog slučaja kolere.

U Krakovu, 22. rujna. Sinoć spaljena su na kolodvoru po nalogu sanitetskog liečnika dra. Blatteisa jedna kola s dronci, prispjela iz Prusije.

U Petrogradu, 22. rujna. Ovdje je umro 19. o. m. metropolit petrogradski Isidor u 93. godini.

U Petrogradu, 22. rujna. Tajni savjetnici Ivačenkovi i Jermolov primili su danas dekrete o svom imenovanju pomoćnici ministra financijah.

U Mako-u, 23. rujna. Pučanstvo je silno uzrujano zlobnom glasinom, da je povodom židovske nove godine stara neka židovka zaklala kršćanskog dječaka. Dotični je dječak doduše živ i zdrav, no ipak su mnogi ljudi povjerovali toj glasinu, te je oblast morala posredovati, da zaprieči nemire.

U Hamburgu, 23. rujna. Prvi put od 22. kolovoza spao je jučer broj umrlih od kolere izpod stotine, no postotak umrlih na prema oboljelim se je pogoršao. Prije mjesec danah umrlo je od 200 oboljelih 70, dakle 35%, a jučer je od 180 oboljelih umrlo 97, t. j. preko 50%. Injekcije solju nijesu se pokazale uspješnim. U svemu je u Hamburgu od kolere oboljelo 16.501 osoba, a umrlo 7181 osoba.

U Parizu, 22. rujna. Među pomilovanima povodom današnje proslave 100 godišnjice republike nalaze se: Culine, radi pobune u Fourmiesu lanjske godine na 6 godinah osudjeni socijalista; Amerikanac Deacon, koji je ustrijelio ljubovnika svoje žene; vlakovodja Caron, koji je skrivio nesreću na kolodvoru u St. Mandé-u — i Fouroux, bivši načelnik u Toulonu, osudjen rad jedne skandalozne affaire.

U Parizu, 22. rujna. Pariz je danas mnogo svetčanije okičen, nego li 14. srpnja. Sve su ulice izvjesile zastave. Od zastupnikah velevlastih izvjesili su zastave samo talijanski i englezki.

U Parizu, 22. rujna. Proslava stogodišnjeg proglašenja republike započela je sinoć političkim banketi i javnim zabavami.

Jutros bile su sve ulice od rana vrlo živahne. Pantheon, gdje je bila glavna slava, okružilo je mnoštvo naroda. Predsjednik Carnot prispio je s ministri u 10 sati. Glasba je svirala Marseillaisu, a občinstvo ga je burno pozdravljalo. Vojska je pred Pantheonom izkazala počast.

Unutarnjost Pantheona sjajno je izkićena cviećem. Na dolazku Carnotovu zapjevali su sborovi patriotske pjesme. Velike državne korporacije zastupane su deputacijama.

U Parizu, 22. rujna. Ministar-predsjednik Loubet držao je u Pantheonu govor, u kom je sjetio na okolnosti, pod kojima je postala prva republika, koja je jedina uzmogla Francezkoj dati potrebite snage, da pobjedi svoje protivnike. Zadatak republike jest i ostaje djelo pre-

poroda i mira, koje će uništiti stare stranke te popješiti i olakotiti umirenje duhovah. Riešenje socialnih pitanjah republika će preduzeti pomirljivim načinom.

Predsjednik komore Floquet slavio je za tim revoluciju od g. 1792., koja zaslužuje ime narodne neodvisne svetkovine. Sadanja republika uzpostavila je pomoću sloge stranakah staru snagu naroda i provela svoju volju, da svim ulije poštovanja, a nekim simpatije. Republika mora se baviti socialnim pitanji. Svjetska će povjest slaviti one generacije, koje će prirediti gospodstvo bratinstva medju gradjani te probuditi definitivnom pobjedom prava nad silom nadu u bratinstvo narodah.

U Parizu, 23. rujna. Jučerašnja svetkovina svršila se je mirno. Bilo je mnogo svjetine na ulici, al velikog entuziasma nije bilo. Ni za grandioznog svetčanog obhoda na boulevardih nije bilo suviše klicanja. Osobito se je sviđjalo pokazivanje historičkih kostumah iz dobe revolucije. Ruskih zastavah bilo je malo izvješeno. Slava je potrajala do noći. Na većini trgovah plesalo se je. Vrieme bijaše najpovoljnije.

Slično je dan proslavljen u Lyonu, Marsellu, Rheimsu i Brestu.

U Carigradu, 22. rujna. Ruski poklisar Nelidov pritužio se je kod porte rad njezine bugarofilske politike, te je zaprietio bezobzirnim utjerivanjem ratne kontribucije. Svrha tomu koraku jest presija na sultana, da princa Coburga neprimi kod njegovog predstojećeg dolazka u Carigrad.

Različite vijesti.

U Zagrebu, 23. rujna.

— (Sultan Abdul Hamid i car Vilim.) Sultan Abdul Hamid slavio je jučer svoj 50. rođen-dan. Tim povodom čestitao mu je car Vilim srdačnim pismom. Oba se vladara poznaju od boravka cara Vilima u Carigradu.

— (Sitne vijesti.) Brzobjavka iz Napulja javlja, da je grofica Galanta, kći senatora princa Piedemonta, mati četvero djece, pobjegla s princem Zunicom. — Iz Hanovra su pobjegli novčani Seemann, i Rosenberg, pošto su pronevjerili silne novce. — Profesor Pettenhoffer stigao je iz Monakova u Hamburg, da proučava koleru.

— (Žrtva burze.) Prekjučer se je u Budimpešti ustrijelio 60-godišnji blagajnik dioničarskog društva za pravljenje spodija i kemičkih produktah, Karlo Diamant. Tane nije ga na mjestu usmrtilo, već je on sam još otvorio ulaznim k njemu osobno vrata. Malo za tim onesvjestio se, prenieli su ga u bolnicu — gdje je i umro. Diamant bio je u službi društva od 28 godinah te je imao s 1. studenom preći u mir. Kao glavni blagajnik imao je 1800 for. plaće i inih dohodakah. S vremenom uštedio je 20.000 for. a za tim je počeo igrati na burzi, gdje je sve izgubio. Samoubojica ostavio je više pisamah, u kojih označuje kao motiv samoubojstvu gubitak svojih prištednjah. Preduzeta skoncetracija blagajne konstatovala je, da je sve u najbcljem redu.

— (Patvoritelji novacah u Bačkoj.) Ovih danah odkrio je bukinski občinski bilježnik veliku družbu, koja je patvorila banke. Glava ove družbe bio je bukinski tokar Franjo Engel, koji je rad sličnog zločina već odsjedio 5 godinah. Do sada su uhićene 22 osobe. Falsifikatah novacah nije se našlo u prometu, no kamenorezi tako su fini i savršeni, da odtisci s njih mogu prevariti i najsavršenije oko. Zločinci kušali su patvoriti i srebrne novce, ali im pokusi nisu uspjeli. Prva preša za patvorenje papirnata novca nadjena je kod Engela, dvie su htjeli zločinci zakopati u nekom vinogradu, ali su ih rad bojazni spalili. Četvrta se je našla u Metkoviću. U Palanku je stigao viećnik sudbenog stola iz Novog Sada dr. Radanyi, da vodi izragu.

— (Još nešto o Mascagniu.) Preksinoć dirigirao je Mascagni po drugi put u Beču svoju »Cavalleriu rusticanu« i istim kolosalnim uspjehom kao i prvi put. Kritika ga kuje u zviezde, občinstvo hoće da ga udavi u zagrljajih i ovacijah. Od svega toga postao je tako nervozan, da je preksinoć iza predstave skoro u nesvjest pao; na mnoge izazive jedva da se je jednom mogao pokazati. Njegovu primadonu Gemmu Bellincioni zove kritika »pjevuća Duse«. — Jučer se je Mascagni oprostio u kazalištu s Bečani. Ravnao je posljednji put operom »Prijan Fritz«. — Mascagni piše sada dvie opere »Nero« i »William Ratcliff«. Mladi maestro sklopio je ugovor s ravnateljem českog nar. kazališta u Pragu, Šubertom, po kom će mjeseca siečnja 1894. dirigirati u Pragu »Rancave«.

— (Veliko jašenje u daljinu.) Na 1. listopada započeti će izmedju Beča i Berlina oglašeno već i velikom napetošću očekivano jašenje častnikah. U Beču javio se je 121 častnik, u Berlinu 132, medju njima princ Friedrich Leopold pruski i vojvoda Ernst Günther Schleswig-Holsteinski.

— (Originalan riečnik.) Nedavno umrli francezki pisac Adrien Decourcelles sastavio je kratak riečnik u kom je protumačio satiričkim načinom značenje nekih riečih. Evo nekih definicijah:

Agioteur — liečnina, koji radi poput crnca, da ne treba raditi.

Srdce — tintarnica pjesnika.

Diplomacija — najdulji put od jedne točke k drugoj.

Moda — umjetnost pametnih gospodjah, da druge obuku sebi u prilog.

Izgnubljeno — žena, koga svakog nadje.

Divljaci — narod, koji si kiti prstenjem nosove u mjesto usijuh.

Tiran — neima ih, al ima robovah.

Ništica — devetnajst muževah od dvadeset i dvadeset ženah od devetnajst.

— (Kollera.) Vijesti iz Krakova potvrđuju, da su do podne 21. rujna u cijeloj Galiciji oboljele od kolere 32 osobe, a umrlo ih 11. — Izvoz sirova mesa, kobasah, mlieka, sira, maslaca i povrtelja zabranjen je iz Krakova. Putnici iz ruske Poljske mogu u Galiciju ući samo kod mjesta Granice, gdje se moraju strogo desinficirati. — Svi sajmovi u Galiciji su obustavljeni. — U Hamburgu je od kolere umro mladi iz Halle pridošli liečnik dr. Eckert. — U Hamburgu oboljelo je 20. t. mj. 211 a umrlo 100 osobah. — I u Berlinu počela se je kolera širiti; na 20. t. mj. dopremljena su u bolnicu 22 oboljela.

Ribnik.

Vlastnikom ribničkim: presvietlom gosp. dru. Josipu pl. Gállu i presvietloj gdji. Katinki pl. Gáll, posvećuje Emilij Laszowski.

(Nastavak.)

Ostavši tako Stjepan i Kata bez roditeljah dodjoše u zaštitu nevriednih i lahkoumnih ljudih, kojih bijaše glava Juraj Gušić.²¹ Turanski, glavni upravitelj njihovih djedovskih dobarah. Bijaše to čovjek, koji se baš nije odviše brinuo za malodobnike Stjepana i Katu, već je vrlo svojevoljno razpolagao povjerenimi imanji. Neima niti sumnje, da je Gušić pače odsvajao i drugim zapisivao imanja kojimi upravljaje. S toga je god. 1541. sam Stjepan pred kaptolom zagrebačkim opozvao svako darovanje ili zapis, koji bi bio Gušić učinio. Takav bo lahkouman i pokvaren čovjek kakav bijaše Gušić nije mogao nipošto povoljno uplivati na odgoj Stjepana, te upravo taj slabi odgoj bijaše razlogom, da mu daljni način života nije odgovarao slavi njegovih predjah. Već g. 1541. navalio je Stjepan po nagorovu Gušića na kaptolsko imanje Petrovinu, koje do zla boga opustoši.²²

Osobito bijaše odlučan čin po sudbinu Ribnika i ostalih imanja Stjepana Frankopana Ozaljskog, kad se sestra mu Kata udade za kneza Nikolu Zrinjskoga junaka sigetskoga, jer nakon toga sklopi Stjepan Frankopan Ozaljski, g. 1544. na dan 1. februara, ugovor pred kaptolom zagrebačkim sa sestrom Katom, i šurjakom knezom Nikolom Zrinjskim, kojim ugovoriše zajednicu svojih dobarah, i zamjenito nasljedstvo, u slučaju, kad bi koja stranka umrla bez potomstva. U tom ugovoru navede se izrično imanja Nikole Zrinjskoga: Zrinj, Gvozdanoko, Pedalj, Krupa, Novi u Kostajnici, Mutnica, Jamnica, Lisnica, Novi na granici, Kostajnica, Komogovina, Prekovrški (grad), Medvedgrad, Lukavec, Božjakovina, Pakrac, Rakonog (Rakovac); te imanja Stjepana Frankopana: Ozalj, Ribnik, Dubovac, Novigrad, Zvečaj, Skrad, Lipa, Mlaka (Despotovica), Modruš, Bitin, Ogulin, Plaze, Jezernica, Ključ, Peč, Janjaš, Lukovdol, Grobnik, Trsat, Bakar, Hreljin, Drvenik, Grižane, Bribir i Novi. Kao glavni motiv navode, taj, da će tako u zajednici laglje odoljevati navalam turskim.²³

U ovo je doba kotar ribnički često bio oplijenjen od najbližih susjedah knezovah Frankopana Tržakkih, a osobito od Vuka Frankopana Tržakog, koji je većinom boravio u Bosiljevu i Černomlju u Kranjskoj. Na istog se Vuka Frankopana potuži godine 1546. Stjepan Frankopan Ozaljski zajedno sa stališ stajerskimi, da od njega po gotovo više trpe nego li od zuluma turskoga.²⁴ Osobito mu dodijavahu na imanjih ribničkih uskoci, koje je knez Vuk Tržakki pustio, da pljačkaju po ovih imanjih.

Oko g. 1553. oženi se Stjepan Frankopan Ozaljski sa Katom kćeri kranjskoga baruna Ivana Josipa od Egkha i Hungerspacha, koja mu donese 3000 fr. miraza, koju svotu njoj osigura na Ribniku. U tu naime svrhu dodjoše izaslancu kaptola zagrebačkoga kanonici Ivan Monozlay (Moslavački) i Nikola Zelnyezey (Selnički-Selnica sada Korijščina) u Ribnik g. 1553. 8. februarija, te pred ovima zapiše knez Stjepan za spomenutu jur svotu grad i imanje ribničko ženi si Katarini: i to tako, da ako bi on prije nje umro bez potomka, imade ona pravo držati Ribnik tako dugo u zalogu, dok njegovi baštinici neizplate spomenutu svotu od 3000 for.²⁵ Proti tomu zapisu prosvjedovaše sestra mu Kata, ali bez uspjeha.

Još g. 1550. 13. julija podieli knez Stjepan imanja pred tadanjim dvorskim sudcem Tomom Nadaždom sa sestrom si Katom, i to tako, da nju dopadoše gradovi: Ozalj, Dubovac, Grobnik, Bakar i Hreljin, dočim Ribnik, Novigrad, Skrad, Modruš i ostale gradove pridržati sebi i svome potomstvu, ako bi koje i kada imao.²⁶

Nu nije Stjepan dugo kod toga ugovora i diobe ostati naumio, jer je već sljedeće g. 1551. sklopio ugovor sa knezom Jurjem Frankopanom Slunjskim, kojemu ustupi sva ona imanja i gradove, koje je prije sestri Kati i šurjaku si Nikoli odstupio bio, učinivši ih takodjer i nasljed-

²¹) Juraj Gušić bijaše vrlo veliki protivnik naseljivanja uskokah.

²²) Krčelić: Histor. oathed. eccles. zagreb. strana 220.

²³) Izvornik prije u zem. arhivu medju N. R. A. pak. 1645. broj 22. sada u Budimpešti. Otisnut u arhivu III. str. 116.

²⁴) Prije u zem. arhivu N. R. A. fasc. 1645. br. 20. sada u Budimpešti.

²⁵) Arkiv kaptola zagreb. Protocol 28. str. 440.

²⁶) Prije u zem. arhivu N. R. A. fasc. 33. br. 11. sada u Budimpešti: Iste god. 1550. bio u Ribniku kaštalanom Martin Magdalenic porietlom iz Biele stiene. Lopašić: Bihač str. 122.

²⁷) U arhivu kaptola zagreb. Protocol 28 p. 566.

nici svoga diela, u slučaju izumrća svoje loze. Proti tome činu Stjepanovu prigovori dakako knez Nikola Zrinjski u svoje i u ime žene si Kate.²⁷

Dokora učini Stjepan veliko nasilje, koje nam ali поближе nije poznato, proti Ladislavu i sinu mu Krsti Ke-rečenju, te proti Krsti i Ivanu Vragovićem, radi kojega bude odsudjen na smrt i gubitak imetka, od bana Petra Erdöda.

U tom poslu, da konfisciraju njegova imanja, obidju izaslanici banovi: Stjepan Šóitarevski, i prebendar Stjepan od Dubrave (Dombro) sve njegove gradove. Kao svjedoci kod ove konfiskacije u Ribniku bili su: Gjuro Novak, Izačić od Dola ili Zavalja, Franjo Klarić, Ivan Dragovanić od Gorice, Nikola Kotković od Mirkova polja, Nikola Gušić od Otoka, Martin Belaić od Domagovića, Petar od Domagovića i Gjuro Dragošević. Iz ovoga se pljenitbenog zapisnika očito razabire veličina Stjepanova imetka. Glede Ribnika veli: da je grad zidan, a u samome trgovištu (appido) nalazi se drvena kapela s v. Nedjele, kojoj pripada desetina od gradjanah ribničkih. Pred gradom jest vrelo, koje služi celom trgovištu. Tu se nalazi mitnica na cesti, koja vodi u Kranjsku, i koja nosi 50 for. godimice dohodka. Najčudnovatije jest, što veli, da neima ribnjaka, od kojega nosi svakako Ribnik svoje ime. Voćnjaka neima nikakvog. U samome trgovištu imade više opustjelih se lištah, a u Brihovu (selo u vladanju ribničkom) stoji kapela, koju ali razoriše Turci. Zemlje ribničke medjaše kod Modruš potoka sa zemljama novogradskimi, t. j. sa obćinskimi šumami i pašnjaci, što ih uživaju 15 selišta u plemenitih (gornjih) Stativa, koja spadaju pod Novigrad, podavajući onamo godimice samo dvie libre novca.²⁸

Prigodom ove konfiskacije bude i Kata žena Stjepanova uvedena u svoje založno pravo na grad i imanje ribničko, po nalogu bana Petra Erdöde.²⁹

Nu i tome prigovore Kata i Nikola Zrinjski 1559.³⁰ Prem bijaše spomenuta osuda vrlo oštra, to ipak nije se tako strogo provela. Moramo bo znati, da se u ono doba nisu tako strogo vršile osude, a osobito ne onda, kad su izrečene na osobe imućnije i uglednije. Tako nije ni Stjepan Frankopan Ozaljski pretrpio tu kaznu, već se naravno sa Kerečenji i Vragoviću plativši jim 2000 for. koje je u toj velikoj neprilici posudio od tasta svoga baruna Egha. Nu nije bila dovoljna ta svota, da sa sviem umiri svoje protivnike, s toga se uteče k svojim nećakom knezovom Nikoli, Jurju i Krsti sinovom Nikole Zrinjskoga, koji mu drage volje pomogohu.³¹

God. 1561. podieli i opet slično, kako je podielio bio već god. 1550. imanja medju sobom i sestrom si Katom, pridržav si opet Ribnik, Novigrad, Skrad i druge gradove, osim Ozlja, Dubovca, i onih, koji su već 1550. godine zapali sestru mu Katu.³²

Kad je na to sliedeće godine 1562. umrla Kata žena Nikole Zrinjskog, sklopi knez Stjepan Frankopan nagođu u Serdahelju pred dvorskim princem Tomom Nadaždom 2. aprila iste godine, sa svojim nećaci knezom Nikolom, Jurjem i Krstom Zrinjskim, kojom ujima iz nova priznaje vlastnost nad gradovi koje je već prije odstupio majci njihovoj, te ujedno dozvoljuje, da sa ostalimi gradovi i imanjima zajedno sa sviem si povolji vladaju, a po njegovoj smrti, da imadu sva imanja njim pripasti. Dočim sebi pridržao je pravo, da može zajedno sa svojim nećaci i šurjakom dok žive ovimi imanjima upravljati.³³

(Nastavit će se.)

²⁸) Zapisnik konfiskacijah Stjepanovih imanjah, prije u zem. arhivu. N. R. A. fasc. 1646. br. 22. sada u Budimpešti. Ovjerovljeni prepis u Ribniku.

²⁹) Arkiv kaptola zagreb. Lith. Elenchi F. Nro. 93. Fasc. 5.

³⁰) Arkiv. kaptola zagreb. Protocoll Nr. 1. pag. 10.

³¹) Ovjerovljen prepis o tome govoreće listine u Ribniku.

³²) Prije u zem. arhivu N. R. A. Fasc. 1515. br. 25. sada u Budimpešti.

³³) Prije u zem. arhivu N. R. A. Fasc. 1645. br. 25. Ovjerovljeni prepis u Ribniku.

Narodno gospodarstvo.

— (Tamanjenje miševah pomoću bacillah.) Nedavno opazio je prof. F. Löffler, da se poljski miševi mogu izvrstno tamaniti bacillima mišjg tifa (Maus-typhus), te se ova procedura sada upotrebljava i kod tamanjenja domaćih miševah u kućah, hambarih itd. Svi miševi, koji se zaraze ovim bacillom, poerkaju i prenose zarazu na sve ostale miševe u kući ili hambare. Sadržaj bacillah u jednoj reagentnoj staklenki pomieša se sa solju u jednoj litri vode. U ovoj raztopini razmoči se bieli kruh u komadih od 1½ c. m., koji se razbacaju po tavanu ili hambaru, gdje su miševi. Već za 8—14 danah obole gotovo svi miševi tifom, te svaki dan može ih se naći mnogo mrtvih na tavanu ili u hambaru, pošto se bolestni miševi neskrivaju u rupicah, već svi idu na polje, gdje poerkaju. Preostali još zdravi miševi počimlju griziti trupla mrtvih miševah, osobito mozag, zaraze se odmah i u kratkom vremenu poginu takodjer. »Oesterreichisches landwirthschaftliches Wochenblatt« u velike hvali postignute ovim sredstvom rezultate kod tamanjenja miševah. Mišji bacillus nije opasan za druge životinje, a pošto svi miševi pogiblju na polju a ne u rupicah, može se lahko konstatirati, koliko ih je utamanjeno i nije se bojati, da bi trupla miševah gnjila u rupicah i pod podovima kućah.

Iz suda.

— (Nesreća kod gradnje.) Slučaj, koji se je dogodio u Vodovodnoj cesti kod gradnje tvornice surrogatne kave, razpravljao se je u sriedu i četvrtak pred kr. kotarskim sudom u Zagrebu. Razpravljao je pristav Desanti i proglasio krivimi prekršaja §. 335. k. z.: Josipa Hamera, voditelja gradnje, Kunu Waidmanna, graditelja i Dragutina Županca, pazitelja gradje, te ih osudi na kazan zatvora, i to Hamera na mjesec danah, a Županca i Waidmanna na četrnaest danah, koji zatvor je kod Waidmanna pretvoren u globu od 70 for. u korist ubožke blagajne grada Zagreba. Nadalje su sudjeni, da naknade solidarno Franji Lupiću 12 for. 50 nč., Josipu Rešteku 21 for. 75 nč., Antoniju Contessi 10 for., Ivanu Tavoschi 34 for. 20 nč., Filipu Pristou 3 for. 50 nč. i Ani Schneeberger 4 for., dočim se odšteta kod teško ozledjene Brigite Pilko i životu pogibeljno ozledjene Marije Županc još nije mogla ustanoviti, jer su još u bolnici. Okrivljeni su proti osudi prijavili priziv. Od optužbe su riešeni Ivan Kladošek, Ivan Molch, Giovanni Diquel i Ivan Steiner, koji su kod te gradnje radili kao tesari.

— (Odpor proti poreznoj ovrhi.) Mjeseca prosinca 1891. obavljao je g. Ladislav pl. Hervoić, sada obćinski načelnik u Svetoj Nedjelji, a tada obćinski ovrhovoditelj u Kalinovici — ovršne transferacije kod raznih seljakah radi dužnoga poreza. Na nekim mjestima došlo je do ljutoga otpora, tako da je uredovanje moralo ostati bez uspjeha. Povedena sudbena iztraza uglavila je tri krivca, koja stajahu danas kao optuženici pred malim viećem kralj. sudbenoga stola u Zagrebu radi zločinstva javnoga nasilja III. slučaja.

Razpravi predsjedah g. viećnik Leder. Sudci bijahu gg. Pečić i dr. Čačić. Za kr. drž. odvjetništvo gosp. zamjenik vitez Gayer.

Tri su fakta inkriminirana.

Dne 2. prosinca 1891. dodje Hervoić sa prisežnikom Kablarom i 4 pogonića u selo Demerje k Stjepanu Mateši Crnomu, koji je imao platiti šumske odštete i uzno obskrbnog troška ukupno 9 for., kako Hervoić tvrdi, a 3 for. 70 nč., kako se on sam brani. Saobćivši ovrhovodilj ovršniku uzrok svoga dolazka, uzprotivi se ovaj platežu, poče kleti i groziti se, da ga nitko plienio nebude. Hervoić naloži pogonićima, da izvedu iz štale junca od prije zaplieni. Ali Mateša zgrabi željezne vile, zamahne š njima na Hervoića i zaprieti mu se: »Boga ti i Kristuša tvoga, koji korači u štalu, zaklati ću ga z vilami!« Na to pače zgrabi Mateša Hervoića za prsa, na što gonić Čačković izvadi konopac, da odpornika sveže. Ali sada Mateša ugrize Čačkovića za ruku i odgrize mu komadić mesa. Na ovo nasilje odustade ovrhovoditelj od daljnje ovrhe.

Dne 11. prosinca 1891. dodje isto povjerenstvo u selo Klaka, da utjera kod Jure Terihaja 11 for. dužnoga poreza. Ovaj obećao, da će već platiti, ali da se plieniti neda. Ovrhovoditelj naloži gonićima, da izpregnu iz kolah jednog junca, da ga transferiraju. Ali sada uze Terihaj drvene vile, naperi ih proti ovrhovoditelju, ovaj odbije vile svojim štapom, na što ga Terihaj udari vilama po lievoj ruci tako, da se je dotični vršak vilah odkinuo. Junca mu ipak odvedohu.

Napokon dodje ovo isto povjerenstvo dne 14. prosinca 1891. u selo Konšćinu, da od France Soić utjera nekoliko forintih dužnoga poreza. Ona se branila, da nije ništa dužna, da je sve platila, nu pošto je ovrhovoditelj dobio od obć. blagajnika izkaz, po kojem je ona još dužna, morao je uredovati t. j. transferaciju obaviti. Htjedohu joj posteljnu uzeti. Nu ona uze motiku i navali na povjerenstvo. Kad su joj oduzeli motiku, zgrabi ona sjekiru, te navali njome takodjer na povjerenstvo, a kad je ovo transferiralo kravu, poče ona bacati kamenje za njima. Kasnije se je ipak pokazalo, da je ona zbilja sav porez platila bila, pak joj je odmah krava povraćena.

Sud je osudio sve troje po optužbi, te uvaživši kod svihuh i otegotne i olahkotne okolnosti, osudio je Matešu i Terihaja na šest nedjeljah teške tamnice, poostrene postom svakih 8 danah, a Soić k u na mjesec danah teške tamnice, poostrene isto tako.

Prispjeli u Zagreb.

22. rujna.

U svratište k caru: B. Weisz, trgovac, Budimpešta. P. S. Liphart, posebnik, Graz. S. Vrbanić, namj. učitelj gimnazije i W. Salzer, trgovac, Belovar. O. Zedvits, Sibenštein. L. Popper, droguist, Tratenau.

U svratište „Grand Hotel“: Dr. E. Kaufer, odvjetnik, Pečuh. J. Kiehlhauser, tvorničar, Graz. J. Badl, ravnatelj, Krap. Toplice. R. Grünhut, trgovac, Daruvar. F. Horčić, činovnik, Vrđnik.

U svratište k jagujetu: J. Budmann, vlastelin, Daruvar. S. Lederer, trgovac, Kostaonica. A. Leibler, trgovac, Rudolfov. G. Nagy, trg. putnik, Pečuh. S. Rumenočić, i E. Rutner, c. i kr. kapetani, Sarajevo. M. Holsinger, trgovac, Jaska. C. Pože-si, mehanikar, Badrmpata. B. Karakaš, šum. pristav, Martinskaves. D. Weiss, posjednik parne pile, Hruševac. Kohn, trg. uuhelj.

U svratište Prukneru: S. barun Dobrin, posjednik, V. Kaniže.

U svratište Liebald: A. pl. Galuška, trgovac, i M. Hirschler, odvjet. perovodja Koprivnice. V. Canjuga, učitelj gimnazije, Koprivnica. S. Weiller, i S. Salzer, trgovci, Pušća. S. Labot, trgovac, Paris. A. Balling, drvotrzac Würzburg.

U svratištu k Zagrebu: E. Seehofer, posebnik, Celje. J. Petries, trgovac, i J. Mircisz, sluga, Budimpešta.

U svratište „Hotel Garai“: A. Heikelmann, kr.kot. predstojnik, Varaždin. S. Salihbegović, studios, Bjelina.

U svratište k Meksikanu: J. Nagy, honvend (invalid) Budimpešta.

Kretanje željezničkih vlakovah.

(Od 1. srpnja 1892.)

Vlakovi dolaze u Zagreb:		
Uz	Na južni kolodvor	Na državni kolodvor
Budimpešte		10-38 na v., br. vl. 9.19 prije p.
Žakanja	7.37 na večer	6.57 na večer
Karlovac-Rieko	5.15 u jutro	4.55 u jut., br. vl. 7.34 prije p.
"	7.50 prije pod.	6.22 na večer
Siska	7.37 na večer	
"	12.33 poslje p.	
"	8.58 na večer	
Sisak-Brođa (Banjaluka)		6.07 na večer
"		8.16 u jutro
Varaždin-Krapina	7.44 u jutro	2.11 poslje p.
"	1.59 poslje p.	10.43 na večer
Zidanogmosta	10.26 na večer	
"	8.01 u jutro	
"	4.30 poslje p.	
"	7.42 na večer	
Od državnog kolodvora na južni kolodvor	7.50 u jutro	
"	7.37 na večer	
"	8.48 na večer	
Od južnog kolodvora na državni kolodvor		8.16 prije p.
"		7.58 na večer
"		9.14 na večer

Vlakovi odlaze iz Zagreba:		
U	Od južnog kolodvora	Od državnog kolodvora
Budimpeštu		5.29 u jut., br. vl. 6.58 na večer
Žakanj (priklj. na juž. želj.)	8.10 prije pod.	8.42 prije p.
Karlovac-Rieku	10.36 na večer	11.25 noć., br. vl. 8.10 na večer
"	7.52 na večer	9.57 prije p.
"	8.10 prije pod.	4.56 u jutro
Karlovac (sajm. vl., petkom)		
Sisak	8.15 prije pod.	
Sisak-Brod	4.57 poslje pod.	
"	7.57 na večer	10.5 pr. p. (priklj. 7.31 na večer Sunja-Banjaluka)
Varaždin-Krapinu	5.20 u jutro	5.08 u jutro
"	2.55 poslje p.	2.42 poslje p.
Zidanogmost	8.02 u jutro	7.44 u jutro
"	12.44 poslje p.	
"	9.24 na večer	8.42 na večer
Od državnog kolodvora na južni kolodvor		7.44 u jutro
"		7.31 na večer
"		8.42 na večer
Od južnog kolodvora na državni kolodvor	8.10 prije p.	
"	7.52 na večer	
"	9.08 na večer	

Bečka burza od 22. rujna 1892.

	Zadnji tečaj	novac	roba
Državni dug:			
Austrijska renta u papiru	96.70	96.90	
Austrijska renta u srebru	96.40	96.60	
4% austrijska renta u zlatu	115.70	116.90	
5% austrijska renta u notah	100.40	100.65	
4% ugarska renta u zlatu	112.75	112.95	
5% ugarska renta u papiru	100.45	100.65	
Rasteretnice:			
Hrvatsko-slavonsko	94.75	95.75	
Ugarske	94.20	95.20	
Temiško-Banatske	—	—	
Erdeljske	—	—	
Srećke:			
854 250 for. po 100 for.	140.25	141.25	
1860. po 100 for.	151.—	152.—	
1864. po 100 for.	185.50	186.60	
Ugarske nagradne po 100 for.	144.75	145.25	
Uredjenje Tise	198.—	199.50	
Zemljišno-vjersijske srećke	111.—	112.50	
Ugarske hipotekarne	123.50	124.25	
Verenjske	189.75	190.50	
Bečke komunalni	161.50	162.50	
Dionice prometnih poduzećah:			
Alfödsako-riečkeželjeznice	—	—	
Željeznica Karla Ludovika	515.50	516.—	
Južna željeznica	98.50	98.25	
Željeznica Košice-Oderberg	183.—	183.—	
Državna željeznica	298.—	298.50	
Željeznica polabske doline	227.50	228.—	
Rudolfove željeznice	—	—	
Erdeljske željeznice (prve)	—	—	
Dionice bankah:			
Austro-Ugarske banke	995.—	997.—	
Vjersionice za trgovinu i obrt	313.25	314.75	
Ugarske obće vjersionske	359.75	360.75	
Zemaljska banka	224.80	224.50	
Anglo-austrijske banke	151.75	152.52	
Union banke	243.75	243.25	
Bankovno društvo	115.75	115.75	
Novci:			
Dukati	5.67	5.70	
20 franakah	9.50 ^{1/2}	9.52 ^{1/2}	
20 marakah	11.74	11.75	
Englezki souvereigni	11.95	12.—	
Njemačke državne banknote	58.75 ^{1/2}	58.82	
Talijanske banknote	45.—	45.10	
Rubliji u papiru	1.20	1.20	

nekakvi grad (možda turski), te pokazuju mjesto, gdje je nekoč stajala crkva (možda turska džamija).

Još je spomena vriedna dolina sa selom, a zove se »Homatovac«. Na početku te doline imade jedna bara, koja više nalikuje na jezerce, jer je tu voda bistra sa više živih izvora, a zove se »Ribnjak«. Moguće da je to bio kadgod u istinu ribnjak, pa je odtud ostalo još to ime. Iz te doline možeš doći u uzki ponor sa izvorom koji se zove »Konjurovača«. Tu si redom izkopaše lisice svoja duplja, te u toj samoći provode svoj divljački život.

U Sv. Jurju, 23. rujna. (Dopis.) (Novi kotar brinjski.) Kako je poznato, naredbom visoke kr. zem. vlade, odjela za unutarnje poslove, od 21. kolovoza o. g. br. 37.869, ustrojena je medju ostalimi nova kr. kotarska oblast u Brinju, — ova nastojanjem našeg vriednog narodnog zastupnika g. prof. dra. Lobmayera i podperom naših političkih starješina. Da je to za čestite naše Brinjane velika dobit, netreba tek dokazivati, pa je s toga pučanstvo u velike zahvalno i vladi i svojim prijateljem, koji su se za stvar interesovali.

Dieleći se mi amo Podgorci i ostali od dosadašnjih naših sukotaranah kršnih Brinjanah i Jezeranacah, čestitamo im od srca na toj stečevini u javnom životu, a čestitamo to više, što novome kotaru dolazi na čelo gosp. kr. kotarski pristav Ljudevit Vukelić.

Poznajemo ga dobro i možemo sigurno reći, da su kotarani brinjski sretni, što u osobi g. Vukelića dobivaju glavara mudra i obzirna, triezna i radina, stroga, pravedna i nepristrana prijazna i ljubezna u svakom pogledu. Biti će i obćinskim činovnicima uživanje, služiti sa takim poglavarom. Svaki će rado svoje ako i teško zvanje točno, savjestno, strogo po zakonu i propisih obavljati, kad ine poglavara u svakom pogledu na svom mjestu. On je poznat i narodu, koji će ga rado dočekati i iskreno primiti, s pouzdanjem susretati i u teškoj povjerenj mu zadaći izdašno podpomagati izpunjavanjem svojih građan-kih i državljanskih pravah, odnosno dužnostih. Brinjani! dobro ste počeli, držte se junački sada i u buduće, i čestit Vam kotar!

Govori se, da i obćina Kriviput želi, da se zakotari u Brinju, te se opaža neko gibanje, ali mi držimo, da ovo gibanje, jer je bez svrhe, neće imati rezultata tamo, u toj stvari odnosno da su već krivopućani poslali i molbu zato.

Ta nebežite ljudi tako bezobzirce od našega staroslav-
slavnog Nehaj grada!

Nebježte more! — od Senja, tog našeg po Bogu i prirodi pjevi- i plači-druga s kojim smo svaki dan u svakoj životnoj prigodi, sgogi nesgodi, u savezu i saobraćaju kao pčelac sa maticom.

Oglas.

Pošto je zdravstveno stanje u Požegi okrenulo na bolje, to će se školska godina 1892/3. na ovdješnjoj kr. velikoj gimnaziji otvoriti dne 1. listopada 1892. (u subotu). Dotle se mogu učenici upisivati svaki dan od 8 do 12 sati prije podne.

Ravnateljstvo kr. velike gimnazije.

U Požegi, 23. rujna 1892.

Ant. Mazek,
ravnatelj.

Javna zahvala.

Inicijativom slavne kralj. kotarske oblasti u Vrbovskom izvoljelo je slavno poglavarstvo upravne obćine Severin učiteljskim osobama podpisane škole omogućiti posjet izložbe učilah u Zagrebu, podielivši svakom po deset for. pripomoći. Podpisana škola časti se s toga ovime u ime harnog učiteljstva poglavitomu gospodinu kralj. kotarskomu predstojniku, revnomu promicatelju prosvjetnih interesah Otmaru pl. Bušiću, ter vriednom načelniku obćine, vrlo mu prijatelju škole gosp. Ivi Kovačiću — toplo osjećanu izreći hvala.

Niža pučka škola.

U Severinu, 25. rujna 1892.

M. Katić, ravn. učitelj.

Brzobjavne viesti „Narodnim Novinam.“

U **Budimpešti**, 26. rujna. Sinoć je liberalni klub držao svoju prvu sjednicu nakon ferijah. Pošto je predsjednik barun Podmaniczky pozdravio članove, predložio je ministar-predsjednik grof Szapary radni program za bližnje vrijeme. Najprije će se birati članovi delegacije, i nominirati kandidati za predsjedništvo vrh. računarskog dvora. Osim toga predložiti će ministar financijah dr. Wekerle proračun za buduću godinu, koji će financijalni odbor uzeti u pretres za vrijeme delegacijah.

U **Jaszberenyu**, 26. rujna. Grof Apponyi polagao je svojim biračem račun o svom djelovanju. U svom je govoru žestoko napao vladin sistem. On je porekao vladi sposobnost da provede reforme, oštro ju pokudio rad pitanja o odkršćivanju, te se obazriao na Kossuthovu slavu. Dakako da pljeskanju i odobravanju nije bilo ni kraja ni konca.

U **Beču**, 26. rujna. Njegovo Veličanstvo kralj, velevojvoda toskanski i princ Leopold bavar-
varski prispjeli su iz Gödöllöa ovamo.

U **Beču**, 26. rujna. Prvi podnačelnik dr. Franjo Borschke umro je sinoć.

U **Beču**, 26. rujna. Iz rimskog vrela doznaje se, da će kod budućeg konzistorija u prosincu steći ugarski primas Vaszary i velikovradinski biskup Schlauch kardinalski klobuk. Bit će u isto vrijeme po svoj prilici i bečki nuncij Galimberti imenovan kardinalom. — Iz medju Rusije i Vatikana čini se da su od potonjeg vremena vrlo napeti odnošaji, jer da je kurija uvidjela, kako bi ruska vlada htjela prijateljstvo sa vaticanom upotriebiti samo kao orudje za rusifikaciju Poljske.

U **Gmundenu**, 26. rujna. Grčki kralj Gjuro odputovao je s pratnjom u Beč.

U **Lavovu**, 26. rujna. Zadnjih 36 sati nije se u cijeloj Galiciji sbio ni jedan slučaj kolere.

U **Rimu**, 26. rujna. Ministarsko vijeće zaključilo je, da kralju predloži zaključenje parlamentarnog zasjedanja.

U **Hamburgu**, 25. rujna. Stanhope ostavio je jučer zdrav baraku za bolestinike od kolere.

U **Hamburgu**, 25. rujna. Jučer je oboljela 81, a umrlo 49 osobah od kolere.

U **Parizu**, 26. rujna. Jučer su ovdje oboljele 33 osobe od kolere, a umrlo ih 13.

Različite viesti.

U **Zagrebu**, 26. rujna.

— (Saski kralj u Beču.) Jutros u 9 sati prispio je saski kralj Albert na sjevero-zapadnom kolodvoru u Beč. Njeg. Veličanstvo car i kralj, koji se je istom vratio iz Gödöllöa, dočekao je svog gosta na kolodvoru.

— (Sitne viesti.) Poznata ljubljanska zvono-
ljevarska tvrdka Samassa slavila je jučer 125 godišnjicu svog obstanaka. Ona se neprekidno nalazi u obitelji Samassa. — Bečkom podnačelniku dr. Borschkeu pala je ponovno 23. t. mj. kap, te je primio svetotajstva umirućih. — Bečko izložbeno kazalište dovršiti će svoje predstave 6. listopada, a sama izložba zaključiti će se 9. listopada. Kazalište imati će deficit od 84.000 for., koji će se morati pokriti darovi. — U bečkom izložbenom kazalištu pjevana je u subotu prvi put opera »Tilda«, od mladog talijanskog glasbotvorca Cilee. Opera se je dosta svidjela. — Bečke novine od subote javile su, da se je umirovljeni operni pjevač Lay u Mariazzellu ustrelio. Medju tim oprovrgava se ta viest. Lay je zdrav i živ. — Iz Biograda javljaju, da se je novi željezni most na riei Moravi kod Ljubičeva kod pokusnog obterećenja porušio. — Princ Karlo Radziwill koji je nedavno u Lodzu poludio, prevežen je u ludnicu u Bonnu. — Princ Hermann Schamburg-Lippe, koji se je onomad padom s konja životu pogibeljno ozledio, lebdi još sveudilj u najvećoj opasnosti. — Ladja »Jenny Foot« potonula je uslied orkana kod Trepassey. Sva se je momčad utopila. — Korintski kanal, koji se je već više godinah gradi, napredovao je tako, da će se 5. svibnja 1893. moći predati prometu. Vožnja za parobrode trajati će u kanalu 20 časakah. — Iz Newyorka brzobjavljaju, da je u tamošnjoj sinagogi prigodom proslave židovske nove godine došlo do katastrofe. Netko je poviknuo da gori, — a na to je zavladala takova stiska, da je na stubah sgnječeno 5 osobah, a 12 ih teško ranjeno.

— (Parnica za nasljedstvo grofa Waldsteina.) U Pragu je 22. o. m. započela glavna razprava proti Josipu Weineltu i Gustavu Kleidorferu, ravnatelju i upravitelju dobarah pokojnog grofa Gjura Vilima Waldsteina, koji su obtuženi, da su zlorabili slaboumnog grofa Waldsteina u svoje svrhe, te mu izmamili legat od 700.000 for., na štetu rodbine. Parnica izazivlje senzaciju, te će potrajati više danah. Kao svjedoci biti će preslušani praški kardinal nadbiskup grof Schönborn, ministar trgovine Bacquehem i mnogo aristokratah.

Grof Gjuro Waldstein bio je veleposjednik u Duxu i oženjen s princesom Pascalinom Metternich, koja je naglo preminula. God. 1885. on je načinio oporuku, kojom je ženu imenovao glavnom nasljednicom. No raznimi kodi cili od 1889. i 1890. on je zapisao Weineltu 140.800 for., Kleidorferu 22.400 for., a i drugim činovnikom legat po-
počam od 20.000 for. do 6000 for. Svi su ovi zapisi u pravno-
valjanoj formi učinjeni. Po smrti grofice Pascaline, 5. kolovoza 1890. bio je već i grof tako bolestan, da se je oče kivala do skora i njegova smrt, pak je on i zaista 18. studenoga umro. No prije toga predao je on 400.000 for. u papirih Weineltu kao tobožnji dar za svoje činovnike.

Po obtužbi učinio je to grof, jer je bio slabouman i jer su Weinelt i drugovi svu rodbinu znali od grofa od-
vraćati, da nije došlo medju njima do izmirenja. Grof Waldstein bio je od mladosti slabouman, njegova naobrazba bila je takova, da nije znao ni ortografski pisati. Osim toga podao se je piću pak je duševno i tjelesno posve propao. Razni liečnici, koji su ga liečili potvrđuju to. S toga je opravdana sumnja, da grof nije radio o svojoj domisli, već da su mu podmetnuli razne odluke i nagovorili ga na djela, koja u normalnu stanju nebi bio učinio.

O rezultatu parnice izvestiti ćemo naknadno.

— (Nakon 20 godinah) Galerski uznik Vitali izpovjedio je, kako iz Rima brzobjavljaju, potankosti o umorstvu državnog odvjetnika Cavagnatia, koji je g. 1872. u oči svoga vjenčanja iz Bologne izbežnuo i za koga nijesu nikad kasnije došli. Cavagnatia napala su braća po njem zavedene djevojke, ubila ga i zakopala. Vitali je ponudio, da će pokazati mjesto, gdje je čin izveden i gdje je tielo pokopano.

— (Parnica proti Trzinieckom i drugo-
vom.) U toj parnici, o kojoj smo u svoje vrijeme javili, dovršen je u subotu dokazni postupak, te će danas zapo-
četii plaidoyeri.

— (Zastupstvo bez cilindra.) Za boravka kralja Umberta u Genovi sbilo se je, da je kralj nenadano odlučio, da prisustvuje urinuću jednog parobroba u more iz brodogradje kod mjesta Sostria. Brzo ubaviestise o tom načelnika, koji je imao sazvati obćinsko zastupstvo na poklon. Na žalost pokazalo se, da ni načelnik ni jedan od zastupnikah nisu imali cilindra, s kojim bi mogli izaći pred kralja. Da se tomu doskoči, morao je obćinski bilježnik još u noći brzim vlakom poći u Genovu i ondje nabaviti potrebite cilindre. Kad je drugog jutra kralj došao u Sostri, poklonilo mu se je 20 novih cilindarah.

— (Iz Beča u Trst na biciklu.) U subotu započela je medjunarodna utrka na biciklu iz Beča u Trst, dakle na daljinu od 500 kilometarah. Kod utrke sudjeluje 15 natjecateljah iz Austrije i Njemačke. Utrka je započela točno u 10 sati prije podne u Inzersdorfu te su na večer u 7 sati prispjela prva tri biciklista u Gradac, koji je od Beča udaljen 194.5 kmt. Prevalili su dakle put za 9 sati, ili popriečno za sat 21.4 kmt. Petorica natjecateljah stiglo je nekoliko časakah kasnije, a sedam ih za jedan sat kasnije. Nenastane li kakovih zapriekah, to će nakon odmora prvi biciklisti još danas prije podne stići u Trst.

— (Izgubili se listovi.) Iz Praga javljaju: Česka union-banka poslala je pred nekoliko danah osjegurani novčani list s 10.000 marakah u Liberac. List je u Pragu redovito stavljen u poštarski omot, vreće propisno zapečaćeno, predano željeznici, s kojom je i neoštećeno prispjelo na kolodvor u Libercu. Pošta ga je preuzela, — ali list nije došao u ruke adresata, — od tog časa je izbežnuo. Osim toga izbežnula su u Libercu još dva lista s 15.000 for. i 5000 for. Iztraga je povedena.

— (Kolera.) Iz Krakova i Podgorca javljaju, da u subotu nije ondje ni jedna osoba oboljela od kolere. Sudi se po tom, da će se još samo sporadički pojaviti koji slučaj. — U Hamburgu je epidemija takodjer jako pustila. U petak je oboljelo 115 a umrlo 56 osobah. — »Voss. Ztg.« javlja iz Hamburga, da je ondje do 23. t. mj. umrlo od kolere 9600 osobah, dočim se službeno izkazuje 7276 osobah. — Do sada se je tvrdilo, da se samo kod onih oboljelih konstatuje kolera, kod kojih se nadje koma-bacillus, kako ga je Koch ustanovio. Sada medjutim javljaju, da se koma-bacillus nalazi i kod osobah, koje su oboljele samo od crievnog katara, — dapače, da su ga našli i kod zdravih osobah, koje su obćile s bolestinici. Prema tomu porušila bi se ciela teorija o koma-bacillu i njegovoj pogibeljnosti, jer nebi koma bacillus bio odlučan po bolest organizma, već promjene tvarih, što ih on proizvadj. Ova opažanja da su znanstven dobitak od sadanje epidemije. — Amerikanski žurnalst Stanhope, brzobjavlja svom listu »Newyork Herald« 24. t. mj.: »Ja sam sproveo noć medju dvojicom od kolere oboljelih radnikah. U zoru doviknuo mi je liečnik: »Bože, kako zaudarate po koleri! Vaša će se sudbina doskora odlučiti. Vi ste pili vodu iz Labe!« Ja se na to žurim, da Vam još napišem ove redke, jer znadem, kako kolera brzo ljude davi. Čitav dan sam imao posla s bolestinici od kolere, — i protiveć se svim propisom, ribao sam svoje lice prsti, pošto sam prije dotaknuo bolestinike; za stalno sam i 20 put na dan turio prste u usta. Na večer pružio sam teško oboljelom Teodoru Offermanu vode, pio za njim iz iste čaše na istom mjestu pak sam na taj način došao i u direktni dodir s bacilli. Offerman je taj čas umro. Na to sam izveo ove pokuse: Moje sam jelo stavio u dodir s rukama impregniranima kolerom, za tim sam se bavio bolestinici, turao sam prste u usta, pio sam iza bolestinika iz iste čaše, spavao sam medju bolestinici u istom krevetu, gdje je netom jedan od njih umro, pio sam vodu iz Labe, jeo sam kruh s maslacom, koji je ostao u kaputu, što sam ga nosio za vrijeme obćenja s bolestinici, pojeo ga namah iza kako sam pomogao preminulog Schulza odneti — te nisam prao rukuh. Sve sam to učinio a sad čekam.

Ribnik.

Vlastnikom ribničkim: presvietlom gosp. dru. Josipu pl. Gállu i presvietloj gdji. Katinki pl. Gáll, posvećuje Emilij Laszowski.

(Nastayak.)

U tom se ugovoru točno nabrajaju sva pristojaljšta grada Ribnika: trgovište (oppidum) Ribnik, Novaki, Griće, Modruš potok, Artinići, Jelkovići, Kunići, Paka, Pravutina, Zaluka, Brhovo, Jurovo, Brod, Bukovac, Žakanje, Kohanji vrh (danas Kohanjac), Breznik, Ober Klarića (Obrh), Goli vrh, Stranica.

Lahkoumnog kneza Stjepana Frankopana Ozaljskog nije medju tim ni ona teška osuda, ni sve one neprilike opametile, već uztraja u svojoj staroj neobuzdanosti, jer počini do skora opet novo bezakonje.

Godine naime 1564. dade on po svojih ozaljskih ljudih: Ivi Lipšinoviću, Petru Budišiću i Pavlu Kovačiću navali na grad Barilović, k ji bijaše vlasništvo Gašpara Barilovića. Razbojnička ta četa navali na grad, zauzme ga, zarobi majku Gašparovu Ursulu i sestru mu Anu, ubi gradskog upravitelja Blaža Gjuraića, popliene sve po gradu, a dvie kuće, koje stojahu pred gradom spale. Radi ovog nasilja bude Stjepan opet od bana Jurja Draškovića i Gašpara Alapića odsudjen na smrt i gubitak imetka god. 1575. Pače ga i uhvate banovi izaslanici Ladislav Bukovački od Bukovja, viceban, i svjedoci prisustvujući Gavro Stjepan Tahy Susjedgradski i Krsto Oršić, kad je došao u goste k Baltazaru Gregorijancu i Krsti Mrnjavčeviću u Brezovicu. I tada bi bio jamačno trpio strogu osudu, da mu nisu i opet priskočili u pomoć braća Nikola i Juraj knozovi Zrinjski (Krstó † 1573), koji ga izkupe pla-

tivši Gašparu Bariloviću 12.000 for. u zlatu, za koju svotu odstupa i prodade braći Zrinjskim: Ribnik i ostala svoja imanja na vječna vremena, moleći samo, da ga do smrti hrane.

Tu nagodu i prodaju potvrdi dvorski sudac biskup jegarski Radeč iste god. 1575.³⁴

Proti tome odsvoju, osobito grada Ribnika, prosvjedovahu knezovi Gašpar i Nikola Frankopani Tržački.³⁵ Nu čini se, da taj prigovor bijaše bez važnijih posljedica.

Već sljedeće naime godine 1576. naloži kralj Maksimilijan II. kaptolu zagrebačkomu, da braću Zrinjske uvede u zakonit posjed imanja Stjepana Frankopana Ozaljskog, koja su oni i darom i kupom stekli; naime Novog-grada na moru, Bribira, Hreljina, Bakra, Grobnika, Ledenica, Novoggrada na Dobri, Ribnika, Zvečaja, Lipe, Lukovdola, Ozlja, Dubovca, Modruša, Ogulina, Skrada, Ključa, Tounjske peći i Slunja. Kod tog uvođenja bijahu izaslanici »čovjek kraljevski« Stjepan Gregorijanec, i kanonik lektor Petar od Heresinca. Kod uvođenja u posjed Ribnika prisustvovali kao svjedoci susjedi Mato Oršić od Slavetića, Franjo Izačić od Dola, Franjo Klinčić od Zelnice, Ivo Spišić od Blatnice, Vuk Dragač od Pleternice, Bernardo Klinčić od Griča i Ivo Jarčić od Orečnice.³⁶

Nije bo dugo poslije toga živio knez Stjepan Frankopan Ozaljski, jer umrie već sljedeće god. 1577. te bude sahranjen u crkvi B. D. M. na Smolči,³⁷ koje si mjesto sam u oporuci odabrao. Sa Stjepanom izumre loza Frankopana Ozaljskih.

Još g. 1572. na sam veliki četvrtak 2. aprila načini Stjepan Frankopan oporuku u Novom gradu, kojom oporučuje »sve svoje gospodstvo gradove i sela i sva pristojaljšta mala i velika toliko pri moru koliko i ovdje na Hrvatih« svojem nećakom »gospodi Jurju, Krsti i Nikoli knezovom Zrinjskim«.³⁸

Nu jedva, da je knez Stjepan umro, poče kralj Rudolfo II. zahtjevati bivša imanja njegova od braće Zrinjskih, koja da imadu predati fisku.³⁹ U tom poslu podje sam protonotar Toma Černel god. 1577. do Nikole i Jurja Zrinjskoga u Mongorokerek, te im naloži, da predadu fisku imanja, koja su dobili i baštinili od Stjepana Frankopana.⁴⁰

Nu imajući dovoljno dokaza, da su ta imanja ne samo zakonitim putem baštinili, već i ista kupili, te da je već i njihov otac ovimi dobri vladao, mogahu tim lagše uspjeti proti zahtjevom fiska. Pače još za života kneza Stjepana, naime poslije smrti Kate kneginje Zrinjske imadju knezovi Nikola i Juraj Zrinjski silnih neprilikah od rođenih svojih sestarah. Naime Kata udata za Franju Turza od Betlemfalve i Margareta udata za Nikolu Drugeta od Homoneja zatraže u kralja Maksimilijana, da se i njima dopita dio materinih imanjah. Kaptol zagrebački izvesti tada kralja, da knezovi Juraj, Nikola i Krsto jedini imadu pravo na imanja i gradove matere si i ujaka, pošto su oni ujaka si Stjepana izkúpili od smrti za svoj novac, a on, da im za to odstupio svoje gradove Ozalj, Ribnik i druge.⁴¹

Nu nije bilo ni to dosta, već podignu i knezovi Frankopani Tržački: Gašpar Nikola i Juraj parnicu proti braći Zrinjskim, dokazujući svoje pravo na gradove pokojnoga Stjepana Frankopana Ozaljskoga, na Ribnik i ostale gradove, koji dodjoše u vlast knezovah Zrinjskih. Ta se parnica svršila tako, da su se g. 1580.⁴² knezovi Zrinjski nagodili sa Frankopani odstupivši jim Novigrad, Zvečaj, Lukovdol (Severin) i Novi na moru. Nagodu ovu potvrdi kraljevski namjestnik u Ugarskoj biskup jegarski Radeč, koji ujedno naloži kaptolu zagrebačkomu g. 1581. da iznova knezove Zrinjske uvede u zakoniti posjed Ribnika, Ozlja, Dubovca itd.

Još god. 1588. tražila je Ursula udata za Banšija od svoje braće knezovah Zrinjskih, dio majčinih i ujakovih imanjah. Za to naloži ban Toma Erdödi kaptolu zagrebačkom, da tu stvar izvide i urede, na što kaptol izvješćuje, da su knezovi Zrinjski braća Nikola i Juraj već g. 1576. zakonito uvedeni u posjed Stjepanovih imanjah.⁴³

I tako ostade ta njihova parnica bez ikakovoga uspjeha.

Vratimo sada natrag k knezu Stjepanu Frankopanu i Nikoli Zrinjskomu, i ovoga sinovom Nikoli, Jurju i Krsti, te upoznajmo kako su ovi sklopivši g. 1544. zajednicu dobarah, ovimi dobri zajedno upravljali, i ista uživali. Kako to iz sačuvanih listinah razabiremo, imadjuhube stranke jednaka prava. Imanja i gradove svoje nazivlju zajedničkim dobrom. Jedan nagradjuje ljude, koji su zaslužni po drugoga, i obratno. U tih se listinah jasno razabire odnošaj zajedničarski. Iste god. 1544. već 25. junija primaju knezovi Nikola Zrinjski i Stjepan Frankopan u svoju zaštitu »vlahe« iz Prilišća i Rozopanjska (oboje blizu Ribnika) određivši jim njihove dužnosti.⁴⁴ Bijahu to jamačno

³⁴) Prije u zem. arhivu N. R. A. fasc. 316. broj 21. i fasc. 313. br. 43 sada u Budimpešti.

³⁵) U arhivu kaptola zagreb. Protocoll Nr. 3. pag. 238.

³⁶) Prepis u mojoj sbirci medju ribničkimi spisi.

³⁷) Smolča brdo kraj Ozlja, danas Svetice, bivši kloštar paulinski utemeljen 1627.

³⁸) Izvornik prije u zem. arhivu N. R. A. fasc. 1645. br. 32. Otisnut u Actaervat. str. 266.

³⁹) Ovjerovljeni prepis u Ribniku.

⁴⁰) Ibidem.

⁴¹) Ovjerovljeni prepis odnosnog izvješća u Ribniku.

⁴²) Iste se godine nagode Juraj i Nikola Zrinjski sa Krstom Oršićem, kojemu je Stjepan Frankopan Ozaljski na silu oteo bio imanja Lipovec i Orihovec. (Kukuljević: Acta Crvat 282).

⁴³) Ovjerovljeni prepis odnosnog izvješća u Ribniku.

⁴⁴) Izvor. listina hrvatska pisana glagoljicom čuva se u občinskoj škrinji u Prilišću, facsimile u Mesićevoj: Zrinjska-Zvezda.

jedni od prvih doseljenikah, koji su pred nasrtajem turskim ostavili svoj značaj.

Prem se nazivlju naročito »vlasii« to ipak se nemože reći, da su to bili žitelji vjere pravoslavne, jer su već g. 1580. imali u Brilišću katoličku crkvu sv. Leonarda, te i u najstarijih maticah župe novogradske od god. 1650. ubilježeni su njihovi porodi i brakovi katolički.⁴⁵

Knez Stjepan Frankopan pa i knezovi Zrinjski rado uzimahu u službu plemiće, koji su dobjegli sa granicah turskih bježeći pred nasrtaji turskimi. Takove, pa i druge koji bijahu za njih zaslužni, darivali su imanjii ili su jim opet ista zalagali. Moramo znati, da su se često naši velmože, uz sav svoj ogromni nekretni imetak, u novčanoj nuždi naiazili, a pomagahu si tako, da zalagahu svoja imanja i posjede. Nu takovim zalaganjem postigoše daleko veću korist, nego li bi bila svota, za koju založiše imanje, jer su takove nove posjednike učinili svojimi varali određivši jim dužnosti i službe.

(Nastavit će se.)

⁴⁵) Plienitbeni zapisnik od g. 1558. nazivlje ih »Wolaky de Moskowcz« napominjajući naročito njihova imena. (Vidi pod br. opazke 28). Priliščani i Rozopanjski ostadoše od tada pa sve do god. 1848. u savezu sa gradom Ribnikom, bijahu slobodnjaci, podavajući u grad samo desetinu od janjaca i pčela i polazili su na poziv u »tabore« (na vojsku) te na stražu s oružjem u grad ribnički: odnosni spis u mojoj sbirci medju ribničkimi spisi.

Iz suda.

— (Razprava proti uredničtvu »Srbobrana«.) Iza smrti u Karlovcu preminuloga realca Vase Kneževića počeli su djaci kr. velikog gimnazija u Gospiću — pravoslavne vjere a narodnosti srbske — nabavljati slike Kneževićeve s napisom »Nevina žrtva Vasa Knežević-Srbini realac poginuo od nebratske hrvatske ruke, 22. februara 1892. g. u 17. g. svoga života.« Zato je ravnateljstvo istoga gimnazija posebnim dopisom obratilo se na državno odvijetništvo u Gospiću prijavom, da te slike kupuju gimnazijalci od Danila Dimića u Gospiću. Odmah na tu prijavu obavljani su po sudbenom stolu u Gospiću kazneni izvidi te kazneni senat toga suda izreče dne 9. travnja o. g. objektivnu presudu, kojom se zabranjuje daljnje razpačavanje te slike, jer da rieči »poginuo od nebratske hrvatske ruke« tvore učin prestupka §. 302. k. z., imenito, da se njimi potiče i nastoji zavesti stanovnike kraljevinah Hrvatske i Slavonije narodnosti srbske na neprijateljstvo i razdor proti stanovnikom istih kraljevinah narodnosti hrvatske. Ta presuda bila je odtiskana u 86. broju »Narodnih Novinah« od 14. travnja o. g. Nu odmah iza toga nastavljalje su se naručbe inkriminirane slike i u Osijeku te je po tamošnjem iztražnom sudu ustanovljeno, da je tamo glavni naručilac tih slikah bio neki gimnazijalac Brišić. Ovaj je priznao pred sudom, da je on predočeno mu pismo pisao na uredništvo »Srbobrana« u Zagrebu, da je u tom pismu zatražio da ih uredništvo pošalje na njegova gospodara Müllera, jer da su zaplijene. Te slike je uredništvo »Srbobrana« i odaslalo, a kratko vrieme iza toga naručio je Brišić opet 26 komadah tih slikah. O tom je bilo obavješteno i državno odvijetništvo u Zagrebu, koje je taj čin prijavilo kotarskomu sudu. Radi toga vodila se je u sudu po podne pred ovim sudom kaznena razprava proti Josipu Veselku, odgovornomu uredniku »Srbobrana«, radi prekršaja §. 20. i 21. zak. o porabi tiska — protuzakonito razpačavanje — te je Veselko po razpravnom sudcu pristavu Desantiju krivim proglašen osuđen na kazan globe od četiri sto forintih u korist ubožke blagajne grada Zagreba. Okrivljeni je nakon proglašene mu osude pokušao svaliti krivnju na vlasnika lista gosp. Jovanovića, jer da on — naime Veselko — o toj stvari ništa nezna. Proti osudi prijavio je priziv.

Meteorološka opažanja u Fužine

u mjesecu kolovoza 1892.

Srednji tlak zraka	692.24 mm.
Maximum zračnog tlaka 17.	696.8 mm.
Minimum zračnog tlaka 2.	684.3 mm.
Srednja temperatura zraka	16.96° C.
Maximum temperature 20.	30.2° C.
Minimum temperature 30.	7.4° C.
Tlak pare	9.90 mm.
Relativna vlaga	71.5 %
Naoblaka (0—10)	1.5
Jakost vjetrova	0.8
Množina oborine u mjesecu	67.9 mm.
Maximum oborine 2.	34.0 mm.

Broj dana sa oborinom 7 i to sa kišom 6, sa kišom i tučom 1, sa olujom 4, sa bleskom 4 i maglom 7.

Kod 93 opažanja puhao je:

N 25, NE 10, E 2, SE 4, S 7, SW 8, W 4, NW 2. Tišina 31.

Tržne cijene žita, vina i žeste u Zagrebu.

Izvjeshće trgovačko-obrtničke komore.

Za vrieme od 17. do 24. rujna 1892.

	Popriečna cijena po 100 klgr	
	Najviša.	Najniža.
Pšenica banatska	for. 8.50	for. 8.—
» hrvatska	» 7.50	» 7.—
Raž	» 6.—	» 5.75
Ječam	» 6.—	» 5.—
Kukuruz	» 5.50	» 5.25
Proso	» 4.50	» 4.—
Heljda	» 6.—	» —.—
Zob	» 5.75	» 5.—

Kretanje željezničkih vlakovah.

(Od 1. srpnja 1892.)

Vlakovi dolaze u Zagreb:		
Iz	Na južni kolodvor	Na državni kolodvor
Budimpešte		10.38 na v., br. vl. 9.19 prije p.
Žakanja	7.37 na večer	6.57 na večer
Karlovač-Rieku	5.15 u jutro	4.57 u jut., br. vl. 7.34 prije p.
"	7.50 prije pod.	6.22 na večer
"	7.37 na večer	
Siska	12.33 poslje p.	
"	8.58 na večer	
Sisak-Broda (Banjaluka)		6.07 na večer
"		8.16 u jutro
Varaždin-Krapina	7.44 u jutro	2.11 poslje p.
"	1.59 poslje p.	10.43 na večer
Zidanogmosta	10.26 na večer	
"	8.01 u jutro	
"	4.30 poslje p.	
"	7.42 na večer	
Od državnog kolodvora na južni kolodvor	7.50 u jutro	
"	7.37 na večer	
"	8.48 na večer	
Od južnog kolodvora na državni kolodvor		8.16 prije p.
"		7.58 na večer
"		9.14 na večer

Vlakovi odlaze iz Zagreba:

	Od južnog kolodvora	Od državnog kolodvora
Budimpeštu		5.29 u jut., br. vl. 6.58 na večer
Žakanj (priklj. na juž. želj.)	8.10 prije pod.	8.42 prije p.
Karlovač-Rieku	10.36 na večer	11.25 noć., br. vl. 8.10 na večer
"	7.52 na večer	9.57 prije p.
"	8.10 prije pod.	4.56 u jutro
Karlovač (sajm. vl., petkom)		
Sisak	8.15 prije pod.	
"	4.57 poslje pod.	
Sisak-Brod		10.5 pr. p. (priklj. 7.31 na večer
"	7.57 na večer	Sunja-Banjaluka
Varaždin-Krapinu	5.20 u jutro	5.03 u jutro
"	2.5 poslje p.	2.42 poslje p.
Zidanogmost	8.02 u jutro	7.44 u jutro
"	12.44 poslje p.	
"	9.24 na večer	8.42 na večer
Od državnog kolodvora na južni kolodvor		7.44 u jutro
"		7.31 na večer
"		8.42 na večer
Od južnog kolodvora na državni kolodvor	8.10 prije p.	
"	7.52 na večer	
"	9.08 na večer	

Bečka burza od 24. rujna 1892

	Zadnji dan	tehn. razl.
Državni dug		
Austrijska renta	96.80	96.50
Austrijska renta	6.10	6.30
4% austrijska renta u zlatu	115.40	116.70
5% austrijska renta u notah	100.40	100.60
4% ugarska renta u zlatu	112.50	112.70
5% ugarska renta u papiru	100.45	100.65

Razteretnice:

Hrvatsko-slavonsko	94.75	94.75
Ugarske	94.0	95.20
Temiško-Banatske	—	—
Erdejske	—	—

Srećke:

854 250 for. po 100 for.	40.25	141.25
1860. po 100 for.	51.—	159.—
1864. po 100 for.	185.25	186.0
Ugarake nagradne po 100 for.	144.75	145.25
Uredjenje Tise	138.—	139.70
Zemljišno-vjeresijske založnice	11.—	12.50
Ugarske hipotekarne	13.50	14.25
Verenjske	189.75	190.50
Bečke komunalni	161.70	162.50

Dionice prometnih poduzećah:

Alfödsko-riečko-željeznice		
Željeznica Karla Ludovika	515.25	516.75
Južna željeznica	98.75	98.—
Željeznica Košice-Prešporka	83.25	83.25
Državna željeznica	298.50	298.—
Željeznica polatske drabe	227.50	228.—
Rudolfove željeznice		
Erdejske željeznice		

Dionice bankah:

Austro-Ugarske	995.—	997.—
Vjeresionice za trgovinu	313.25	314.—
Ugarske obće vjeresionske	59.—	60.50
Zemaljska banka	224.80	224.60
Anglo-austrijske	51.50	52.—
Union banke	43.0	43.—
Bankovno društvo	115.20	115.90

Novci:

Dukat	68	70
2 francakab	50 1/2	52 1/2
3 marakab	74	76
Englezki souvereigni	11.95	12
Njemačke državne banknote	58.77	58.85
Italijanske banknote	45.—	45.10
Rublji u papiru	1.47 1/2	1.21

ženi slonovi, u orfeju čudovište fakir, u areni gradske šu mice pako englezki »burlesque company«, što no skroz nerazumljivim pjevanjem, baroknim skakutanjem i bizarnim kretnjama zabavlja: — promjene dakle dosta, te se bar donekle možemo oporaviti od novinarske kolere, koja bez potrebe čitatelje uznemiruje, dok je pravoj koleri, hvala obzirnomu postupku mjerodavnih krugovah, kuća još uvijek daleko, a nadamo se, da će i ostati daleko.

Od svih produkcijah, naravski, zanimaju najviše englezke, već radi toga, što se prekomorska umjetnost medju našimi zidinami do sada još nije pojavila Da opišem uti sak? Troje je po mom mnienju osobita spomena vrijedno: nerazmjerje eksekutivnoga osoblja: 50 ženskinjah napram kakvoj dvadesetorici jačega spola; preobilja (šarfovih?) draguljah, kojimi su pojedine umjetnice gotovo obasute — ili jezici dapače vele, da je to najvriednije i gledati! — napokon čudnovata okolnost, da za vrijeme celog svog gostovanja jedan jedini komad predstavljaju. Današnja Carmen, bezsmisleni parodiju poznate opere, što ipak neprieci, da je dašćara arene u gradskoj šumici, unatoč skupim mjestima dan na dan dubkom puna.

Gledajući k etnje i gibanje tih englezkih umjetnicah i slušajući mastne šale jednog ili drugoga clowna, dolazi čovjek do uvjerenja, da napokon baš ni Englez nije hladan poput ledena mosura, ili suhoparan kao pojedini stupci blagajničkog kakvog dnevnika, niti flegmatičan poput mokra kišobrana, živi to i kipi od objesti kano kakva strastvena plesačica kankana. Istini i pravdi za volju moram iztknuti, da medju ženskim članovi imade i po koje vanredne ljepote, pa se nebih ni najmanje čudio, kad bi se i tu zametnula klica kakvom morganatičkomu braku.

Honny soit qui mal y pense!

Sp.

Ribnik.

Vlastnikom ribničkim: presvietlom gosp. dru. Josipu pl. Gállu i presvietloj gdji. Katinki pl. Gáll, posvećuje Emilij Laszowski.

(Nastavak.)

Spomenuti ćemo ovom prilikom nekoliko takovih darovanjah i zalaganjah u kotaru ribničkom nalazećih se imanjah i posjedah.

God. 1555. založi Stjepan Frankopan imanje Obrh Pavlu Klariću od Vrhrike za 290 zlatih forintah. Još prije god. 1562. zapiše knez Stjepan Frankopan barunu Ivanu Lenkoviću od Podbrežja (Freithurm u Kranjskoj) imanje Truhovac i Stankovac, te šest selištah u Kuniću, kao i pravo gornice u tri vinograda u Hlapniku. Ovo bo darovanje potvrdi g. 1562. knez Nikola Zrinjski, zapisavši iznova barunu Lenkoviću i njegovom potomstvu spomenuta imanja i selišta, koja mu je knez Stjepan Frankopan »za velike usluge« zapisao bio.⁴⁶

Godine opet 1569. daruje knez Stjepan Frankopan zajedno sa knezovi Krstom, Jurjem i Nikolom Zrinjskim imanje Krvišće gornje i dolnje za vjernu službu Jurju Zebiću,⁴⁷ a sam Juraj i Krsto Zrinjski daruju Berti (Bartol) Gereciju 7¹/₂ selišta u Žakanju, jedno u Radeniću, i »pur-gariji« ribničkoj za svotu od 200 ugarskih dukatah.⁴⁸

God. 1573. založi knez Stjepan svome porkulabu grada Ribnika Krsti Izačiću, porillom iz Izačić grada na Uni, za vjernu službu Jakšetić selo kod Novoggrada, pet selištah u Jarčevom polju i mlin na Dobri.⁴⁹ Iste godine daruju zajedno knez Stjepan Frankopan i Juraj Zrinjski svomu vjernomu sluzi Dragoli Kukulici nekoliko selištah u kotaru ribničkom a sudžiji gričkoj pod svotu od 100 zlatih dukatah,⁵⁰ a knezovi Juraj i Nikola Zrinjski potvrđuju jur već prije zapisana selišta i imanje Podlipnikom barbaru Zelnikoviću, za vjernu službu i pomoć, koju je pružao »s mestriom« svojom pokojnomu jim otcu i bratu u bolesti.⁵¹

God. 1575. založe braća Juraj i Nikola Zrinjski Ivanu Izačiću kapetanu ripačkom imanje Žakanje sa deset selištah i četiri u Brihovu za 800 ugarskih forintah.⁵²

Slijedeće godine opet 1576. zapiše knez Nikola i Juraj Zrinjski dvorno mjesto u Zaluki u Pravutini (u kotaru ribničkom) zajedno sa hrastovom šumom, sjenokošami i pol selišta u Brihovu, svomu ozaljskomu kaštelanu (porkulabu) Gašparu Bariloviću od Gradca, za vjerne službe i zasluget pod svotu od 700 ugar. for.,⁵³ a slijedeće godine opet Tomi Mogoviću deset selištah kod plemenitih Stativa i Bukovcu spadajući pod grad ribnički.⁵⁴ To bi bilo zadnje darovanje i zalaganje, koje su braća Zrinjski sa živa Stjepana Frankopana učinili. Knezovi Juraj i Nikola Zrinjski uživahu svoja imanja i nadalje zajednički i složno.

Prem da su braća Zrinjski knezovom Frankopanom Tržačkim odstupili još g. 1580. gradove Novigrad, Lukovdol, Zvečaj i Novi na moru, to ipak time nebj svršena parnica medju njima, jer su knezovi Tržački svakom prilikom činili štete na imanjih Zrinjskih, i njihovim podložnikom nanašali nepravde i nasilja. Najviše je trpeo od njih kotar ribnički, pošto bijaše neposredni medjaš grada Novoggrada i Bosiljeva.

⁴⁶) Prepis nalazio se u zem. arhivu N. R. A. fasc. 1649. br. 2. Ova selišta podpadahu pod gospoštiju Podbrežku sve do g. 1848

⁴⁷) Kukuljević: Acta Croatica pag. 264.

⁴⁸) Ibidem pag. 263.

⁴⁹) Ibidem pag. 272.

⁵⁰) Ibidem pag. 273.

⁵¹) Izvornik na pergameni sa dva viseća pečata o žuto crveno i zelenoj svilenoj vrpici u zemalj. arhivu u Zagrebu.

⁵²) Kukuljević: Acta croatica pag. 275.

⁵³) Ibidem.

⁵⁴) Prije u zem. arhivu medju N. R. A. fasc. 1649. br. 11, sada u Budimpešti.

Osobito puno nepravdah i neprilikah činio je u kotaru ribničkom knez Juraj Frankopan Tržački, od kad se je bio vratio s naukah od svoga rođjaka kneza Auersperga iz Ljubljane god. 1589. Od njega su najviše trpjeli slobodnjaci ribnički Prilišćani, kojim je god. 1598. sa svojim kaštelanom Ivanom Orojničkim oteo marhu pasuču se na pustoši Kamenskom.⁵⁵ a slijedeće godine otme jednomu Prilišćanu jednog vola na briežuljku »kmetih« zvanom.⁵⁶ Takovih otimačinah bijaše više iste godine, pošto jim je sad volove, sad opet ovce na silu otimao.⁵⁷

Radi ovih i sličnih medjašnih smetanjah i štetah dodje do ozbiljne pravde medju Zrinjski i knezom Tržačkim Jurjem Frankopanom. S toga naloži palatin ugarski podbanu i prabilježniku kraljevinah, da izposluje zadovoljštinu knezu Jurju Zrinjskomu od kneza Tržačkoga.⁵⁸

Sad dodje do nagode medju knezom Jurjem Zrinjskim i knezom Tržačkim dne 2. veljače god. 1601. u Prilišću, pred podbanom i županom zagrebačkim Krstom Mrnjavčevićem, podžupani Franjom Medošićem, Franjom Pogleđićem, Tomom Seversićem, te pred županijskim sudci Pavlom Šitarjevskim i Bernardom Seversićem, te pred bilježnikom Ivanom Sašinovačkim i nadmeštrom kraljevinah Gašparom Petričevićem. Uz ove prisustvovahu i susjedni plemići Tomo i Nikola Mogović, Ladislav Govorković i Stjepan Šostarić. Knez Tržački obeća, da će štete naknaditi i da Prilišćani imadu slobodnu pašu na »kmetih«.⁵⁹

(Nastavit će se.)

⁵⁵) Prije u zemaljskom arhivu u Zagrebu N. R. A. fasc. : 313 br. 16, sada u Budimpešti.

⁵⁶) Ibidem fasc. : 313 br. 17.

⁵⁷) Ibidem fasc 313 br. 28, 29, 30, 32, 34, 36.

⁵⁸) Ibidem fasc. : 313 br. 35.

⁵⁹) Lopašić: Bosiljevo. (U »Viencu« god. 1875.)

Narodno gospodarstvo.

— (O desinficiranju kod pošasti slinavke i šapa.) Umljeni smo da priobćimo ove redke: U »Narodnih Novinah«, broj 212. od 17. rujna t. g. preporučuje g. dr. Čech našim gospodarom najnovije desinfekciorno sredstvo »Solutol« proti slinavki i šapu; nu prije nego li on to čini, po svoj prilici nehotice predbacuje strukovnjakom: »da su glavna sredstva proti slinavki i šapu izoliranje stoke, zabrana marvinskih sajmovah, zatvaranje pašnjakah, — a na desinfekciju, na uništenje bakterijah, koje uzroče bolest, nepomišlja se«.

Gospodin dr. Čech sigurno nije nije ni jednog praktičnog veterinaru upitao, da li je osim gore navedenih prophylaktičkih mjerah pokušao boriti se proti slinavki i šapu i kojim desinfekciornim sredstvom; jer bi inače bio saznao, da je većina veterinarah u Hrvatskoj i Slavoniji baš prigodom prošlogodišnje invazije slinavke i šapa, dielom iz vlastite inicijative, dielom pako po uputi gospodina dr. Radoslava Kristofa, kr. zem. nadzornika za veterinarstvo i zdravstvenog savjetnika, upotrebljivala na račun dotičnih obćinah za desinfekciju stajah i za uništenje bakterijah Brockmannov kresolin, pak da su tim sredstvom mjestimice vrlo povoljne rezultate postigli.

Uzrok, zašto se prigodom pošasti slinavke i šapa stoka izolira, držanje marvinskih sajmovah obustavlja i zatvaraju pašnjaci, nesmiemo tražiti u tome, što nebi bilo valjanah desinfekciornih sredstavah i što se na uništenje bakterijah nepomišlja, već u tome, što gospodari neprijavljuju oblastim pojav slinavke i šapa odmah, nego čekaju, dok im sve blago oboli, dok je dakle čitava okolica zaražena, pa se više zabašuriti neda. Tada, naravski, prisiljene su vlade upotriebiti više navedene prophylaktičke mjere, jer se kraj najbolje volje samom desinfekcijom isti cilj (preprićenje daljnog okuženja) neda postići, i to s razloga toga, što koli inteligentniji gospodar, toli i seljak marvo gojac nevjeroj u moć desinfekciornog sredstva, makar se na očigled o koristi istog uvjerio, pa ga neupotrebljuje ni onda kad mu ga obćina badava pruža, (kao što je to prošle godine sa karbolnom kiselinom i Brockmannovim kresolinom bilo), a kamo li, da ga sam kupuje, pa makar kako jeftino bilo!

Mi ćemo veterinari »Solutol«, koji radi jeftinoće i vrstnoće sa svih stranah najtoplije preporučuju, svakom sgodom kad uztrebamo i upotriebiti, ali ne želimo, da nas gospodari opet dočekaju onom: »Bog je dao, Bog će i uzeti«, jer će inače morati gubitak stoke, kao i do sada, samim sebi pripisivati. Veterinar Hirsch.

Prispjeli u Zagreb.

26. rujna.

U svratište k caru
H. Kerschbaum, trgovac, Grac. E. Brot, posrednik, Herm-nst-dt. J. Spitzer, trgovac, Budimpešta.
U svratište Prukneru:
N. Radaković, posebnik, Grac. Vitez Wagner, podmaršal u miru, Samobor.
U svratište »Grand Hotel«:
M. Nimić, s obitelji, trgovac, Okučane. B. Theumann, trgovac, Beč. F. Lunjak, čino nik tiskare, Grac. J. Löwinger, trgovac, Budimpešta. B. Glück, trgovac, Beč. J. Grossul-Tolstoy, sa suprugom, trgovac, Kutina. L. Deutsch, trgovac, Beč. V. vitez Rothkazel, Budimpešta. D. Vomačka, sa suprugom i sinom, kr. žup. tajnik, Vukovar. S. Weiss, zlatar, Beč.
U svratište Liebald:
J. Matota, glavar postaje, Varaždin. J. Vidmar, edgijateljica, Sisak. H. Kollmann, sa suprugom, trgovac, Koprivnica. M. Mažuranić, pravnik, Novi.
U svratište »Hotel Garni«:
G. Čimić, trgovac, Beovar.
U svratište k Jagugetu:
M. Grzdanić, s obitelji, trgovac, Otčac. J. Balog, Budimpešta. M. Gurić, sa suprugom i sestrom, učitelj, Slunj. J. Medić, posebnik, Karlovac. J. Nemetz, sa sinom, upravitelj, Bešinc. B. Baikuć, sa kćerkom, posebnik, Rieka. G. Jovanović, veleposjednik, Bingle. B. Kramberger, činovnik, Lichtenwald. A. Vuković, trgovkinja, Mitrović. L. Mirai, slikar, Rieka.
U svratište k lovačkom rogu:
D. Krasnik, sudb. činovnik, Novi. marš. F. Hain, sa suprugom, uprav. radah, Hodrusbany. E. Rieder, gostioničar, Varaždin. F. Pavlović, župnik, Topolovac. J. Reberschak, pekar, Karlovac. A. Schad, poručnik, Bihac.

Kretanje željezničkih vlakovah.

(Od 1. srpnja 1892.)

Vlakovi dolaze u Zagreb:		
Iz	Na južni kolodvor	Na državni kolodvor
Budimpešte	10:38 na v., br. vl. 9:19 prije p. 6:57 na večer
Žakanja	7:37 na večer	4:57 jut., br. vl. 7:34 prije p. 6:22 na večer
Karlovac-Rieka	5:15 u jutro 7:50 prije pod. 7:37 na večer	.
Sisak	12:33 poslje p. 8:58 na večer	.
Sisak-Broda (Banjaluka)	6:17 na večer 8:16 u jutro
Varaždin-Krapine	7:44 u jutro 1:59 poslje p. 10:26 na večer	2:11 poslje p. 10:43 na večer
Zidnogmosta	8:01 u jutro 4:30 poslje p. 7:42 na večer	.
Od državnog kolodvora na južni kolodvor	7:50 u jutro 7:37 na večer 8:48 na večer	.
Od južnog kolodvora na državni kolodvor	8:16 prije p. 7:58 na večer 9:14 na večer

Vlakovi odlaze iz Zagreba:		
U	Od južnog kolodvora	Od državnog kolodvora
Budimpeštu	5:29 u jut., br. vl. 6:58 na večer 8:42 prije p.
Žakanj (priklj. na juž. želj.)	8:10 prije pod. 10:36 na večer 7:52 na večer 8:10 na večer	9:57 prije p. 4:56 u jutro
Karlovac (sajm. vl., petkom)
Sisak	8:15 prije pod. 4:57 poslje pod.	10:5 pr. p. (priklj. Sunja-Banjaluka)
Sisak-Brod	7:57 na večer	7:31 na večer 5:08 u jutro
Varaždin-Krapinu	5:20 u jutro 2:55 poslje p. 8:02 u jutro 12:44 poslje p. 9:24 na večer	2:42 poslje p. 7:44 u jutro
Zidanimost
Od državnog kolodvora na južni kolodvor	8:42 na večer
Od južnog kolodvora na državni kolodvor	8:10 prije p. 7:52 na večer 9:08 na večer	7:44 u jutro 7:31 na večer 8:42 na večer

Bečka burza od 25. rujna 1892.

	Zadnji tečaj novac	tečaj
Državni dug:		
Austrijska renta u papiru	96.55	96.75
Austrijska renta u srebru	16.25	16.45
4% austrijska renta u zlatu	115.70	116.90
5% austrijska renta u notah	100.40	100.60
4% ugarska renta u zlatu	112.55	112.75
5% ugarska renta u papiru	100.40	100.60
Rasteretnice:		
Hrvatsko-slavonsko	96.—	97.—
Ugarske	94.—	95.60
Temiško-Banatske	—	—
Erdeljske	—	—
Srećke:		
854 250 for. po 100 for.	140.25	141.25
1360. po 100 for.	151.—	152.—
1364. po 100 for.	185.25	186.25
Ugarske nagradne po 100 for.	145.25	146.—
Uredjenje Tise	139.—	40
Zemljišno-vjeresijske založnice	112.—	112.50
Ugarske hipotekarne	124.—	4.50
Vjeresijske	190.25	190.50
Bečke komunalni	161.75	162.75

Dionice prometnih poduzećah:

Alfödsko-riečke željeznice	—	—
Željeznica Karla Ludovika	515.—	6.—
Južna željeznica	99.50	100.—
Željeznica Košice-Oderberg	83.25	83.75
Državna željeznica	298.—	298.—
Željeznica polabske doline	227.75	228.25
Kudolfove željeznice	—	—
Erdeljske željeznice (prve)	—	—

Dionice bankah:

Austro-Ugarske banke	995.—	996.—
Vjeresionice za trgovinu i obrt	313.—	314.—
Ugarske obće vjeresionice	359.—	360.50
Zemaljska banka	224.30	224.80
Anglo-austrijske banke	151.50	152.—
Union banke	243.2	43.—
Bankovno društvo	115.50	115.60

Novci:

Dukati	6.67	6.69
3 frankah	9.50 ¹ / ₂	9.52 ¹ / ₂
2 marakah	11.74	11.6
Englezki souvereigni	11.95	12
Njemačke državne banknote	58.75	58.82
Talijanske banknote	45.95	45.05
Ruhliji u papiru	1.20 ¹ / ₂	1.20

O samom Szemereditu znade se, da su mu bile 53 godine i da je bio rodom iz Budimpešte, a po zanatu brijač. Znade se, da je kao vojnik bio kažnjen rad biega, da je već bio jednom zatvoren i jednom u ludnici. Svakako je bio abnormalan čovjek. U Buenos Airesu bio je pred sudom optužen rad umorstva, ali je posredovanjem našeg poslanictva i rad pomanjkanja dokazah bio pušten na slobodu. Potucao se je po svijetu kao pustolov pod imenom magjarskog vojnog liečnika te je napokon zalazio u Beč, gdje je izvajao svoje atentate, dok ga nije snašla sudbina u Požunu.

— (Stanhope) dobio je nakon šestdnevnog boravka u hamburškoj bolnici za bolesnike od kolere svjedočbu, da je potpuno zdrav. On je uvjeren, da bi bez ciepljenja bio dobio kolera.

— (Brzoteča Morello) iz Šlezije prijavio se je u Berlinu, da će s njemačkimi častnici zajedno poći iz Berlina u Beč, jer se nada, da će on pješke prije doći na cilj, nego častnici na konjih. Svakako mora da ima brze noge.

— (Žrtve Monte Carla.) Iz Nice brzojavljaju: Osebnik Charles Falynieres iz Pariza bacio se je kod Monte Carla u more, — a posljednik Matteoda iz Saluzza ustrelio se je. Obojica su izgubila sav svoj imetak u igraonici u Monte Carlu.

Ribnik.

Vlastnikom ribničkim: presvietlom gosp. dru. Josipu pl. Gállu i presvietloj gdj. Katinki pl. Gáll, posvećuje Emilij Laszowski.

(Nastavak.)

Nu knez Tržački ostade samo kod svoga obećanja, neizpunivši ga. Knez Zrinjski povede ovrhu proti njemu, koju ali knez Tržački potjera. Toga radi naloži kralj Rudolfo II. god. 1602., da se Bosiljevo imade silom zauzeti i predati Zrinjskomu na uživanje tako dugo, dok se nenadoknade učinjene mu štete.⁶⁰⁾ Videći sada Juraj Tržački, da neima šale, naplati štete i dozvoli Priliščanom pašu. Sada, čini se, da je bio neko vrijeme mir.

Knez Juraj Zrinjski imadjaše za ženu Sofiju Stumbergovu (Stubenberg), koja mu donese priličan miraz. Ona izkupi već prije od muža joj Jurja založeni Andriji Tadioloviću grad ribnički sa 72 i pol selišta; Kohani Vrh (Kohanjac), Brihovo, Breznik u kotaru ribničkom, i pod Ozalj spadajuće Podgorje, založeno Petru Jankoviću; Goli Vrh i Stranicu u kotaru ribničkom, založenu Jurju Križaniću; Zlapan (Slapno), Hernerić (Hrnjetić), Zadobarje i Oralicko u kotaru ozaljskom te u Stativah 7 i pol selišta, založena Ivanu i Stjepanu Peranskomu.⁶¹⁾ To sve izkupi svotom od 4150 ugarskih forintih i daruje sinu si Nikoli pred namjestnikom palatina, i to tako, da ako bi Nikola umro bez mužkoga potomstva, imadu njezine kćeri dobiti spomenuta izkupljena imanja.⁶²⁾

Po smrti kneza Jurja god. 1603., koji ostavi dva sina Jurja i Nikolu; te udovu Sofiju Stumbergovu, preuze upravu obiteljskih dobarah brat njegov Nikola, dočim je Ribnikom i ostalimi po njoj izkupljenimi imanjima vladala udova Sofija Stumbergova. Nu ni ona neimadjaše mira od kneza Jurja Frankopana Tržačkoga, koji joj svakom sgodom činio velike neprilike i štete u kotaru ribničkom. S toga se potuži ona kralju Rudolfo II., koji naloži banu, da imade silom kneza Tržačkoga obuzdati.⁶³⁾

Do skora na to, god. 1605. umrie i knez Nikola, a imanji poče sada samostalno upravljati i vladati stariji sin pokojnoga Jurja (+ 1603.) knez Nikola.

Odma iste godine 1605. založi knez Nikola trinaest selišta u Žakanju i Brihovu Petru Baliardiću.⁶⁴⁾ God. 1607. založi Stjepanu Tompi pet i pol selišta pod Lipnikom i Brezniku, u kotaru ribničkom, te u Bratovanci, u kotaru ozaljskom dva i pol selišta za 400 for.⁶⁵⁾ a god. 1615. nekoliko selištah u Paki i Pravutini za nešto sjenokošah i šumah za 200 for.⁶⁶⁾

Uza sve spomenute odredbe i groznje kraljeve, te ovrhe, nisu se knezovi Tržački mogli primiriti, jer skoro na to god. 1612. počine opet ljudi kneza Nikole i Vuka Tržačkoga velike štete u kotaru ribničkom. Nikola se Zrinjski na to potuži, te kad nisu knezovi Tržački htjeli naplatiti počinjene štete podpadoše pod zaplienu Bosiljevo te kmeti u Pavlakovoj Gorici (sada Vukova Gorica). Nikola Tržački malo je zato mario, jer osvoji zaplijenjene kmetove pomoći plemića Stjepana Vulakovića, Ive Severinskoga, Jurja Brajčića, Martina Mihačevića, Čubretića i Petra literata Gretića. S toga dodje opet do ročišta u Pavlakovoj Gorici, gdje se opet nagadjaše. Ali dakako i ta nagoda bijaše privremena jer knezovi Tržački slabo su marili za učinjena obećanja.⁶⁷⁾

(Nastavit će se.)

⁶⁰⁾ Prije u zemaljskom arhivu u Zagrebu medju N. R. A. fasc.: 317 br. 8, 11, 12, sada u Budimpešti.

⁶¹⁾ Knezovi Peranski bijahu grana plemena Šubićah, koji si uzeše ime po gradu Perni. Ivan Peranski dobije 1682. od kralja Leopolda grad Brlog na Kupi, koji bješe zaplijenom Zrinjskih dobarah dopao fisku.

⁶²⁾ Prije u zemaljskom arhivu u Zagrebu N. R. A. fasc.: 317 br. 15.

⁶³⁾ Ibidem N. R. A. fasc.: 317 br. 52.

⁶⁴⁾ Ibidem N. R. A. fasc.: 1649 br. 17.

⁶⁵⁾ Ibidem N. R. A. fasc.: 1649 br. 18. Kasnije do-
bije neka selišta i dverno mjesto na Jankovrhu.

⁶⁶⁾ Ibidem N. R. A. fasc.: 1649 br. 25.

⁶⁷⁾ Ibidem fasc.: br. 37, 38, 39. I iza toga činili su knezovi Tržački mnogo štetah u kotaru ribničkom. Ova se dugotrajna pravda svršila tek zarukami kneza Petra Zrinjskoga sa Katom Frankopankom.

Iz suda.

— (Affaira Eisenstädter.) Doznajemo, da je kr. državno odvjetništvo u Zagrebu podiglo proti Feliksu i Bernhardu Eisenstädteru optužbu radi zločinstva paleža, počinjena dne 11. o. mj. u novom Maksimirkom paviljonu po Feliksu a uslied naputka Bernhardova. Obojica nalazi se u iztražnom zatvoru. Dosele proti optužnici neuložiše prigovorah. Uspjeh eventualne glavne razprave saobčit ćemo.

— (Surovost proti djetetu.) Proljetos na Gjur gjevo pasla je mala sedam-godišnja pastirica Ružica Pikec na livadi blizu Stubice svoju telicu, nu kako je bilo hladno, grijali se kod vatre i propustila paziti na blažće. Ovo zašlo u pšenicu Bare Bek i jedan cieli slog popasla. Kata Bek nadošla i iztjerala telicu iz pšenice, te priobčila to Bari Bek. Ova dohrli na pašu, te iztuče rukom malu curicu do zla boga. Mala se potuži materi.

Ružica joj u desnom ramenu otekla i sva pocrnila. Prijaviše stvar sudu. Liečnik pronašao ozliedu težkom, jer da će za zacieljenje trebati preko 20 danah. Tako dodje Bara Bek pod optužbu radi zločinstva teške tjelesne ozljedje i jučer je pred malim senatom ovdjašnjega kralj. sudbenoga stola — predsjedatelj g. viečnik Leder, sudci gg. Peičić i dr. Čačić, za kr. drž. odv. g. zamjenik Gayer, perovodja pravni vježbenik gosp. Kovačević, branitelj g. odv. dr. Hinković — došlo do glavne razprave. Optuženica taji, da je ona curici ruku ozliedila, te tvrdi, da ju je samo po stražnjici izpljeskala, a curica, da se je već jedno tri dana prije toga pred pastirima na paši tužila, da ju ruka boli. Nu to nije vjerojatno. Jer ozlieda bijaše skopčana velikim bolima, pa da je to već 3 dana prije toga bilo, tužila bi se mala i materi, nu ova pod prisegom o tom ništa nezna.

Liečnički vještak g. dr. Antolković pronašao je na razpravi samoj, da ozljeda djeteta još uvijek dakle nakon 5 mjesecih nije zacielila. Gnoj se. U bolnici racionalnim načinom, dala bi se ozlieda sasvim izliediti za kojih desetah danah. U protivnom slučaju može diete trajnih štetnih posljedica zadobiti, caries (Knochen tuberkulose), — pa nesamo, da može ostati čukljava za sav život, nego može i umrieti.

Sud je optuženu Baru Bek proglasio krivom zločina teške tjelesne ozliede i osudio ju na četiri mjeseca teške tamnice, pooštrene postom svakih 8 danah. — Osudjena se je s ovom osudom zadovoljila.

— (Drzoviti napadači.) Pred istim viećem razpravljen je i sljedeći slučaj:

Na Kraljevo ove godine bijaše proštenje u Kominu kod sv. Ivana Zeline. Narod se komešao trgujuć, jeduć, pijuć, pjevajuć i pravdajuć se. Kad se zamačilo, našli se ondje vinom ugrijani sitničari Karlo Pešek i Josip Žagar, nazvan Ban, mladi ljudi od 22 godine. Prohtjelo im se ženah. Čeljadi bilo tamo dosta i oni zbilja sastanu dvie rukama vodeće se žene, Franjicu Petanjek i Jelicu Kovačić. Nje zgrabe oni za ruke i stanu ih vucariti, svaki na svoju stranu. Kad to opazili Franjo Petanjek, muz Franjičin, zatim Imbro i Tomo Čehulić, potekoše za nasilnicima, te oslobodiše Franjicu, dočim se je Jelica sama izmaknula svomu napadaču. »Dečkima« se na žao dao taj fiasko i zato oni odluče osvetiti se. Oboružaju se kolecima i dočekaju gornje društvo ukraj puta, pa onda udri po Imbri Čehuliću i Franji Petanjku, dok nisu priskočili stražari i prisežnik, te krivce uhitili. Čehulić zadobio lahku, a Petanjek težku ozliedu. Nakon provedene iztrage podignuta bi optužba proti obojici krivacah radi zločinstva teške tjelesne ozliede i prekršaja lahke ozliede.

Obt. Karlo Pešek nemože se pronaći, te je proti njemu kazneni postupak odijeljen. Obt. Josip Žagar pako, koji je sada aktivni kr. domobranski desetnik u Ogulinu, proglašen je krivim, te je osudjen na šest mjesecih tamnice i na odštetu od 50 for. Proti ovoj osudi uložio je osudjeni ništovnu žalbu. Kr. državno odvjetništvo se zadovoljilo.

Prispjeli u Zagreb.

29. rujna.

U svratilište k jagjetu: Ber in. Laudenbach, posebnica, Vukovar.

U svratilište Liebalđ: F. Beseljak, satnik, Sinj. V. Franelić, Pulj.

U svratilište Prukneru: P. Starčević, sudb. pristav, Gospić. F. Schomann, graditelj i N. Hunderup, mjernik, Budimpešta. Grof S. Oršić, vlastelin, Stubica. S. pl. Josipović, nar. zastupnik, Turpolje. V. Gatsch, trgovac, Landstrass. Dr. T. Košir, profesor, Varaždin.

U svratilište k lovaškom rogu: R. Schreiner, posebnik, Grac. M. Šarac, sa suprugom i kćerkom, paroh, Pejasica. F. Drofiner, kr. financ. ravnatelj, Ogulin.

U svratilište k čaru: E. Müller, supruga činovnika, Varaždin. J. Stubiizer, činovnik, Teteny J. Bitto, činovnik, Budimpešta. J. Mihelita i V. Košar, ekonom, R. dkersburg. E. Rievel, trgovac, Beč. P. Mischeta, posebnik, Mostar. R. Tlurl, trgovac,

Kretanje željezničkih vlakovah.

(Od 1. srpnja 1892.)

Vlakovi dolaze u Zagreb:		
Iz	Na južni kolodvor	Na državni kolodvor
Budimpešte	10:38 na v., br. vl. 9.19 prije p.
Žakanja	7:37 na večer	6:57 na večer
Karlovca-Rieku	5:15 u jutro	4:55 u jut., br. vl. 7:34 prije p.
"	7:50 prije pod.	6:22 na večer
"	7:37 na večer	.
Siska	12:33 poslje p.	.
"	8:58 na večer	.
Sisak-Broda (Banjaluka)	6:07 na večer
"	8:16 u jutro
Varaždin-Krapine	7:44 u jutro	2:11 poslje p.
"	1:59 poslje p.	10:43 na večer
Zidanogmosta	10:26 na večer	.
"	8:01 u jutro	.
"	4:30 poslje p.	.
"	7:42 na večer	.
Od državnog kolodvora na južni kolodvor	7:50 u jutro	.
"	7:37 na večer	.
"	8:48 na večer	.
Od južnog kolodvora na državni kolodvor	8:16 prije p.
"	7:58 na večer
"	9:14 na večer

Vlakovi odlaze iz Zagreba:

	Od južnog kolodvora	Od državnog kolodvora
Budimpešta	5:29 u jut., br. vl. 6:58 na večer
Žakanj (priklj. na juž. želj.)	8:10 prije pod.	8:42 prije p.
Karlovac-Rieku	10:36 na večer	11:25 noć., br. vl. 8:10 na večer
"	7:52 na večer	9:57 prije p.
"	8:10 prije pod.	4:56 u jutro
Karlovac (sajm. vl., petkom)
Sisak	8:15 prije pod.	10:5 pr. p. (priklj. 7:31 na večer
"	4:57 poslje pod.	Sunja-Banjaluka
"	7:57 na večer	5:08 u jutro
Varaždin-Krapinu	5:20 u jutro	2:42 poslje p.
"	2:45 poslje p.	7:44 u jutro
Zidanogmost	8:02 u jutro	.
"	12:44 poslje p.	8:42 na večer
"	9:24 na večer	.
Od državnog kolodvora na južni kolodvor	7:44 u jutro
"	7:31 na večer
"	8:42 na večer
Od južnog kolodvora na državni kolodvor	8:10 prije p.	.
"	7:52 na večer	.
"	9:08 na večer	.

Bečka burza od 29. rujna 1892.

	Zadnji tečaj	novac	roba
Državni dug:			
Austrijska renta u papiru	96.70	96.50	
Austrijska renta u srebru	96.85	96.55	
4% austrijska renta u zlatu	115.65	116.85	
5% austrijska renta u notah	100.45	100.65	
4% ugarska renta u zlatu	112.40	112.60	
5% ugarska renta u papiru	100.45	100.65	
Rasteretnice:			
Hrvatsko-slavonsko	96.—	95.—	
Ugarske	94.—	95.60	
Temiško-Banatske	—	—	
Erdeljske	—	—	
Srečke:			
854 250 for. po 100 for.	140.25	141.25	
1860. po 100 for.	151.—	152.75	
1864. po 100 for.	185.50	186.50	
Ugarske nagradne po 100 for.	145.—	146.50	
Uredjenje Tise	139.—	140.25	
Zemljišno-vjerenijske založnice	112.—	112.50	
Ugarske hipotekarne	124.25	124.75	
Verenijske	190.25	190.—	
Bečke komunalni	161.—	162.50	
Dionice prometnih poduzećah:			
Alfödsako-riečkeželjeznice	—	—	
Željeznica Karla Ludovika	515.50	216.75	
Južna željeznica	99.25	100.75	
Željeznica Košice-Oderberg	183.—	183.50	
Državna željeznica	298.25	298.75	
Željeznica polabske doline	227.—	228.—	
Budolovo željeznice	—	—	
Erdeljske željeznice (prve)	—	—	
Dionice bankah:			
Austro-Ugarske banke	995.—	996.—	
Vjerenisnice za trgovinu i obrt	313.50	314.50	
Ugarske obće vjerenisnice	359.75	360.—	
Zemaljska banka	224.10	224.60	
Anglo-austrijske banke	151.—	152.—	
Union banke	243.25	243.75	
Bankovno društvo	115.70	115.30	
Novci:			
Dukati	5.68	5.70	
20 franakah	9.51	9.52 1/2	
20 marakah	11.74	11.76	
Englezki souvereigni	11.95	12.—	
Njemačke državne banknote	58 7/8	58.80	
Talijanske banknote	45.—	45.10	
Rubliji u papiru	1.19 1/2	1.20	

jeste gospodja Marija Hegyesi, koja je obćinstvo predbila poglavito vanrednom svojom ljepotom. Zove ju »Venerom« narodnog kazališta, »najljepšom ženom Ugarske« itd. Velike njene snatreće oči, ter mekani, melankolčni joj glas osobito ju usposobljuje za sentimentalne uloge. U komičnom genu iziču se gospodjica Sidonija Rakosi i gospodja Jolanta Vizvary.

U muškomborbu prednjači Slavko Ujhazy, kojega bih pripodobio s našim majstorom Mandrovićem. Vješt je interpret junačkih uloga Mirko Nagy, bez kojega se historična drama ni pomisliti neda. Julijo Vizvary je neznatan čovuljak s ostrim humorističnim glasom, kojim manjkavu vanjštinu obilno naknadjuje.

Uvjerem sam, da će ovi kao i svi ini ovdje nena- brojeni učestnici dobar glas prvog magjarskog dramatskog zavoda podpunu opravdati i da neće zaostati za onim, koji su do sada u austrijskoj priestolnici svoju vještinu pokazivali.

Sad napokon imamo i službeno konstatovanu koleru, o kojoj smo mi bili uvjereni i prije toga službenog priznanja, te smo se upravo čudili držanju pojedinih listovah, koji su nastojali zabašuriti žalostnu istinu, na mjesto da ju otvoreno i iskreno razglase. Bilo bi krivo, kad bi se tvrdilo, da u obćinstvu neima bojazni radi nemila gosta, ali strah ipak nije velik, jer svi živu u uvjerenju, da se je u prvom redu gradska upravo dostojno pripravila za doček toga gosta, pa da mu u tom povodu neće biti ovdje duga boravka.

Po nešto u nevieme nu pozvan od vjerne čete ste- čenih sljedbenikah prispjeti će za koji dan na Margaretski otok župnik Kneipp, da na tom božanskom djelcu zemlje tumači evanđelje ljudskoga zdravlja. Tuj, na divotnom tom otoku ustrojila se je mala obćina Kneippovacah, koji se samozatajom podvrgavaju propisom wörishofenskog apoštola.

Jedan od ovih najmladjih njeg pristašah jeste grof Apponyi, kojega je svaki dan bosonoga vidjeti, kako na rosnih ledinah memorira svoje »državničke« besjede. Stranka mu s nekim strahom motri te njegove Kneippovske evolucije, bojeći se, da bi plemeniti vodja neobičnim načinom življenja lahko mogao promuknuti, što bi dakako u oči delegacijah bilo za domovinu od neoćenive štete. Sp.

Ribnik.

Vlastnikom ribničkima: presvietlom gosp. dru. Josipu pl. Gállu i presvietloj gdji. Katinki pl. Gáll, posvećuje Emili Laszowski.

(Nastavak.)

Knez Nikola Zrinjski umrie u Čakovcu god. 1625. bez odvjatka ostavivši udovu Jelisavu barunicu Seć, koja je na imanjih njegovih imala upisano 50.000 for. Nu ona taj zapis uništi, te predade dobrovoljno imanja šurjaku si Jurju, koji joj dade na doživotno uživanje imanje Božjakovinu, Vrbovac, te Grđun kod Ozlja. Prem da je Juraj preuzeo obiteljska imanja u najljepšoj muževnoj dobi, to ipak mu nebijaše sudjeno, da dugo istimi vlada, jer umrie god. 1626. otrovan od Wallensteina, ostavivši dva nejaka sina: Nikolu od šest i Petra od pet godina. Djeca dobe odmah za skrbnika Stjepana Sennieya, biskupa vackog, Petra Domitrovića, biskupa zagrebačkoga⁶⁸⁾, grof Sigismunda Fridrika Trautmansdorfa, Stjepana Patačića, prabilježnika, te podbana Tomu Mikulića. Gubernatorom pako svih imanjah bijaše Franjo Bačan. Kako su se ovi skrbnici brinuli za imetak svojih štćenikah vidi se najbolje od tuda, što si je Bačan uzeo na dar imanje Rakovac, te pače i za sam pokup kneza Jurja posuditi morao 200 srebrenih talira od Martina Sandrića, kapetana vinodolskoga. Za taj dug založe skrbnici rečenomu Sandriću, ženi njegovoj Margareti Šćipačić i sinu mu Jurju nekoliko selišta u Zabuki i Brihovu, te pusto selište Radinić i Bučanovo; sve u kotaru ribničkome.⁶⁹⁾ God. 1630. dadu isti ovi skrbnici Nikoli Milovcu prefektu ozaljskih i ribničkih imanjah (kojega je još pokojni knez Juraj imenovao bio upraviteljem primorskih i ozaljskih dobarah) neka selišta u Brihovu, koja je prije držao Baliardić i Tadiolović.⁷⁰⁾ Taj Nikola Milovac vodjaše neposrednu pravu ribničkima i ozaljskima imanjima. Ovu svoju vlast izvršivaše u najširem smislu. On uze g. 1634. u zaštitu Grgura Sopčića i sina mu Jurja, kad su ih »purgari« ribnički hotjeli iztjerati iz njihove kuće i »gmajne« ribničke. Milovac izreče strogu globu od 50 dukatah na onoga, koji bi u napred Sopčića vriedjao i dade mu dozvolu, da može krčiti i obarati kod kuće u »Hrtiću«; ujedno mu dade neke zemlje i šume pod Lipnikom.⁷¹⁾

Čini se, da su skoro iza toga knezovi Petar i Nikola Zrinjski počeli sami vladati svojim imanjima. God. 1638. založi knez Nikola Andriji Rossaueru imanje Žakanje i Zaluku u kotaru ribničkome za 100 zlatnih dukatah, pošto je rečena imanja već prije od oca njihova u zalog primio bio;⁷²⁾ a god. 1640. založi Petar šest i pol selišta u Gričih i Modrušpotoku kotaru ribničkome, Nikoli Spišiću i ženi mu Suzani Mogorović za 100 zlatnih dukatah.⁷³⁾

Braća Petar i Nikola Zrinjski vladahu zajedno u slozi svojom djedovinom sve do god. 1649. Ove naime godine

⁶⁸⁾ Ovaj utemelji g. 1627. paulinski samostan Svetice kod Ozlja imetkom svojih štćenikah. Tome se opiraše knez Nikola nu Petar potvrdi to god. 1640. (Krčelić Not. Paelim. pag. 425).

⁶⁹⁾ Kukuljević: Arkiv VIII. str. 205.

⁷⁰⁾ Prepis odnosne listine u Ribniku.

⁷¹⁾ Ibidem.

⁷²⁾ Prije u zem. arhivu u Zagrebu medju N. R. A. fasc. 1649. br. 44. sada u Budimpešti.

⁷³⁾ Ibidem N. R. A. fasc. 1649. br. 46.

podiele medju sobom svoja imanja pred kaptolom zagrebačkim 19. julijsa. Dioba bijaše sljedeća: Nikola dobi celo Medjumurje sa Čakovcem Turnišćem i porušenim Štrigovom, te Vrbovac, Preseku, Rakonog i kuću u Beču; dođim Petar dobi Ozalj, Ribnik, Božjakovinu i sva primorska imanja. Crkvu sv. Jelene u Čakovcu, u kojoj bijaše obiteljska raka, obvezaše se zajednički uzdržavati; na dalje obrokeše si, da će jedan drugoga podpomagati proti Turkom, te dieliti koristi i štete.⁷⁴⁾ — Nakon te diobe posta Petar samovlastnikom Ribnika i ostalih pripalih mu gradovah i imanjah. Koliko razabiremo iz računanih nam listinah, vidimo da je Petar Zrinjski često boravio u Ribniku, nu većinom dakako u Ozlju gdje je i svadbovao.

Odmah iste godine 1649. darova knez Petar Zrinjski svome viernomu sluzi Ivi Jurju Affelteru imanje Vrvišće, neke zemlje u Gradincu i mlin na Kupi u kotaru ribničkome, te na Dugom Vrh u imanje u kotaru ozaljskom.⁷⁵⁾

Tako daruje i imanje Šimunvrh (danas Šimunac) u kotaru ribničkome Gašparu Colariću i ženi mu Mariji Engli, g. 1651.,⁷⁶⁾ a dvie godine iza toga Ivanu Zdenčaju imanje Griče u istom kotaru ribničkome, koje je do tada držao Stanko Zdenčaj.⁷⁷⁾

Kad je pako skoro brat Petrov, ban Nikola, godine 1664. umro, izranjen od vepira na lovu kod Čakovca, učini Petar sljedeće godine 1665. 5. prosinca ponovnu diobu imanja i ugovor, kojim primi i dio imanja pokojnoga si brata u najam.⁷⁸⁾ Tako je Petar od ove godine samostalno vladao svimi imanjima, kojimi su Zrinjski prije njega vladali. Takovo stanje stvari bilo je sve do god. 1670.

(Nastavit će se.)

⁷⁴⁾ Ibidem N. R. A. fasc. 960. br. 38. te fasc. 319. br. 30. i fasc. 364. br. 32.

⁷⁵⁾ Ibidem N. R. A. fasc.: 1450 Wr. 7. Potomci Affeltera žive i danas; te su baruni Abfalteri u Kranjskoj, a

⁷⁶⁾ Stari prepis u našoj sbirci medju spisi dobra Šimunac.

⁷⁷⁾ Kukuljević: Arkiv VIII. str. 217.

⁷⁸⁾ Prije u zemaljskom arhivu medju N. R. A. fasc.: 1092 br. 7, sada u Budimpešti.

Narodno gospodarstvo.

— (Potrošak u gradu Zagrebu.) Prošloga mjeseca (rujna) o. g. zatučeno je u gradskoj klaonici 800 glavah rogatoga blaga, zaklano 725 teličah, 323 glave janjadi i 720 krmakah. Suhoga mesa uveženo je 1988 klgr., a svježeg samo 145 klgr. Zelenja i povrtelja donielo je na tržište 8200 stranakah, voća 14600, maslaca i sira 740, peradi 4700, kruha 2040, korma 530, raznih tjesteninah 720, drva 6460, napokon svakovrstnih plodinah 11.600 stranakah.

— (Mutna vina.) Kad k nama dođe stranac, naučen piti samo bistro, kao kristal čisto vino, mora se čudom čuditi, kako često kod nas dobije u krčmi, u gostioni ili kućanstvu mutno vino. Uzrok ovomu pojavu jest, da mnogi podrumi vinotrčazah i krčmarah leže prama jugu, tako da u podrumu ima kadkada topline 20 i više stepenah. Usled toga vrije vino i mora biti mutno. Nu kod nas malo tko za to mari i svatko pije mutno vino, neznajući, kako je sada pokazalo znanstveno iztraživanje sisačkoga piva, da je pjenica u pivu ili u vinu pogibeljna za zdravlje. Ima i takove vrsti vina, gdje je vino mutno od nečiste lagve, od sbaltiranja, od transporta, te ako se ovakovo vino filtrira kroz švedski filtrir-papir u tako zvanom Falten-Filteru (cjedilo sa zagibi) dobiti će se odmah bistro i kao kristal čisto vino. Ali koji od naših krčmarah znade, što je švedski papir za filtriranje, koji jih zna, kako se pravi ovo jednostavno ciedilo, kojim se može za malo časakah iz posve mutna vina napraviti kao kristal čista kapljica?

— (Marvinske pošasti u Hrvatskoj i Slavoniji.) Službeni izkaz za vreme od 21. do 27. rujna. U Osijeku je ubijen jedan pas radi bjesnoće. U Mitrovici su utamanjena 2 konja sbog sakagije. Na pustari Mlaki (žup. sriemske, kot. Vukovar, obć. Gaboš) oboljelo 324 ovce od ovčje stroke, a od ovih je parnuo 7 glavuh.

— (Slinavka i šap u Ugarskoj, Solnogradskoj, Srbiji, Bosni i Hercegovini.) Po službenih viestih dotičnih zemaljskih oblastih vladala je ova pošast:

U Ugarskoj i to po viestih od 15. rujna 1892. u županijah: Abanj-Tornya u 1, Borsod u 1, Csongrad u 1, Gömör és Kishont u 5, Gjur u 2, Heves u 2, Kolozs u 8, Komoran u 1, Liptava u 1, Maros-Torda u 1 i Szaboles u 1 mjestu, te u gradovih: Arad i Kološvaru. Ukupno u 26 mjestah.

U Solnogradskoj u razdobju od 12. do 19. rujna u kotarih St. Johann u 13, Solnograd okolica u 1 i Zell na jezeru u 18 mjestah.

U Srbiji u razdobju od 6. do 12. rujna u okrugu kruševačkom, u srezu aleksinačkom u mjestu Belom bregu.

U Bosni i Hercegovini u razdobju od 21. do 31. kolovoza u kotaru bos. Kostajnica u mjestu Petrinje.

Priposlano.*)

Gospodinu Ivanu Petranoviću, posjedniku u Delnicah.

Vi ste se, gospodine, izvoljeli — akoprem Vam nedadoh nikakova povoda — na zadnjoj zabavi u Delnicah, upravo čudnim načinom izraziti, da me može biti sram, što sam dopisnik »Narodnih Novinah« i da me Vi s toga prezirete. Uza to još rekoste, da koji god dopis iz gorskog kotara u »Narodnih Novinah« izadje, a uperen je proti stranci prava, da je iz mojeg pera, što da Vi dobro zna-

*) Za članke pod ovim naslovom neodgovara uredništvo.

dete, jer da velecienjeni gosp. urednik stoji s Vašom osobom u korespondenciji, ter da Vam svoje dopisnike odaje.

Pošto se ja, gospodine, niasam htjeo na način — kako ste Vi naučan — medju inteligentnimi ljudi s Vami prepirati, to Vam ovim putem odgovaram:

1. Da mi nikada s toga, što mi rekoste kao dopisniku »Narodnih Novinah«, neće porumenjeti lice, dapače biti će mi uvijek najveća čast, ako mi slavno uredništvo i u buduće neuzkrati prostora u svojem vriednom i čestitom listu. Što se pako Vašeg prezira tiče, radi tog me, — vjera, — neće zaboljeti glava.

2. Nije istina, — što rekoste — da je svaki dopis, koji je iz gorskog kotara u »Narodnih Novinah«, a uperen je suprot stranci prava, iz mojeg pera. Ta šta Vas toliko ti dopisi svrbe? Ako ste »momče od oka« — što im nešaljete uzduka?

3. Vrlo dvojim, da velecienjeni gosp. urednik korespondira sa Vašim gospodstvom, ter da Vam »odaje« dopisnike. (I za pravo dvojite, jer se naš urednik nesjeća, da je ikada imao čast sa gosp. Petranovićem i rieč proboriti, kamo li da je kad god s njim dopisivao. Uredn.)

Napokon pripominjem, da u Delnicah skoro ni jedna zabava nije prošla, a da Vi nieste zavrgli smutnje i razpršili društva.

U Starom Lazu, 30. rujna 1892.

Adam Duić,
učitelj.

Prispjeli u Zagreb.

3. listopada.

U svratilište Pruknera:	forf. nadporučnik, Varazždin. V. Lučić, s obitelju, ravnatelj trg. škole, Banjaluka.
M. Jemrić, realac, Zagreb. N. Šipuš, sa sinom, trgovac, Sisak. S. Vrk-ljan, podkupovnik, Gospić. J. Heim-ler, nadzornik pivare, Steinam-anger. L. Löschner, kapetan, Sa-rajevo. F. dr. Budiš, sa suprugom i sestrom, odvjetnik, Grac.	U svratilište k lovačkom rogu: D. Mlinac, gostioničar, Slunj. F. Dubravčić, nadzornik, Ogulin. M. Rein, odvj. konceptient, Belovar. V. Orelica, pravnik, Dubrovnik.
U svratilište k jagajetu: S. Plivelić, svećenik, Kuljevo. T. Ra-došević, trgovac, Lokvah. M. Ju gurčić, krznar, Vinkovci. S. Bulić, sa sinom, paroh, Bršljanec. J. Su-b tić, kr. sudb. pristav, Ilok. S. Strižić, kr. financ. praktikant, Brod. M. dr. Grahovac, odvj. perovodja, Belovar.	U svratilište Liebalde: M. Jurjević, kapetan, u miru, Petra-nec. P. Hafner, trgovac, K. Mo-ravice. V. Grivičić, kapetan, i G. Sertić, major, Karlovac. J. Šrkulj, s obitelju, trgovac, i V. Šrkulj, sa suprugom, mesar, Varazždin. H. pl. Pišaćić, jed. god. dobrovoljac, Beč. S. Mehinić, župnik, Zlatar.
U svratilište k caru: G. Cohen, trgovac, Paris. P. Vrnčić, trgovac, Novisad. W. Schneider, trgovac, Dresden. P. Puchler, tr-govac, Rieka. A. Ortner, trgovac, Monakov. O. Rindskopf, trgovac, Beča. A. Galatti, tvorničar, Trst.	U svratilištu k trim gavranom: J. Vajgand, posebnik, Bihac. M. Šool, Sv. Ivan Zelina. M. Dedić, krojač, Irig.
U svratilište „Grand Hotel“: J. vitez Schwarzenfeld, posebnik, Maribor. M. Sordić, s obitelju, ka-petan, Ogulin. J. pl. Sauer Norden-	U svratilište „Hotel Garai“: Pisačić, c. i kr. poručnik, Novisad. S. Čaglić, pravnik, Žažine. M. Le-tica, činovnik hipotekarne banke, Zagreb.

Bečka burza od 3. listopada 1892.

	Zadnji tečaj novog roba	tečaj roba
Državni dug:		
Austrijska renta u papiru	96.50	96.70
Austrijska renta u srebru	96.25	96.45
4% austrijska renta u zlatu	115.05	115.25
5% austrijska renta u notah	100.30	100.50
4% ugarska renta u zlatu	112.40	112.60
5% ugarska renta u papiru	100.40	100.60
Rasteretnice:		
Hrvatsko-slavonsko	95.—	96.—
Ugarske	94.—	95.—
Temiško-Banatske	—	—
Erdeljske	—	—
Srećke:		
854 250 for. po 100 for.	140.25	141.25
1860. po 100 for.	151.25	151.75
1864. po 100 for.	185.50	186.70
Ugarske nagradne po 100 for.	145.80	146.50
Uredjenje Tise	138.50	139.50
Zemljišno-vjersajzke založnice	111.50	112.50
Ugarske hipotekarne	125.—	126.—
Veresajzke	190.25	191.—
Bečke komunalni	159.75	160.75
Dionice prometnih poduzećah:		
Alfödako-riečkoželjeznica	—	—
Željeznica Karla Ludovika	515.25	515.50
Južna željeznica	98.75	99.25
Željeznica Košice-Oderberg	183.—	184.—
Državna željeznica	293.25	294.—
Željeznica polabske doline	227.25	227.50
Rudolfove željeznice	—	—
Erdeljske željeznice (prve)	—	—
Dionice bankah:		
Austro-Ugarske banke	985.—	991.—
Vjersionice za trgovca i obrt	312.25	312.75
Ugarske obće vjersionice	357.50	358.—
Zemaljska banka	224.25	224.75
Anglo-austrijske banke	152.75	153.25
Union banke	243.—	243.75
Bankovno društvo	114.50	115.—
Novci:		
Dukati	5.68	5.70
20 franakah	9.51	9.52
20 marakah	11.73	11.75
Englezki souvereigni	11.95	12.—
Njemačke državne banknote	58.80	58.87 ^{1/2}
Talijanske banknote	46.02 ^{1/2}	46.10
Rublji u papiru	1.20	1.20 ^{1/4}

Od naših častnikah stigli su nadalje u Berlin: nadporučnik Jarmy, poručnik Höfer, kapetan Rohr, kapetan Lenz, nadporučnik Reutter, ritmajstor Jovičić, nadporučnik Tacconi, poručnik grof Clam-Martiniz, nadporučnik grof Wickenburg, nadporučnik barun Nagy, nadporučnik grof Lasocky, nadporučnik Weitenhiller, poručnik Siegl, poručnik grof Salm, nadporučnik Hinke, nadporučnik Mužyka i nadporučnik Chaulé u svemu do sada 27 častnikah.

Vjerojatno je, da će grof Starhemberg biti dobitnik velike nagrade od 20.000 marakah, jer ga po svojoj prilici neće nitko više nadkriti.

Danas će se odlučiti, hoće li njemačkom jahaču Reitzenstein (iz druge partije) poći za rukom, da pobijedi grofa Starhemberga. Reitzenstein, koji je u ponedjeljak u zadnjoj grupi otišao iz Berlina, prošao je jučer kroz Iglavu s namjerom, da jaše bez odmora do Beča. — Sinoć je stigla većina njemačkih jašilaca od druge partije. Prvi je bio poručnik Kummer u 7 sati 34 časa, za tim Philippson, onda Schierstadt pješice vodeći konja za uzdu, nešto kasnije Lindenau.

(S bečke glasbene i kazališne izložbe.) Car Vilim neće posjetiti bečke izložbe prigodom svog boravka u Beču, s toga je odbor odlučio, da se izložba po programu u nedjelju 9. t. mj. o ponoći zaključi. — Naknadno čitamo, da je u englezkom odjelu izloženo više relikvijah čuvene hrvatske pjevačice Ilme Murške, koja je prije par godina onako tragično sa svojom kćerju zaglavila. Murska bila je u šestdesetih godinah našeg vieka pjevačica prvog reda i član dvorske opere u Beču, gdje je slavila slavje u svih svojih partijah. Jednako su ju slavili u Parizu, Londonu, Edinburgu, Newyorku, Chicagu, San Franciscu, Sidneyu i Melbournu, gdje je 87 put napunila koncertnu dvoranu, u Petrogradu i Moskvi itd. Sve se je divilo njezinu grlu i njezinoj savršenoj igri, njezinu oku i dražestnoj osobi. Zvali su ju »hrvatskim slavuljem.« — Murska je umrla, a u englezkom odjelu bečke izložbe nalazi se više relikvijah, koje se nje i njezine slave tiču: mnoštvo kazališnih ceduljah na svili, listovi od Dingelstedta i Gounoda, kompozicije od Arditia — Ilma-Walzer —, pjesme, vienci s vrpcama itd. U posjed ovih stvari došao je englezki pukovnik Douglas Dawson, koji je Murskoj pružio zadnje utočište, pak je i svjedoke njezinih triumfah izložio. Valcer od Arditia i jedna polka od Procha izdati će se tiskom.

(+ Profesor dr. Brachelli.) Prekjučer po podne preminuo je u Beču nakon duljeg bolovanja ministarski savjetnik dr. Hugo vitez Brachelli, profesor tehnike i predstojnik statističkog ureda u ministarstvu trgovine. Brachelli bio je jedan od prvih statističarah austrijskih. Rodio se je 11. veljače 1834. u Brnu, izučio prava u Beču i stupio 1855. u statistički ured ministarstva trgovine. God. 1860. postao je izvanrednim, a 1863. redovitim profesorom statistike u bečkoj politehnici. Godine 1872. bio je pozvan za upravitelja preustrojenog statističkog ureda u ministarstva trgovine. Brachelli je već 1853. izdao svoje prvo djelo: »Države evropske«, 1856. i 1857. »Njemačke države« i »Statistika austrijske monarhije«. Za razvitak trgovačke statistike ima Brachelli svakako najveće zasluge. Bio je član raznih učenih društava i posjednik redovah.

(Sitne viesti.) U Wilhelmshavenu umro je prekjučer po podne od kapi podadmiral Deinhard. — Na mjesto nedavno umrlog metropolita petrogradskog Isidora, imenovan je metropolitom dosadnji metropolit kijevski Joanikij, a ovoga će zamieniti exarch gruzijski Palladij.

(Pjevačica Bianca Bianchi i njezin suprug.) I Zagrebčanom dobro poznata koloraturna pjevačica Bianca Bianchi, koja je više godina bila članom bečke dvorske opere, a sada je član budimpeštanske dvorske opere, u ovaj je čas predmetom senzacionalne parnice u Budimpešti. Bianca Bianchi, ili pravim imenom Blanca Schwatz, rodnom iz Heidelberga, bliža se 40. godini. Prije tri godine uvrstio je neki barun Walter u novine oglas, kojim je oglasio, da traži prikladnu suprugu s mirazom od 100.000 for. I zbilja javila mu se jedna gospođa, koja se nazvala Biancom Bianchi te utvrdila, da imade 300.000 for. imetka, a uz to da je član kr. opere u Budimpešti s godišnjom plaćom od 15.000 for. I zbilja barun Walter pristade za kratko vrijeme na brak te oženi Bianchicu. Nakon poldruge godine uvjerio se je međjutim barun Walter, da njegova supruga od svih dobrih svojstava, što ih je navela, posjeduje samo jedno, najme to, da je član kr. opere u Budimpešti. S toga on ovlasti svog odvjetnika dr. Vilima Balinta, da u njegovo ime predade sudu tužbu na razstavu braka, — al ne možda rad brakolomstva, već rad toga, što je patvorila svoj krstni list, u kom je svoju dobu za 15 godina snizila — i zatajila mu, da imade od prvog muža troje djece. Ovih danah bilo je pred budimpeštanskim sudištem u ovom predmetu zadnje ročište za izmirenje suprugah, ali bez uspjeha.

(Iztraživanje Korakorum-gorja.) Kr. englezko geografsko društvo u Londonu izaslalo je lanjske godine ekspediciju za iztraženje gorja Korakorum, koje leži u sred velikog himalajskog plateaua sjevero-istočne Indije. Vodjom ekspedicije bio je William Conway, a pratili su ga sin lorda Aberdara, C. g. Buca, izkušani alpinski turista Eckenstein te risar i putnik M. Cormek. Pošto su se putnici prije na Alpah u Svicarskoj valjano uvježbali u uzpinjanju, pošli su predprošlog proljeća u Indiju. Sada se odanle vraćaju. Javlja se, da su putnici znatno obogatili geografsku znanost novimi otkrićima i ustanovljenjem dvojbene visinah Medju ostalim otkrili su 300 čet. miljah veliko sniežno jezero i 28.000 stopah visoko brdo, koje bi po tom bilo drugi najviši brieg na svijetu.

Ribnik.

Vlastnikom ribničkim: presvietlom gosp. dru. Josipu pl. Gállu i presvietloj gdj. Katinki pl. Gáll, posvećuje Emili Laszowski.

(Nastavak.)

Poznata urota, koju zasnovaše proti kralju Leopoldu; Petar Zrinjski, šurjak mu Krsto Frankopan Tržački, palatin Vesselenyi, štajerski velmoža grof Tattenbach i dvorski sudac Franjo Nadažd; braneći prava svoje domovine, imala je za posljednicu golemu promjenu u Hrvatskoj, poimence na imanjih Zrinjskih i Frankopanskih.

Cim se na dvoru počelo naslućivati o uroti, pazilo se ostrim okom na urotnike, a osobito na Petra Zrinjskoga, koji bijaše najmoćniji, držeći u zakupu spomenutu polovicu imanja, spadajući na dio pokojnoga brata mu Nikole, odnosno na dio ostale udove i djece njezine Adama i Katarine. Baš radi toga određena je god. 1670. 23. marca posebna komisija, koja po nalogu tadanjega dvorskoga sudca Franje Nadažda⁷⁹⁾ imala izpitati, da li su imanja Zrinjskih bila kad među braćom Petrom i Nikolom podijeljena. Ova komisija obidje sva Zrinjska imanja i saslušala četrdeset svjedokah, koji su posvjedočili, da su ova imanja, poimence pako vladanje ozaljsko, ribničko i brodsko među braćom Petrom i Nikolom na dvoje bila podijeljena.⁸⁰⁾

Skoro na to stiže carski nalog od 4. aprila 1670. Ivanu Herbertu Herbersteinu, generalu karlovačkomu, da ima sva Zrinjska i Frankopanska imanja i gradove u okolici karlovačkoj posjesti, i da poruši Karlovcu pogibeljni Zrinjski grad Švarču.⁸¹⁾ Taj nalog izvede Herberstein za pet danah sa 4000 krajiških vojnikah, te posjedne sva u okolici karlovačkoj nalazeća se imanja pa i grad Ribnik. Kod ovoga posjednuća odlikovaše se njegovi podzapovjednici Ivan grof Sauer i Ernesto grof Paradaizer, koji dakako nemilice razgrabiše dragocienosti, koje su se kroz vjekove u gradovih Zrinjskih i Frankopana čuvala. Postupak ta bijaše najsurroviji.

Već 9. aprila javlja Herberstein iz Karlovca bojnomo veću u Gradac, da je zauzeo Zrinjsko-Frankopanska imanja: Ozalj, Ribnik, Novigrad i t. d. u okolici karlovačkoj, a sutra 10. aprila da polazi u Primorje.⁸²⁾

Grof i podzapovjednik Sauer došavši u Ribnik odnese sve što je tamo našao, tako, da pljenitbena komisija kojoj na čelu bijaše Petar Prašinski i Franjo Spoljarić, punomoćnici fiska, kad je došla 15. juna 1670. nenadje upravo ništa od pokretinah osim osmjerona bara. Prašinski ostavi u Ribniku upravitelja Ivana Zdenčaja, kojega dakako zaprisegnu.⁸³⁾

Sam Prašinski piše istodobno biskupu zagrebačkomu, da je Sauer i Herberstein do zla boga oplienio i opustošio gradove Ozalj, Ribnik, Novigrad, Zvečaj, Tržac i Švarču; odakle je sav živež, oružje i sve, što je tamo našao, dao odpremiti u Karlovac.⁸⁴⁾ Neima sumnje, da su Sauer i Herberstein u Ribniku našli i oružja, koje su onda, ljepše odabravši za se, donesli u karlovački »Zeughaus«, kao što su i živež spremili u tamošnji »Proviauthaus«.⁸⁵⁾ Svaki od ovih zapovjednikah gledao je, da i za se što ugrabi; tako se grof i podzapovjednik Paradaizer ovom sгодom obogati za celih 15.000 for. Nije onda ni čudo, kad su i pojedini dosadnji upravitelji ovih imanjah, gledajući taj grabež, i za se što spravili. Mnogi su kod toga sretno prošli, dočim su opet neki došli pod iztragu, pače i u tamnicu. Tako je primjerice novogradski upravitelj Tomšić dočepao se radi takova prisvajanja i tamnice.⁸⁶⁾ Čini se, da su se podložnici ribnički sa svim pasivno ponašali prigodom ove konfiskacije, jer Herberstein piše 14. aprila 1670. bojnomo veću u Gradac, da nije nigdje odpora našao, do samo u Primorju, nu pošto su ljudi vidjeli, da neima tu šale, brzo se umire, a on (Herberstein) jih zavjeri kralju.⁸⁷⁾

Jedva da su ova Zrinjsko-Frankopanska imanja konfiscirana i posjednuta bila, porodi se u mnogih želja za njima. Samomu banu Nikoli Erdödu prohtjede se imati ova imanja, a osobito ona ležeća na Kupi: Ozalj, Ribnik,

⁷⁹⁾ Nadažd smaknut je kao suurotnik 27. aprila 1671.

⁸⁰⁾ Stari prepis u ozaljskom arkivu.

⁸¹⁾ Rački: Acta conjur. str. 141.

⁸²⁾ Ibidem pagina 161.

⁸³⁾ Ibidem pag. 575. Ta pljenitba potrajala je od 19. maja pa sve do 2. augusta. Pljenitbeni zapisnik veli o Ribniku: da došavši u Ribnik koji je Petar Zrinjski držao polovicu kao svoje nasljedno dobro, a polovicu u najmu, nenadjoše »nihil praeter octuaginta urcita illius nutrettas kuplenik dictae, et aliquod metrettas pannicia«. Za tim za stvari što jih Sauer odnese: »Ex arce autem Ribnik res mobiles per confinarios carlostadienses, potissimum peri dominum vexilliferum Sauer abductae et oblatae tritici metrettas kuplenik dictae 700, millii metrettas unules 1300, avenae similes metrettas 1400, panici metrettas ejusdem nominis 100, vini cubuli 500, capones 100, gallinae 50. Ex allodio arcensi animalia majora 28, vituli parvi 11, porci majales 47, ancerses 65, galli indiaci sum gallinis ejusdem generis 52, annates 23, capones 36, gallinae galinaceae 120. Ex allodis Podlipnik vicato abducta sunt animalia 16, vituli parhi 6, capones 65, gallinae 40, oves 248, agnelli 120; Ex allodio Prautina abducti sunt vituli unius anni 31, vacca 1, taurus 1, item taurus 1, ancerses 20, galli indiaci 16, annates 13, capones 40, gallinae 28.

⁸⁴⁾ Prepis u Ribniku.

⁸⁵⁾ Rački: acta conjur. pag. 248. Medju oružjem, što se do nedavna čuvalo u karlovačkom »Zeughausu«, bilo je i ono, što se konfisciralo na Zrinjsko-Frankopanskih imanjih. Te sve starine prodane su, kako čuh, pred desetak godinah vrlo jeftino nekome trgovcu u Karlovcu, koji to prodade bog zna kuda — a možda i u inozemstvo.

⁸⁶⁾ Lopasić: Novigrad.

⁸⁷⁾ Rački: acta conjur. pag. 182.

Severin, te zahtjevaše od Herbersteina, da mu jih, odustivši posadu, predade.⁸⁹⁾

Istodobno moljaše i grof Ernesto Paradaizer kralja Leopolda, da mu za njegove velike zasluge dađe polovicu (Petrovu) Ribnika, tim više, što imade kod Petra Zrinjskoga tražbinu od 2000 for. Ujedno moli, da kad bi ova polovica vriednija bila od dvie hiljade for., da mu dozvoli rokove, u kojih bi on tu svotu, za koju je vriednija rečena polovica, odplatiti mogao.⁸⁹⁾ Paradaizer međjutim nije dobio Ribnika.

Vratimo se opet k Petru Zrinjskomu.

Kad je bila urota otkrivena, podje Petar Zrinjski zajedno sa šurjakom Krstom Frankopanom u Beč, da se opravda. Dospjevši onamo 17. aprila 1670., budu odmah sliedeći dan stavljeni pod stražu i pazku. Još 29. marca skine kralj Petra s banske časti, proglasivši ga buntovnikom i neviernikom, davši svakomu pravo, da ga smije ubiti i uhvatiti.⁹⁰⁾

Kako se postupalo dalje, kako se Petar i Krsto braniše, nećemo na tom mjestu spominjati, jer bi bilo preobširno, a na samu prošlost Ribnika, strogo uzeto, nespada. U kratko reći ćemo, da se braniše i braniše, te napokon budu obojica u Bečkom Novom mjestu dne 30. aprila 1671. smaknuti.

S Petrom Zrinjskim i Krstom Frankopanom ugasnu one sjajne zvijezde, koje su kroz vjekove u poviesti naroda našega sjajile.

Kud su do tada snažne ruke Zrinjskih i Frankopana vladale, tuda se koče razni njemački zapovjednici i harači njemačka soldateska. Od medjah Kranjskih pa sve do si-njeja mora izgubi svoje stare gospodare, pa došlo u ruke ljudi, koji su biedan narod nemanje mučili, nego li oni koji udovu Petra Zrinjskoga, duhovitu Katu Frankopanku dotjeraše do ludila u kojem i umrie g. 1673., a djecu Petrovu Antuna i Veroniku lišise svake slobode. Antun Zrinjski, koji dobi ime »Gnade« povlaćio se iz tamnice u tamnicu, dok ne umrie g. 1703. lud u tamnici šlosbežkoj u Gracu (neki da u Rattenburgu). Veronika svršši svoj žalostni život takodjer u tamnici u samostanu. Tako svrše posljednji Zrinjski! . . .

Ribnik kako smo vidjeli bude konfisciran. Nu čim je Petar bio uhvaćen, obrati se udova Nikole Zrinjskoga Sofija bar. Löbl na kralja Leopolda s molbom, da dopita njoj i maloljetnom Adamu Zrinjskom sinu njezinomu, onu polovicu Zrinjskih dobarah, koja je bila dio muža njezinoga, te koju je Petar u najmu držao od god. 1605. Kralj to uvaži i odmah obavijesti komoru, koja opet naloži Petru Prašinskomu, da tu stvar uredi. Veli, da se imadu ta imanja predati udovi Sofiji Löbl i maloljetnom njezinomu sinu Adamu Zrinjskomu ako su već konfiscirana, ako nisu da se ne konfiskuju.⁹¹⁾ U svih ovih nalozih kralja i komore izričeno se spominje i Ribnik. I zbilja bude Ribnik, Ozalj i primorska kao i međjumurska imanja predana Sofiji Löbl i Adamu Zrinjskomu. God. 1673. budu opet popisane sve pokretine na svih Zrinjskih imanjih. U Ribniku popisao je Prašinski 17. juna (1673.), te predane u upravu Ivana Makarića.⁹²⁾

Prilicnom sigurnosti možemo reći, da Adam Zrinjski nije puno, ili po gotovo ni malo boravio u Ribniku, već je u njegovo ime upravljao njegov punomoćnik Ivan Hrčić.⁹³⁾

Adam Zrinjski imao silno puno neprilikah u kotaru ribničkom, osobito sa susjednimi kranjskimi vlastelini Vinice Purgstalli, pošto su si bili prisvojili neke ribničke zemlje.⁹⁴⁾

Adam Zrinjski bijaše u velikoj milosti kod kralja Leopolda, pošto je sam kralj naložio godine 1679. banu Nikoli Erdödu, Franji Esterhazu i podbanu Nikoli Gothalu, da Adama Zrinjskoga štite u pravednom posjedu njegovih imanjah: Međjumurskih, Brezovice, Ozlja, Ribnika, Broda i svih ostalih primorskih.⁹⁵⁾

Godine 1683. založi knez Adam Zrinjski imanje Žakanje, Zaluku i Kohanji vrh u kotaru ribničkom svome vjernomu sluzi Stjepanu Silly i ženi mu Dori Gubassoczy za 3500 for.⁹⁶⁾ Mladjahnii knez Adam Zrinjski nije dugo uživao svoja imanja, jer pošavši god. 1691. pod vodstvom Ljudevita Badanskoga u rat proti Turkom, pade u bitci kod Slankamena 19. augusta od straga ustrijeljen 29 godina star.

Adam Zrinjski ne ostavi djece, već samo udovu Mariju Katu grofinju Laurberg, koja se na trokratno zahtjevanje kr. komore odreče godine 1692. svakoga prava na imanja pokojnoga si muža, i to na korist iste komore.⁹⁷⁾

⁸⁹⁾ Ibidem pag. 248. »Hieriger angesetzter Ban will auf alle Weiss, dass ich die besetzten Posto nach der Culp hinundter verlassen, meine Leuth wekhführen und ime einraumben solle«, tako piše Herberstein 6. maja 1670. bojnomo veću. Godine 1683. dobi Erdödi Nikola Frankopanski grad i imanje Bosiljevo.

⁹⁰⁾ Prije u zemaljskom arkivu u Zagrebu medju N. R. A. fasc. 1091. br. 29.

⁹¹⁾ Rački: Acta conjur. str. 115, 138, 118, 119.

⁹²⁾ Prepisi odnosnih nalozah od 9. maja, 7. jula i 20. augusta 1670. u Ribniku.

⁹³⁾ Prije taj popis u zem. arkivu u Zagrebu sada u Budimpešti. Prepis u Ribniku.

⁹⁴⁾ Izvornik u mojoj sbirci medju ribničkimi spisi.

⁹⁵⁾ Prepis u Ribniku.

⁹⁶⁾ Ibidem. ovjerovljeni prepis.

⁹⁷⁾ Prije u zem. arkivu medju N. R. A. fasc. 1094. br. 50 sada u Budimpešti. Silly imadjuha kasnije Hrašće, Žakanje, Jurovo i Simunac sve do početka ovog vieka. Potomci te obitelji žive danas u Ugarskoj.

⁹⁸⁾ Ovjerovljeni prepis očitovanja udove Adama Zrinjskoga u Ribniku.

Prije nego li podjemo dalje, moramo, da se opet vratimo natrag, te da u kratko spomenemo koju o navalah turskih na Ribnik i kraj ribnički. Prem da nam izvori izrično malo spominju navale na sam Ribnik, to su ipak obilni podaci za navale turske na susjedne krajeve, pače na neposrednu susjednu okolicu osobito na Metliku u bližnjoj Kranjskoj. Možemo dakle mirne duše utvrditi, da je ovakvom sgodom, kad su Turci haračili u Metlici, ili Novogradu, da su i u ribničkom kotaru zadavali jada i nevolje.

Već godine 1408. provale veći čopori turski čak do Metlike, koju i opliene, a godine 1431. provalivši opet do Metlike odvedu odanle množinu roblja⁹⁸).

Neima sumnje, da je ovom sgodom i kraj ribnički stradao.

Isto tako provale Turci do Metlike god. 1469. Walwasor hoće⁹⁹) da su Turke još g. 1464. pozvali knezovi krupski (Blagaji) iz zavisti na moćne knezove Frankopane. Nu ta viest neće biti pouzdana, jer je god. 1464. držao Krupu knez Martin Frankopan, koji jamačno nije ortačio s Turci. Cini se, da ta viest Walwasorova vriedi za god. 1400. Kašnje su god. 1491. i 1492. provaljivali Turci do Metlike pustošeći okolicu metličku i ribničku.

Veće provale turske susrećemo tečajem šestnaestoga vieka, koje su ribnički kraj grozno opustošile.

Pošto su bili krajevi ribnički, novogradski i bosiljevački izvrnuti neprestanim napadajem turskim, za to su često ovimi krajevima prolazili vojvodje, ban Ivan Turkvat (Karlović) i kranjski zem. kapetan Ivan Lamberg, da razvide bojište. Do skora g. 1543. provale opet veliki čopori turski u ribnički kraj, te opustoše užasno nam Ribnik, Novigrad i Bosiljevo, te prođu i u Kranjsku, poharavši Metliku, Semić i Krupu. Nu vraćajući se budu u Gackoj od Petra Kegljevića, kneza Jurja Frankopana, kneza Blagajskog hametom potučeni i izgube sve roblje koje su iz spomenutih krajevah sobom odveli bili.¹⁰⁰) Ovom bi sgodom silne štete i nevolje pretrpi kraj i grad ribnički. Mnoga selišta ostadoše pusta, a sela i crkve popaljene.¹⁰¹)

Slično se opet dogodi g. 1559., kad su Turci velikom silom provalili kroz Hrvatsku do Metlike i čak do Kočevja.¹⁰²) Pa i poslje bitke kod Budačkoga 1575. prođu Turci pod Ferrat begom do Metlike i odvedu mnogo roblja.¹⁰³) Dvie godine kašnje obsjedaše Turci grad Metlički. Stanovnici se hrabro braniše, te pogube preko 2000 Turakah. Nu napokon moradoše premoći podleći. Turci zauzmu na juriš grad. Jauk i lelek zavlađa gradom, jer Turci nemilice pokolju množinu stanovnikah, a preko 900 djece i ljudi odvedu u robstvo. Neima sumnje da su Turci Kupu prešli i haračili u okolici ribničkoj. Taj užasan pokolj i haračenje osvete barem donekle složni kranjski i hrvatski seljaci onih krajevah, koji njih do 12.000 potuku one Turke kod Topolovića, koji su varkom zauzeli bili Koštel.¹⁰⁴)

Sliedeće godine 1578. kad su Turci zauzeli Frankopanski grad Drežnik, prešla je jaka turska vojska preko Kupe, obsjedala Metliku, zadavajući cijeloj okolici strah i trepet. Iste ove godine popliene Turci okolicu Novogradsku, Herendić Kaštel (danas sv. Petar na Mrežnici) i sam Dubovac. Pod samim Novimgradom zarobe preko 200 ljudi.¹⁰⁵)

Ne samo da je Ribnik morao podnositi veliko nevolje braneći se sam od napadajah turskih, već je i u ovo doba puno doprinosao k utvrđenju tvrdjavah, kojih je strateški položaj važan bio. Tako je za banovanja biskupa zagrebačkoga Jurja Draškovića i kneza Franje Frankopana god. 1567. podavao Ribnik, Novigrad, Zvečaj i Lipa 150 radnikah i 20 podvozah za utvodjivanje grada Tržca. U bansku vojsku podavao je knez Stjepan Frankopan na svoj trošak od Ribnika, Zvečaja i Lipe 8 konjanikah i 50 strielacah.¹⁰⁶)

Prem je iz svih silah nastojalo, da se zakrči neprijatelju put u naše krajeve, to su ipak još neprestano Turci navaljivali u naše prediele. God. 1582. provale opet Turci, njih preko 800 u kraj ribnički, te dopru do Ozlja, gdje jih hametom potuče 9. decembra Adam Eichelberg sa 200 konjanikah. Nu do skora provali opet bosanski paša Ferrat sa 3000 Turakah, te se opet sukobi sa Eichergom kod Ozlja. Nu ovaj put bijaše Eichelberg zle sreće, jer bude potučen i sam ubijen.¹⁰⁷)

Ovaj put nastrada i susjedni Brlog i okolica brložka, a neima sumnje da je Ribnik vidio Turke.

Pošto je gotovo svaki put kad su Turci harali u ovih krajevah trpjela i susjedna Kranjska, to su Kranjci bojeći se Turakah nastojali, da barem donekle utvrde svoje medje. S toga su g. 1584. podigli utvrde na proti Prilišću uzduž Kupe i kod Vinice.¹⁰⁸)

Tečajem ovih burnih vjekovah, bijaše Ribnik predstraža susjednoj Kranjskoj. Kad god bi se Turci približavali pucali su iz Ribnika lumbarde, što je Kranjskoj na-

viševalo dolazak njihov. Dolazak turski doznali su Zrinjski i Frankopani vrlo lako po svojih uhadah. Kao takovi bijahu osobito vješti oni vlasii, koje je Sijepan Ozaljski Frankopan naselio bio kraj grada svoga Ogulina. Takove vješte uhode nagradjivao je i sam kralj Ferdinand I. dopitavši jim nagradu g. 1540.¹⁰⁹)

I trgovina, koja 15. i početkom 16. vieka dosta živahna bila u Ribniku znatno popusti, po gotovo je nestade tečajem nevoljnog vieka.

Kako se čini 17. viek bijaše nešto mirniji. Neima tolikih provalah u krajeve ribničke, premda su nekoliko putah Turci u kraj ribnički provalili, nu samo neznatnom silom. Kod daljnjih vojnah na Turke sudjelovaše i podložnici ribnički, te su se vrlo često hrabro poneli. Uz ove vojevahn u krajiškoj vojsci na Turke i ostali Pokupci, Metličani, Černomaljci, Rečicani i Draganičani.

Nu ne samo da su u krajiškoj vojsci vojevali na Turke, već bijaše jim i četovanje osobito obljubljeno, osobito onim koji su morali pred silom turskom odbjeći sa svojih starih ognjištah i naseliti se u ovih krajevih. Tako su i Priliščani i Rozopančani vrlo često sječili se Turakah i vraćali jim milo za drago. Nu kad su g. 1617. četovali na Turke, poginu skoro svi za oružje sposobni muškarci iz Prilišća.¹¹⁰)

Istom koncem 18. vieka, kad je sila turska bila sasvim obuzdana, nestade onoga groznoga straha i pogibelji koje su prepatili naši krajevi.

(Nastavit će se.)

¹⁰⁹) Muhar: Gesch. Steyermarks B. VIII. str. 454.

¹¹⁰) Bilješke kod obćine u Prilišću. O takovih četovanjah pripovieda Walwasor VIII.

Narodno gospodarstvo.

— (Ciena govedine u obsegu županije zagrebačke) bila je u mjesecu rujnu t. g. i to u kotarih: zagrebačkom po kilogramu 42 novč., dugoselskomu 40 nč. sv. ivanskomu 42 novč., stubičkomu 44 novč., samoborskomu 44 nč., sislačkomu 48 nč., pisarovinskomu 40 nč., jaskanskomu 48 nč., karlovačkomu 41 novč., vrginmostskomu 40 novč., glinskome 36 novč., petrinjskomu 38 nč., i kostajničkomu po 42 novč.: u gradovih: Sisku 52 nč., Petrinji 44 novč., Kostajnici 44 novč., i Karlovcu po 56 novč. kilogram.

— (Jučerašnji sedmični sajam) bio je vrlo dobro posječen, dogmano ho je na nj 249 glavah rogatoga blaga, 56 konjah i 812 komadah krmadi. Raznolikih plodinah doveženo je na 360 kolah. Trgovina bila je živahna, pošto je više inostranih kupacah pridošlo. — Na pijacovini je ubrano 72 for. 60 novč.

— (Slinavka i šap u Ugarskoj, Solnogradskoj, Bosni i Hercegovini.) Po službenih viestih do tičnih zemaljskih oblastih vladala je ova pošast:

U Ugarskoj i to po viestih od 22. rujna 1892. u županijah: Abanj-Tornya u 1, Bekes u 1, Bisztercze-Naszod u 1, Bihar u 1, Csongrad u 1, Gömör és Kishont u 5, Gjur u 2, Heves u 2, Kolozs u 9, Komoran u 1, Liptava u 1, Maros-Torda u 2, Szaboles u 1, Szilagy u 2, Szolnok-Dobska u 7 i Tolna u 1 mjnstu, te u gradovih: Arad, Kološvar i Maros-Vasarhely. Ukupno u 41 mjestu.

U Solnogradskoj u razdobju od 19. do 28. rujna u kotarih St. Johann u 17, Solnograd okolica u 1 i Zell na jezeru u 18 mjestah.

U Bosni i Hercegovini u razdobju od 1. do 9. rujna u kotaru bos. Kostajnica u mjestu Petrinji.

Izkaz meteorološke postaje slav. gospod. društva u Osieku za mjesec rujna 1892.

Srednji mjesečni tlak zraka reduc. na 0° toplote	55.30 $\frac{mm}{m}$
Najveći reducirani tlak zraka dne 1.	760.4 $\frac{mm}{m}$
Najmanji reducirani tlak zraka dne 4.	745.9 $\frac{mm}{m}$
Srednja mjesečna toplota	20.18°C
Najveća toplota dne 4	31.7°C
Najmanja toplota dne 8.	12.4°C
Srednji mjesečni tlak pare	12.86 $\frac{mm}{m}$
Srednja mjesečna vlaga	74.4%
Srednja mjesečna naoblaka (vedro 0, posve naoblaka 10)	3.5
Sred. mjesečna jakost vjetra (tišina 0, orkan 10)	1.3
Broj danah sa vjetrom od jakosti iznad 5	0
Množina oborine cielog mjeseca	31.2 mm.
Najveća množina oborine dne 5.	9.0 mm.
Broj dana sa oborinom	7
Razdieljenje smjera vjetra: S. 3, SI. 11, I. 1, JI. 13, J. 3, JZ. 13, Z. 6, SZ. 20. Tišine 16.	
Oluja i bura dne 5., 9. i 18.	
Magla dne 14., 15., 16., 22. i 27.	

Izkaz meteorološke postaje u Crikvenici za mjesec rujna 1892.

Srednji mjesečni tlak zraka reduc. na 0° toplote	761.33mm.
Najveći reducirani tlak zraka 22.	764.9 mm.
Najmanji reducirani tlak zraka 4.	752.0 mm.
Srednja mjesečna toplota	21.0°C.
Najveća toplota dana 1.	31.0°C.
Najmanja toplota dne 6.	14.2°C.
Srednji mjesečni tlak pare	13.7 mm.
Srednja mjesečna vlaga	73.0%
Srednja mjesečna naoblaka	1.6
Srednja mjesečna jakost vjetra (0—10)	0.6
Jakost vjetra iznad 5	0

Množina oborine cielog mjeseca 73.4 mm.
 Najveća množina oborine 9. 30.0 mm.
 Broj dana sa oborinami 7
 Razdieljenje smjera vjetra S 1, SI 15, JZ 4, Z 1, SZ 2 puta. — Kišilo 7 putah. Grašica 1 put.

Nar. zemaljsko kazalište u Zagrebu.

Par. Danas u četvrtak 6. listopada 1892. Par.

prikazivat će se novo uvježbano:

St. cyrske gospodične.

Vesela igra u 5 činah od Scribe a, preveo J. C.

Glasba svirati će:

1. Strauss: Overtura iz opere »Šišmiš«. 2. Fahrbach: Zlatna Myrta. 3. Zajc: Dvojpev iz opere »Nikola Subić Zrinjski«. 4. Nessler: Čuvao te Bog iz opere »Trubljač od Sekingena«. 5. Lange: »Babuške«. Solo za gusle.

U subotu dne 8. listopada prikazivati će se:

Roman sir-mašna mladića.

Na »nepar«.

Početak točno u 7 a svršetak u 10 sati

Prispjeli u Zagreb.

5. listopada.

U svratište „Grand Hotel“: gradiška. L. Hussek, trgovac, Krapina.

A. Stauffer, mjernik i J. Bondy, sa suprugom, trgovac, Beč M. Kuröylas, posjednik, Kostajnica. J. Obajdin, kr. kot. sudac, Novi.

U svratište Puknera: L. Bogdan, major u miru, Oraowitza. J. Svoboda, nadmjernik, Sarajevu. L. dr. Keszler, domb. liečnik, Siskak. N. Sekulić, sa suprugom, kapetan, Belovar.

U svratištu k Zagrebu: J. Rožanek, svećenik, Sz. György. A. Adrazio, nadporučnik, Belovar.

U svratište k caru: F. Grabijski, sudb. adjunkt, Ljubljine. J. Weinberger, trgovac, Budimpešta. Grof Zedwitz, posjednik i M. Prieser. S. Tausig i H. Szep, trgovci. Beč A. Reisek, trgovac, Regensburg.

U svratište k jagajetu: A. Andrio, kr. sudb. pristav, Vukovar. L. Moro, knjigovodja, Ljubljana. J. Smodić, sa suprugom i djecom, činovnik željeznice, Oraowitza. E. Slanetti, posebica, Vraždin. M. Krič, trgovac, Nova-

G. Lemuth, anti fakir, Rieka. M. Stojan, sa suprugom, posebnik, Tüchern S. Nenadović, vlad. koncipient, Karlovec M. Vukić, pravnik, Karlovec. M. Sokolović, pravnik, Gospić. M. Rogović, sa suprugom, obć. blagajnik, Sv. Ivan. Andre de Szegner, tajnik, Rieka.

U svratištu k trim gavranom: M. Korošec, pošte odpravnic, Ljubljana.

U svratište k lovačkom rogu: A. Dolacki, župnik, Bučica. K. Geyer, sa suprugom, ekonom, Mitrovica. M. Habuscha, profesor gimnazije, Sarajevu. W. Radosavljević, kr. mjernički vježbenik, Zagreb.

U svratište „Hotel Garni“: M. Gostimirović, Osiek. J. Fabianec, kr. domb. satnik, Stabica. J. Deutsch, trgovac, Krapina. A. Stelzer, trgovac, Moravica. J. Cigler, obć. blagajnik, Gor. Stabica. S. Matijević, filozof, Rieka.

Bečka burza od 22. listopada 1892.

	Zadnji tečaj novce	tečaj robe
Državni dug:		
Austrijska renta u papiru	96.45	96.65
Austrijska renta u srebru	96.0	96.40
4% austrijska renta u zlatu	115.25	115.45
5% austrijska renta u notah	100.30	100.50
4% ugarska renta u zlatu	112.40	112.60
5% ugarska renta u papiru	100.45	100.65

Rasteretnice:

Hrvatsko-slavonsko	95.—	96.—
Ugarske	94.10	95.10
Temiško-Banatske	—	—
Erdeljske	—	—

Srečke:

854 250 for. po 100 for.	140.25	141.25
1860. po 100 for.	151.25	151.75
1864. po 100 for.	185.50	186.0
Ugarske nagradne po 100 for.	146.—	146.50
Uredjenje Tise	139.—	139.50
Zemljištno-vjerskijska nagradnica	111.50	112.50
Ugarske hipotekarne	125.—	126.—
Versajjske	190.50	191.50
Bečke komunalnj	160.50	161.50

Dionice prometnih poduzećah:

Alfödsko-riečkeželjeznice		
Željeznica Karla Ludovika	515.10	516.50
Južna željeznica	98.—	99.25
Željeznica Košice-Oderberga	88.—	84.—
Državna željeznica	298.—	293.50
Željeznica polabske doline	226.75	227.52
Rudolfove željeznice		
Erdeljske željeznice (prve		

Dionice bankah

Austro-Ugarske bank	976	982.—
Vjersionice sa trgovinom	312.50	313.—
Ugarske obće vjersionice	59.75	57.75
Zemaljska banka	224.—	225.—
Anglo-austrijske bank	52.40	52.80
Union banke	242.—	242.0
Bankovno društvo	114.50	114.75

Novci

Dukati	5.69	5.71
3 franakah	9.51	9.52
20 marakah	11.75	11.78
Englezki souvereigni	11.95	12.—
Njemačke državne banknote	58.82	58.90
Talijanske banknote	46.05	46.15
Rubliji u papiru	1.19 $\frac{1}{4}$	1.20

⁹⁸) Walwasor: Ehre d. Herzogthums Krain XV. str. 329 i 332.

⁹⁹) Walwasor XV. str. 369.

¹⁰⁰) Tomašić: kronika, u arhivu IX. str. 30.

¹⁰¹) Kako spominje pljenitbeni zapisnik od 1558. (prije u zem. arhivu u Zagrebu sada u Budimpešti) bila je orkva u Brihoru od Turakah razvaljena.

¹⁰²) Walwasor: XII. str. 120.

¹⁰³) Dimitz: Geschichte Krains III. str. 55.

¹⁰⁴) Ibidem: III. pag. 67.

¹⁰⁵) Walwasor: XII. str. 13., 125. i 126.

¹⁰⁶) Acta general. congregationum, u zem. arhivu u Zagrebu.

¹⁰⁷) Walwasor: XV. str. 63.

¹⁰⁸) Viterović: kronika.

U **Biogradu**, 7. listopada. Obzirom na renitentno držanje državnog savjeta na prema vladinim zaključkom, vieća se ozbiljno u vladinih krugovih o postupku proti ovoj korporaciji, — a to tim laglje, što 4 radikalna državna savjetnika neposjeduju ustavom određene kvalifikacije.

U **Plovdivu**, 6. listopada. Sinoć u 9 sati 55 časah osjetio se je ovdje žestok potres.

U **Berlinu**, 6. listopada. Posljednji danas pred podne ovamo prispjeli austro-ugarski častnik, nadporučnik 15. dragunske pukovnije Petar Regner v. Bleyleben (rodjak hrv. pjesnika Petra Preradovića. Uredn.) stigao je nakon 100 satnog jašenja u najboljem stanju konja. On je 54. častnik austro-ugarske vojske, koji je došao na cilj.

U **Berlinu**, 7. listopada. Svetčanosti u slavu austro-ugarskih častnika započele su jučer po podne u vojničkih kasinah. Kod objeda u kasinu gardskih dragunah nazdravio je zapovjednik Knesebeck caru Franji Josipu, a austrijski delegat, pukovnik Kotz caru Vilimu. Za tim je nazdravljeno vrlim jašaćem. Grof Starhemberg prisustvovao je objedu u kasinu 2. gardske uhlanske pukovnije, a nadporučnik Mikloš objedu 1. gardske dragunske pukovnije.

U **Petrogradu**, 6. listopada. Medicinska vojna akademija imenovala je profesora Billrotha u Beču počasnim članom.

U **Bruslju**, 6. listopada. Iz bruseljsko-kolinskih poštarskih željezničkih kolah ukradena je gotovina od 150.000 fran.

U **Hamburgu**, 6. listopada. Jučer je oboljela 21 osoba, a umrlo 8 od kolere. Dozvoljena je opet obuka u školah uz strogo bdijenje nad vršenjem desinfekcije i čistoće.

U **Parizu**, 6. listopada. Jučer je ovdje umrlo 5, a oboljelo 23 osobe od kolere.

U **Parizu**, 7. listopada. Jules Ferry razpravlja u predgovoru netom izašlog Faueonovog djela o Tunisu odnošaj Francezke na prema Italiji. Ferry dokazuje, da je još i danas u Italiji mjerodavna galofobija, — a pristup Italije u trojni savez nije drugo no posljedica tradicionalne politike talijanskih državnika.

U **Parizu**, 7. listopada. Virginija Fabre, 12 godišnja seljačka djevojka iz Salse kod Perpignana prouzročila je ekstazom i pripovijedanjem, da joj se je prikazala blažena djevojka Marija silno skupljanje naroda. Prekjučer skupilo se je oko nje do 10.000 osobah.

Različite vesti.

U **Zagrebu**, 6. listopada.

— (Zlatni pir u Weimaru.) Velevojvoda weimarski slavi sutra 8. listopada svoj zlatni pir. Primanje raznih deputacija već je započelo 5. t. mj. Svetkovini prisustvovati će i car Vilim. Sabor je dozvolio kao počasni dar u dobrotvorne svrhe 400.000 marakah, — a u zemlji je sabrano 140.000 marakah za obćinske dobrotvorne ciljeve.

— (Jašenje iz Beča u Berlinu obratno.) Do večeri 5. t. mj. stiglo je iz Beča u Berlin u svemu četrdeset i šest austro-ugarskih častnika. Koliko je za sad poznato stiglo ih je šestnaest u kraćem vremenu iz Beča u Berlin, nego li njemački častnici iz Berlina u Beč.

Stigli su:

1. Nadporučnik grof Starhemberg za 71 sat i 34 časa.
2. Nadporučnik Miklos » 74 sata i 24^{1/2} »
3. Poručnik Höfer » 74 » » 32 »
4. Poručnik Csavossy » 76 » » 7 »
5. Nadporučnik Mužyka » 77 » » 26 »
6. Nadporučnik Hinke » 77 » » 35 »
7. Poručnik Jakob Scherber » 78 » » 5 »
8. Poručnik Schmidt » 79 » » 5 »
9. Poručnik barun Kielmansegg » 79 » » 57^{1/2} »
10. Nadporučnik grof Bathyany » 80 » » — »
11. Poručnik Henrik Scherber » 80 » » 24 »
12. Poručnik Schram » 80 » » 42 »
13. Ritmajstor Stögl » 81 » » 4 »
14. Nadporučnik grof Vay » 82 » » 12 »
15. Ritmajstor Baselli » 82 » » 15 »
16. Poručnik Gormass » 82 » » 23 »

Broj njemačkih častnika, koji su stigli u Beč, nije nam još poznat, izvjestno je samo, da je jedini njemački častnik poručnik barun Reitzenstein stigao za 73 sata i 6 minutah, dočim su svi ostali jahači trebali za put iz Berlina u Beč preko 83 sata.

Vjerojatno je, da se ovo razmjerje neće više znatno promijeniti i da će po tom svakako glavnim pobjednikom ostati grof Starhemberg, koji je na konju »Athos« sve nadkrilio.

Što se nagradah tiče, valja nam izpraviti nazor, da će se jednake nagrade dieliti na obih stranah. U svemu e opredjeljeno 74.000 marakah u novcu za 42 nagrade. Ove će se nagrade podijeliti bez obzira na državnu pripadnost častnika onim jahaćem, koji u kraćem vremenu stignu na cilj. Po tom bi već sada austro-ugarski častnici imali barem 15 nagradah više od njemačkih, a medju njima dakako i prvu nagradu. Odredjeno je, da prvi i najbolji jahač dobije 20.000 marakah, drugi 10.000, treći 6000, četvrti 4.500, peti 3.500, šesti 3.000, sedmi 2.500, osmi 2.000, deveti 1.800, deseti 1.600, jedanaesti 1.400, dvanaesti 1.200, trinaesti 1.000, četrnaesti 900, petnaesti 800, šestnaesti 700, sedamnaesti 600, a daljnjih 25 svaki po 500 marakah. Osim toga dobiti će svi častnici, koji stignu na cilj srebrnu spomen-kolajnu.

Najbolji austro-ugarski jahač dobiti će uza to počasni dar cara Vilima (srebrno poprsje), a najbolji njemački jahač počasni dar cara Franje Josipa (kip hus. častnika od srebra).

Kako sada stoji razmjerje, dobio bi prvu nagradu grof Starhemberg, drugu njemački častnik barun Reitzenstein i svih ostalih 15 prvog reda austro-ugarski častnici. Vjerojatno je medjutim, da će još neki njemački jahači, koji su tek 3. listopada ostavili Berlin, stići u kraćem vremenu te još dobiti koju od većih nagradah.

Napokon je određena nagrada i za onog konja, koji stigne na cilj u najboljem stanju.

Zadnje vesti o rezultatu jašenja javljaju, da je sada definitivno odlučeno, da je od glavnih 17 nagradah zapalo 16 austro-ugarske častnike onim redom, kako smo ih gore naveli, a samo drugu nagradu dobio je njemački poručnik Reitzenstein i to uvjetno, ako njegov konj, koji je na cilju kao mrtav pao, ostane živ. Osim poručnika Reitzensteina svi su ostali njemački častnici trebali više od 83 sata za put iz Berlina u Beč. Redajući ih po kratkoći vremena što su ga trebali za put, stigli su u najkraćem vremenu ritmajstor Tepper-Laski za 83 sata 23 časa, poručnik Heyl za 84 sata 27 časah, nadporučnik Kummer za 85 sati 14 č., i princ Fridrik Leopold za 85 sati 45 čas.

Grof Vilim Starhemberg, koji je iz borbe izašao kao prvi pobjednik, primiti će nagradu od 20.000 marakah iz ruku cara Vilima, koji je vlasnik 7. husarske pukovnije, u kojoj grof služi.

— (Otac ubio sina i sebe.) Antun Werner, bivši načelnik i ekonom ustrielio je, kako 4. t. mj. iz Praga javljaju, u šumi iza Melnika svoga 13-godišnjega sina, a za tim je sebe objesio. U njega su našli list, u kom piše, da ga je na ovaj čin potaknula stara težka bolest. Pošto je Werner živio u povoljnih okolnostih, misli se, da je počinio djelo u ludilu.

Ribnik.

Vlastnikom ribničkim: presvietlom gosp. dru. Josipu pl. Gállu i presvietloj gdji. Katinki pl. Gáll, posvećuje Emilij Laszowski.

(Nastavak.)

Nova vjera, koju je Luter naučao u Njemačkoj nadje dapače i u samom Ribniku nasljednikah. Uz ovu vjeru — protestantsku prijanja osobito popovi glagoljaši, kojih bijaše i u Ribniku.¹¹¹ Ovi je poprmiše tim oduševljenije, jer je upoznaše iz knjigah štampanih glagoljicom¹¹² pa i iz ustijuh prodikačah, koji bijahu sami rodnom iz Ribnika ili susjedne okolice.

Put, kojim je luterizam došao i u Ribnik, bijaše susjedna Kranjska, gdje je u Metlici sam ban Erdödi nastojao oko razpačavanja protestantskih knjigah.¹¹³

Metlika bijaše reč bi središtem luterizma za ove krajeve, koji se vrlo brzo širio po Kranjskoj i preko medje u Hrvatskoj, poimence u okolici ribničkoj i ozaljskoj. Sam komtar reda njemačkih vitezovah, u kojega rukuh bijahu mnoge župe oko Metlike, prodiče novu vjeru. Već god. 1559. bilo je mnogo sliedbenikah vjere Luterove u Metlici i u susjednih prekokupskih hrvatskih predjelih. Iste godine 28. augusta sastane se u Metlici reč bi mali sabor. na kojem prisustvovaše glavni propagatori nove vjere, da viećaju o valjanosti hrvatskoga prijevoda sv. pisma. što ga učinio Stjepan Konzul Istranin i Antun Dalmatin. Iz prekokupskih krajevah da napomenem neke, prisustvovahu na tom saboru: Ivan Kolonić, kapelan iz Sv. Križa (Završje) i Stjepan Stipanić, kapelan ozaljski, oba glagoljaša. Za tim Antun Bužić iz Modruša.¹¹⁴ Neima sumnje, da su i ribnički popovi sudjelovali kod toga sabora, pošto su i oni bili glagoljaši, koji su vrlo rado pristajali uz novu vjeru.

Nije bo čudo, da se vjera Luterova razširila i u kraju ribničkom, kad su sami gospodari ovih krajevah knezovi Nikola Zrinjski Sigetski, pa i sin mu Juraj oduševljeno prijanjali uz nju, pa toga radi po gotovo nisu priedili razvoj njezin na svom teritoriju. Knez Juraj Zrinjski podupiraše protestantske prodikače, prem ga su kralj pa i crkvena i svjetska gospoda odgovarali od toga. On utemelji na svom imanju Nedeljšču u Medjimurju 1570. tiskaru gdje se tiskahu protestanski katekizmi, koje je onda širio medju svojim podložnicima.

U Ribniku i okolici njegovoj propovjedaše vjeru Luterovu pop Grgur Vlahović, koji bijaše sam rodnom iz Ribnika. Još g. 1570. posjedovao Vlahović mlin na potoku Obrhu kod Ribnika, kojeg prodade dozvolom kneza Jurja Zrinjskoga, porkulabu ribničkom Ivanu Radičeviću.¹¹⁵ Vlahovića su žestoko progonili katolički svećenici, a osobito ljubljanski biskup, koji ga dade zatvoriti u tamnicu gdje ga držaše 21 dan o kruhu i vodi. Za cieto bio bi u

¹¹¹ U Ribniku i Lipniku bijahu g. 1569. glagoljaši: pop Mikula Vulić, plebanuš, g. 1584. pop Stefan Matasić, plebanuš sv. Ilije, god. 1630. pop Gašpar Mikuličić, 1644. pop Martin Čuč i Petar Semonović. U susjednom Završju i Ozlju bijaše u to vrijeme takodjer glagoljaša. (Lopašić: Karlovac str. 111.)

¹¹² Knjige tiskane su u Tubingu na trošak vojvode Ive Ungnada osobitoga pristaša i propagatora luterizma. Knjige bijahu tiskane na jeziku hrvatskom, po prijevodu što ga učine Stjepan Konzul, Ante Dalmatin i Juraj Zvečić.

¹¹³ Kostrončić: Beiträge zur Geschichte der protestantischen Literatur der Südslaven str. 159.—162.

¹¹⁴ Kukuljević: Glasoviti Hrvati str. 102.

¹¹⁵ Lopašić: Karlovac str. 112.

toj tamnici zaglavio, da ga nije stališki pisar odatle izbavio.¹¹⁶

Po smrti Vlahovićevoj propovjedaše vjeru Luterovu u Ribniku i tamošnjoj okolici Petar Lukić rodnom iz Trga kod Ozlja. Taj Lukić imao je takodjer zemlje na Brezniku (iznad Ribnika) i vinograde, koje kašnje g. 1579. prodade plemiću Franji Dešiću. Taj Lukić bijaše nazivan »Petar prodikator«.¹¹⁷

Kako je protestantizam zahvatio čvrsti korjen u okolici ribničkoj tako predje i u 17. viek. Premda je g. 1608. na saboru hrvatskom stvoren zaključak, da se svi luteranski prodikači iztjeraju sa imanja Ozaljskih »ut universi haeretici et praecipue in bonis Ozoliensibus divagantes contionatores ex Styria pulsi, vel aliter qualitercunque eo devenientes, ejciantur«¹¹⁸ to je ipak sliedeće god. 1609. propovjedaao vjeru Luterovu oko Ribnika propovjedač Miško Vrbec, koji bijaše iztjeran iz Toplica pri Rožeku u Kranjskoj.¹¹⁹

Reakcija, koja je još u 16. vieku započela proti protestantizmu, a osobito za biskupa Tome Bakača, koji ga nazivlje »kugom«, te djelovanje reda Isusovacah, izkorjeni posljednji trag protestantizma u kraju ribničkom i ozaljskom, već u prvih decenijah 17. vieka. Uspomena na vjeru Luterovu živi i dan danas u narodnih pripovjedkah u okolici ribničkoj, u kojih se spominje Luter, ali ne kao reformator vjerski, već kao živi vrag, što je sa svim naravno jer reakcija gledaše, da najernije Lutera oriše narodu, samo da omrzi nauku njegovu.

(Svršit će se.)

¹¹⁶ G. 1567. bude Vlahović od gradjanah Novomještanskih (u Kranjskoj) primljen za propovjednika. (Walvasor VII., str. 437.)

¹¹⁷ Tako se nazivlje u oporuci Franje Herendića vlastelina Bubnaraca (kod Ribnika), Čini se, da i sam Herendić pristajao uz protestantizam, što možemo i utvrditi. (Acta Croatica pag. 30 t.)

¹¹⁸ U zem. arhivu: Acta general. congregat. de Anno 1608.

¹¹⁹ Lopašić: Karlovac str. 166.

Tržne cene žita, vina i žeste u Zagrebu.

Izvršće trgovačko-obrtničke komore.

Za vrieme od 24. do 30. rujna 1892.

Poprična cena po 100 klgr.

	Najviša.	Najniža.
Pšenica banatska	for. 8.50	for. 8.—
» hrvatska	» 7.50	» 7.—
Raž	» 6.—	» 5.75
Ječam	» 6.—	» 5.—
Kukuruz	» 5.50	» 5.25
Proso	» 4.50	» 4.—
Heljda	» 6.—	» —.—
Zob	» 5.75	» 5.—

Bečka burza od 6. listopada 1892.

	Zadnji tečaj	novac	roba
Državni dug:			
Austrijska renta u papiru	96.45	96.65	
Austrijska renta u srebru	96.0	96.40	
4% austrijska renta u zlatu	115.25	115.45	
5% austrijska renta u notah	100.30	100.50	
4% ugarska renta u zlatu	112.40	112.60	
5% ugarska renta u papiru	100.45	100.65	
Rasteretnice:			
Hrvatsko-slavonsko	95.—	96.—	
Ugarske	94.10	95.10	
Temiško-Banatske	—.—	—.—	
Erdeljske	—.—	—.—	
Srećke:			
854 250 for. po 100 for.	140.25	141.25	
1860. po 100 for.	151.25	151.75	
1864. po 100 for.	185.50	186.50	
Ugarske nagradne po 100 for.	146.—	146.50	
Uredjenje Tise	139.—	139.50	
Zemljišno-vjerenijske založnice	111.50	112.50	
Ugarske hipotekarne	125.—	126.—	
Verenijske	190.50	191.50	
Bečke komunalni	160.50	161.50	
Dionice prometnih poduzećah:			
Alfödsako-riečkeželjeznice	—.—	—.—	
Željeznica Karla Ludovika	515.10	215.50	
Južna željeznica	98.—	99.25	
Željeznica Kolos-Oderberg	183.—	184.—	
Državna željeznica	293.—	293.50	
Željeznica polabske doline	226.75	227.52	
Rudolfove željeznice	—.—	—.—	
Erdeljske željeznice (prve)	—.—	—.—	
Dionice bankah:			
Austro-Ugarske banke	976.—	982.—	
Vjerenisnice za trgovinu i obrt	312.50	313.—	
Ugarske obće vjerenisne	359.75	357.75	
Zemaljska banka	224.—	225.—	
Anglo-austrijske banke	152.40	152.80	
Union banke	242.—	242.50	
Bankovno društvo	114.50	114.75	
Novci:			
Dukati	5.69	5.71	
20 franakah	9.51	9.52	
20 marakah	11.75	11.78	
Englezki souvereigni	11.95	12.—	
Njemačke državne banknote	58.82	58.90	
Talijanske banknote	46.05	46.15	
Rublji u papiru	1.19 ^{1/2}	1.20	

U Rimu, 8. listopada. Čuje se, da će papa povodom svog biskupskog jubileja ponovno pozvati iztočnu crkvu, da se povrti u krilo katoličke crkve.

U Petrogradu, 8. listopada. Čuje se, da će car 9. listopada odputovati iz Spale u Skierniewice.

Povrtak Giersov očekuje se tek sredinom prosinca. Zdravlje mu se vraća.

Pravi državni savjetnik Maksimov biti će imenovan ravnateljem odsjeka za željezničke poslove u ministarstvu financijah.

U Parizu, 7. listopada. Pogreb Renanov obavljen je danas impozantnim načinom. Bio je dan narodne žalosti. Obzirom na sudjelujuće mnoštvo občinstva, službenih, učenjačkih, književničkih i vojnih krugova može se žalobna slava uzporediti jedino pogrebu Victora Huga.

Pošto je predsjednik Carnot sinoć napisao dekret ministarskog vieća, obavljen je pogreb na državni trošak i po želji pokojnikovo civilno. Sprovod krenuo je točno u 10 sati prije podne iz Collège de Francea, gdje je lešina ležala, preko boulevarda St. Germaina na place de la Concorde, a odavle u ulicu Royale, na boulevard Malesherbes i daljnjim boulevardima na groblje Montmartre, gdje je lies sahranjen u privremenoj grobnici. Budući je Renan bio veleoficir reda počastne legije, izkazala mu je vojska svih kategorijah do groba zadnju počast. Na tisuće občinstva pravilo je špalir. Red nije nigdje poremećen.

U 1/2 sat prispio je sprovod na groblje. Ministar Bourgois držao je nadgrobno slovo i rekao, da je smrt Renanova gubitak za francuzku knjigu, znanost i čovjekoljublje. Njegov rad izazivlje divljenje dubinom znanja, slobodom izražavanja i čarom izjave. Renanov moral treba slušati s pouzdanjem. Napokon je ministar naglasio, da je Renan zaslužio počasti, koje mu se danas izkazuju, jer je ljubio istinu, te je očitovao želju, da bude Renan sahranjen u Pantheonu.

Za tim su govorili na ime francuzke akademije Gaston Boissier, na ime instituta Alexandre Bertrand i na ime Collège de Francea, u kom je Renan naučao, Gaston Paris.

Gđja. Carnot upravila je pismo udovici Renanovoj, u kom žali gubitak, što ga je pretrpila sva Francuzka.

U Parizu, 8. listopada. Ministarsko vieće zaključilo je predložiti komori, da se Renan, Jules Michelet i Edgar Quinet sahrane u Pantheonu.

U Parizu, 7. listopada. Odbor za pripremu izložbe g. 1900. zaključio je jučer, da se podigne ogromni teleskop u veličini vendorskog stupa. Posrebreno ogledalo vagnuti će devet tonah; promjer biti će mu tri metra, a debljina 50 cm. Ovaj će teleskop stajati dva i pol milijuna te će po svoj prilici biti najzanimiviji i glavni objekt izložbe.

U Parizu, 7. listopada. »Soleil« proglašuje brzojavku iz Kotonua, koja javlja, da je pukovnik Dodds pobedio Dahomite kod Poguee nakon trosatne žestoke borbe. Dahomiti imadu 2000 mrtvih; Francezi 19 mrtvih i 22 ranjena.

U Parizu, 7. listopada. Pukovnik Dodds javlja ministru pomorstva, da je 3. t. mj. kod Gbede napao na Dahomite te ih nakon jednosatne borbe suzbio. U grmlju našlo se 200 mrtvih, medju njima 20 amazonkah i 200 pušakah. Kolona je nastavila put i stigla 4. t. mj. do Poguee. Uspješnom borbom kod Gbede, u kojoj smo imali 8 mrtvih i 33 ranjena, uzmogli smo običi mjesta Pognea i Tohne te razoriti utvrde.

U Parizu, 8. listopada. Godine 1890. u Parizu rad fabrikacije bombah osudjeni nihilisti Stjepanov, knez Nakazidze i Reinstein, izagnani su iz Francuzke, pošto su u Angersu odsjedili svoju kazan. Za 8 danah imadu ostaviti Francuzku.

U Parizu, 7. listopada. Čuveni slikar i član akademije Emil Signol umro je preksinoć u 88. godini.

U Londonu, 7. listopada. Tennyson biti će pokopan u Westminsterskoj opatiji u odjelu, gdje leže pjesnici.

Različite viesti.

U Zagrebu, 8. listopada.

— (Jašenje iz Beča u Berlin i obratno.) Prekjučer je još nekoliko njemačkih častnikah stiglo iz Berlina u Beč u manje od 83 sata i time se je listina pobjednikah nešto izmijenila. Sada glasi definitivna listina ovako:

Jahač:	Stigao za:	Nagrada:
1. Nadp. grof Starhemberg	71 s. 34 č.	20.000 mar. i počast, dar cara Vilima.
2. Pr. lieutenant bar. Reitzenstein (Niem.)	73 s. 6 č.	10.000 mar. i počast, dar cara Franje Josipa.
3. Nadp. Mikloš	74 s. 25 č.	6.000 mar.
4. Poruč. Höfer	74 s. 42 č.	4.500 mar.
5. Nadp. Csavossy	76 s. 16 č.	3.500 mar.
6. Nadp. Mužyka	77 s. 26 č.	3.000 mar.
7. Nadp. Hinke	77 s. 35 č.	2.500 mar.
8. Por. Jakob Scherber	78 s. 9 č.	2.000 mar.
9. Pr. lieutenant Thaer (Niem.)	78 s. 16 č.	1.800 mar.
10. Por. Kronenfeld (Niem.)	79 s. 6 č.	1.600 mar.
11. Por. Schmidt	79 s. 10 č.	1.400 mar.
12. Rittm. Förster (Niem.)	79 s. 44 č.	1.200 mar.
13. Por. bar. Kielmansegg	79 s. 57 č.	1.000 mar.
14. Nadp. grof Batthyany	80 s. — č.	900 mar.
15. Por. Henrik Scherber	80 s. 24 č.	800 mar.
16. Nadp. Hofmann	80 s. 37 č.	700 mar.
17. Rittm. Stögl	80 s. 40 č.	600 mar.

Daljnijh 25 nagradah po 500 marakah zapalo je častnikom ovim redom: por. Schram, por. Johannsen (Niem.), nadp. grof Vay, ritm. barun Baselli, por. Gormasz, ritm. Kimmerle (Niem.) ritm. Tepper-Laski (Niem.), nadp. grof Lubinski, por. Heyl (Niem.), nadp. Buffa, por. Kummer (Niem.), nadp. grof Paar, princ Fridrik Leopold (Niem.), ritm. Schuckman (Niem.), por. Meyern (Niem.), por. Dietze (Niem.), por. Jena (Niem.), nadp. Jarmy, nadp. grof Wickenburg, por. Tacconi, por. grof Clam, nadpor. Chaula, nadp. Weitenhiller, por. Siegl, nadp. Nagy.

Austro-ugarski častnici dobili su dakle u svemu 28 ili 29, a njemački častnici 14 ili 15 nagradah.

Prema veličini dobitakah u svoti, izražuju se oni u postotkih kao 74 na prema 26. Koliko je na obih stranah prispjelo jahačah na cilj, nije nam točno poznato, svakako na svakoj strani preko 70.

Iz Berlina javljaju, da je konj grofa Starhemberga »Athos«, s kojim je slavio toliku pobjedu, podlegao preksinoć prevelikom naporu.

I konj baruna Reitzensteina stigao je u Beč na cilj u takovu stanju, da se je malo za tim kao mrtav srušio. Bio je omršavio do zla boga, a krvario je na sve strane.

— (Sitne viesti.) Poznati bečki književnik Friedrich Schögl umro je jučer. — Profesor dr. Billroth slavi danas svoj 25-godišnji profesorski jubilej u Beču. Tajni savjetnik dr. Czerny iz Heidelberga kao najstariji učenik njegov pozdraviti će ga danas na čelu njegovih bivših učenikah u dvorani kirurgičke klinike. — Gradsko zastupstvo u Beču imenovalo je skoro jednoglasno dra. Alberta Richtera kandidatom za prvo, a dra. Raimunda Grubla kandidatom za drugo podnačelničko mjesto. Izbor će se obaviti u utorak. — U Urbinu uhvaćen je neki Alberti, koji je 11. rujna u Bologni položio bombu u poštanskom uredu i time prouzročio eksploziju. — Usled velike kiše nabujali su gorski potoci u blizini Genove, usled česa se je sbilo više nesrećah. Doljni dielovi grada su poplavljeni i Kolumbova izložba oštećena. — Grof Max O' Donnell, koji je s Ettenreichom spasio 18. veljače 1853. cara kod atentata Liberyeva, navršiti će 29. t. mj. 80 godinah. O' Donnell je generalmajor u miru i živi u Solnogradu. — Glavni sgoditak od 100.000 for. kod posljednjeg vučenja potiskih srećakah dobio je trgovac brašnom Sigmund Breitner u Budimu.

— († Alfred Tennyson.) Prekjučer u 1 sat 30 časakah po noći umro je na svom dobru Haslemere, grofoviji Surrey, blizu Londona, najznamenitiji suvremeni englezki pjesnik lord Alfred Tennyson.

Tennyson rodio se je 6. kolovoza 1809. u Somersbyu u u Lincolnshiru od oca svećenika. Godine 1826. došao je u sveučilište u Cambridge, gdje je sa svojim bratom Charlesom izdao 1827. anonimno sbirku pjesamah pod naslovom: »Poems by two brothers«. Tek 1842., kad je ponovno izdao dva svezka svojih izabranih pjesamah, stekao je silu prijateljah i polučio velik uspjeh. Oštar motrilac prirode i ljudih, umio je svojim plemenitim osjećajem i zanosom u svoje stihove uliti mnogo nježnosti i zdrave jedrine te se uzvinuti do pjesnika ljubimca englezkog naroda. Godine 1850. imenovala ga je kraljica Viktorija po smrti pjesnika Wordswortha ovjenčanim pjesnikom, poet laureate englezkog dvora, te je kao takav i dobivao godišnju stalnu plaću. U tom je svojstvu napisao godine 1852. odu u smrt vojvode Wellingtona, 1862. odu u smrt princa Alberta i jednu kantatu u slavu otvorenja medjunarodne izložbe. God. 1863. pozdravio je princezu Aleksandru, kad se je udavala za princa Walesa, uzhitnom pjesmom. Medju najbolje radnje spadaju mu pjesmotvori »Maude« (1855., u kojoj se nalazi veličajna »Charge of the light brigade«). Najveću slavu stekao je mnogočitanima »kraljevskima idilama« (»Idylls of the king« 1858.) i divnim epom »Enoch Arden« (1864.). Osim toga ima od njega prekrasna »Godiva«, »Queen Mary«, sbirka baladah »Locksley Hall« i mnogo inih radnjah. Odlikovan od raznih sveučilištah, bio je god. 1884. imenovan od kraljice peerom te mu podijeljen naslov barun Tennyson of Alworth.

— (Novi general jezuitah.) Madridska brzojavka najavila nam je, da je dosadanji generalni vikar jezuitskog reda, P. Martin, 3. t. mj. u samostanu Loyala kod Bilba-a u Španjolskoj izabran generalom reda. Novi general rođen je god. 1846. u Melgaru, u provinciji Burgos u Španjolskoj. Godine 1865. stupio je u red jezuitah, no već 1868. prognala ga je revolucija s redom iz domovine, u koju se je tek iza restauracije povratio. Za tim je uredjivao časopis »Sveto srdce« — i postao kašnje rektorom sveučilišta u Salamanci. Godine 1885. postao je provincijalom u Castiliji, a 1891. generalnim vikarom reda u Rimu. Osim španjolski govori talijanski, francuzki i englezki.

— (Cirkulacija novca koncem rujna.) Po izkazu austro-ugarske banke nalazilo se je 30. rujna u cirkulaciji forintačah 74,033.374 fr., petaćah za 134,575.740 for., petdesetačah za 127,805.950 for., (banknotah (po 10 for. 100 for. i 1000 for.) za 459,362.120 for. i srebra (približno) za 50,000.000 for. Ukupno dakle 845,877.584 for. Na prema ovoj ogromnoj svoti iznosi zalih zлата u gotovini i dovizah jedva 200 milijunah. S toga smo još prilično daleko od potrebite zalihe zлата za valjanu regulaciju valute.

— (Objesio se častnik.) Nadporučnik C. Kropf od 32. pješ. puk., koji je u vojnoj akademiji u Wiener-Neu stadtu bio učiteljem, objesio je 6. o. m. u zoru na brzojavnom stupu uz željezničku prugu. Kad je želj. stražar obilazio u jutro u 4 sata prugu, vidio je jednog častnika naslonjena na brzojavni stup. S prva je kroz maglu jedva

mogao razabrati čovjeka, no kad se je približio opazio je da se je častnik na pasjem biču, o koji bijaše privezana uzica, objesio. On je namah odrezao uzicu, al častnik bijaše već više satih mrtav. Kod častnika našli su pismo, kojim mole svoje roditelje da mu oprostite. Kao motiv samoubojstvu navodi, da nezna dovoljno magjarski, da bi mogao taj jezik predavati u akademiji.

Ribnik.

Vlastnikom ribničkim: presvietlom gosp. dru. Josipu pl. Gállu i presvietloj gđji. Katinki pl. Gáll, posvećuje Emilij Lasowski.

(Svršetak.)

Odrekan se udova Adama Zrinjskoga svakoga prava na dobra pokojnoga si muža, podpade Ribnik sa ostalimi imanjima pod upravu kr. gradačke komore, koja i kupi 1692. primorska imanja zajedno sa Ozljem i Ribnikom.

Tako bijaše Ribnik pod upravom gradačke komore sve do g. 1702. Ove naimie godine založi komora Ribnik zajedno sa Ozljem grofovom Ademu i Juliju Petazzi za 120.000 for. Nu ovi nedadoše gotov novac već odstupe komori za tu svotu svoju djedovinu gradove Sancto Servolo i Castel novo u Istri.¹²⁰⁾

Do skora dodje Ribnik u vlast samo grofa Adelmata Petazza. Ovaj primi od kralja Karla III. još Stative, Rozopanjak i Piščetke u zalog za 3000 for. Pošto je tako Adelmo grof Petazzi posjedovao Ribnik kroz 21 godinu, založi kralj Karlo III. g. 1723. 19. januarija novom darovinom: Ribnik, Piščetke, Rozopanjak i Stative grofu Ademu Petazzu na 80 godinah, i to tako, kad će izminuti založni rok, da će komora njemu ili njegovom potomstvu morati izplatiti za Ribnik 18.000 for., a za ostalo 3000 for.¹²¹⁾

Adelmo Petazzi bijaše starinom Trščanin, čovjek, koji ljubljase osobito knjigu i filozofiju. Godine 1695. bude primljen medju zemaljske stališe štajerske.¹²²⁾ God. 1704. postade kraljevim komornikom, a 1708. kapetanom bakarskim, te imenovan po kralju Josipu I. upraviteljem zaplijenjenih Zrinjsko-Frankopanskih dobarah u Primorju. Tu upravu vodio je vrlo točno i savjestno, na što mu kralj Karlo i dade u zalog god. 1720. Piščetke (praedium Pischedcho).¹²³⁾

Po smrti Adelmata grofa Petazza držao je Ribnik sin mu Benevenut Sigismund, koji bijaše generalom karlovačkim god. 1754.—1763. još god. 1757. postade Feldmarschalllieutenantom,¹²⁴⁾ a g. 1767. Feldzeugmeisterom.¹²⁵⁾

Benevenut Sigismund bijaše vrlo obljubljen na dvoru kraljice Marije Terezije, što pokazuju listovi kraljice na njega upravljani, odajući veliku naklonost kraljice pa i Josipa sina njezina.¹²⁶⁾

Benevenut Sigismund grof Petazzi nastojao je, da i medje svoga posjeda razširi, te kupi susjedni grad i imanje Brlog na Kupi god. 1740. od grofa Ive Ernusta Paradajzera za 14.000 for. Isto tako kupi i imanje Poganac u Kranjskoj. Iste one god. 1740. primljen Benevenut Petazzi medju indigene na saboru hrvatskom, a god. 1769. medju ugarske.¹²⁷⁾

Od kako je Petazzi kupio Brlog, malo je boravio u Ribniku, već svu njegu posveti novostečenomu Brlogu. On podigne u Brlogu gospodarstvo, sagradi južni i iztočni dio grada brložkoga. Od to doba stanovaše takodjer većinom u Brlogu. Nekim načinom bio je i prisiljen na to, jer grad ribnički bijaše u vrlo lošem stanju (»propter ruinosum statum«).¹²⁸⁾

Kao brižan otac uredi god. 1777. oporukom pisanom u Poganu svoje obiteljske odnošaje. Ribnik oporuci sinu si Ademu, kojega učini ujedno universalnim baštinikom, grad i imanje brložke kćeri Ani udatoj grofinji Kegljević, a Poganac podieli svojoj unučadi Ivani Jellačić, Cassandri barun Pušić, i Alojziji barunici Bibra, koje imadu materi si Ani Tereziji obudovljenoj grofinji Petazzi plaćati doživotnu rentu.¹²⁹⁾

Po smrti njegovoj došlo je do parnice medju sinom Adelmom i kćeri Anom Kegljevićkom poradi Ribnika, pače još god. 1787. tekla je ta pravda, nakon koje se ipak nagodiše.¹³⁰⁾

Adelmo Petazzi ostade u posjedu Ribnika. Kad je pako god. 1803. izminuo založni rok, stiže sliedeće god. 1804. nalog od kralja Franje na ugarsku komoru, da ima Ribnik Petazzu oduzeti i pribaviti ga fisku.¹³¹⁾ Petazzi se sada poče razno nagadjati sa fiskom.¹³²⁾ Petazzi ipak ostade u posjedu Ribnika, pače učini 1807. oporuku kojom ostavlja Ribnik ženi si Ani rođenoj Zimmermann ili ako ona umre kćeri si Ivani Nep. udatoj grofinji Lichtenberg, nu ako bude on ili žena mu izbačeni po fisku iz posjeda Ribnika, imadu dobitu onu svotu za koju je Ribnik založen bio.¹³³⁾

Sred ove parnice daruje kralj Franjo, god. 1809. grad Ribnik generalu Filipu barunu Vukasoviću, te naloži kap-

¹²⁰⁾ Ugovor Petazza sa komorom u ovjerovljenom prepisu od g. 1807. u Ribniku.

¹²¹⁾ Prepis u našoj sbirci medju ribničkimi spisi.

¹²²⁾ Izvornik na pergameni na 5 visećih pečatah u našoj sbirci medju spisi obitelji grofovi Petazzi.

¹²³⁾ Rodoslovje Petazza iz prošlog vieka: Ibidem.

¹²⁴⁾ Ibidem: izvornik imenovanja.

¹²⁵⁾ Ibidem: izvornik imenovanja.

¹²⁶⁾ Ibidem: nekoliko izv. listovah, jedan od njih pisan rukom Josipa II., a podpisan po Mariji Tereziji.

¹²⁷⁾ Ibidem: izvorna povelja.

¹²⁸⁾ Ibidem: medju brložkimi spisi.

¹²⁹⁾ Ibidem: ovjerovljen prepis.

¹³⁰⁾ Ibidem: te u zem. arhivu: Causae corum tab. judiciar. Nr. 313.

¹³¹⁾ Ovjerovljeni nalog kralja u Ribniku.

¹³²⁾ Ibidem: odnosni spisi.

¹³³⁾ Prepts u našoj sbirci.

tolu zagrebačkomu, da uvede Vukasovića u posjed Ribnika.¹³⁴⁾ Iste godine pada Vukasović u bitku kod Wagrama oštavivši sina Filipa i udovu Ivanu grofinju Malfaty. U suprot svim ovrham ne pusti Petazzi Ribnik već nastavi parnicu.

Kad su Francezi zauzeli Hrvatsku do Save podpade i Ribnik pod upravu francuske vlade imajući svoga maira.

Dugotrajna parnica medju Petazzom i Vukasovićem svršila se tek kasno po Adelmoj smrti nagodom g. 1839. 30. julija, kojom udova Petazzi odstupa Vukasoviću Ribnik uz odštetu 24.000 for.¹³⁵⁾

Kad je pako god. 1846. umro Filip barun Vukasović ostavivši samo udovu Herminu bar. Vlašić, počeo fiskus zahtjevati Ribnik kao ošastno dobro. Udovica Vukasovića branila se, te napokon god. 1858. napusti fiskus pravo svoje na Ribnik.¹³⁶⁾ Skoro iza toga dodje Ribnik putem kupa u vlast sadanjih vlasnikah presvj. gosp. dr. Josipa pl. Galla člana ugarske velikaške kuće, i presvjetele gospodje Katinke pl. Gáll. Plemenite duše vlasnici pre nisu Hrvati; to ipak toli oblubiše drevni grad ribnički, da ne propuštaju ni brige ni troška; samo da grad uzčuvaju i poprave.

Bilo jim na čast, a narodu hrvatskomu od koristi.

¹³⁴⁾ Ovjerovljeni prepis u Ribniku.

¹³⁵⁾ Ibidem: izvornik i prepis.

¹³⁶⁾ Ibidem: ovjerovljeni prepis nagode medju fiskom i Vukasovićkom.

Iz suda.

— (Vrhovne osude.) Milan Poh, izučeni pravnik, sin poznate zagrebačke obitelji, ubio je u lovu dne 4. lipnja o. g. iz puške prijatelja Rudolfa Benića, te je radi toga po ovdašnjem kr. sudb. stolu osuđen dne 7. srpnja o. g. radi zločinstva umorstva na petnaest godina teške tamnice. Proti ovoj osudi uložio je osuđeni ništovnu žalbu i priziv, nu kako čujemo, kr. stol sedmorice obnašao je oba pravna lieka odbiti i tako će Milan Poh, kojom kazna počima dne 4. listopada, biti doskora odveden u kr. zemaljsku kaznionu u Lepoglavi da tamo kazan pretrpi.

— (Affaire Eisenstädter.) Glavna razprava proti Feliksu i Bernhardu Eisenstädteru radi zločinstva paleža određena je pred ovdašnjim kr. sudbenim stolo za sriedu dne 19. listopada u 8 sati prije podne.

— (Uhićeni bjegunci.) Pred nekoliko danah razpisana je tjeratica za Anastazijom Kiren, obtuženoj zbog zločinstva kradnje na štetu sesvetskoga župnika g. Mate Štefanca, pošto je dne 26. rujna o. g. na večer pobjegla iz ovdašnje bolnice milosrdne braće, kamo je bila premještena iz uzišta suda, jer je trudna i jer je krv bacala. Ona je umakla iz bolnice oko 9 sati na večer i pješke odputila se u Križevac, za koji put je trebala 7 danah. Nu jedva je tamo stigla, već ju uhititi tamošnja oružnička obhodnja i natrag ovamo dovede. Za koji dan je glavna razprava.

Zanimljivo je čuti, kako je ona uhićena. U iztrazi joj se imputira i jedna kradja, počinjena mjeseca srpnja o. g. Ona ju taji i dokazuje svoj alibi, jer da je onda bila u službi križevačkog odvjetnika g. dra. pl. Vuščića, koji to poriče. Ovih danah jedne večeri spremahu se kod Vuščićevih na počinak. Trebalo je zaključati i jednu sobu, u kojoj nitko nespavaše, ali ključa nestade iz ključanice. Služkinje posumnjaše, nije li se tko zavukao unutra i dozvaše slugu. Unidju. Pod krevetom bijaše smotanah sagovah. A kad ove odvrnuše i zagledaše pod krevet, nadju tamo mirno ležeću Anastaziju Kiren. Izvukoše je i predadoše redarstvu. Ona se brani, da je htjela pred »gospodina doktora«, da se zauzme za nju kod suda rad njezina alibia. Zaista čudan način audiencije!

Isto tako je uhićen i sudu predan stari griješnik Bolto Pisanec, koji je sumnjiv zbog više kradjah, te je proljetos pobjegao iz uzišta kotarskoga suda dugoselskoga i to u društvu Roka Novosela, kojemu se dosle u trag nije došlo.

— (Vrhovna osuda.) Tomo Valetić-Budalec, seljak iz Glavnice, ubio je dne 19. lipnja o. g. kosirom iza svadje svoga brata. Ovdašnji kr. sudbeni stol osudio ga 13. srpnja radi zločinstva ubojstva na pet godina teške tamnice i na odštetu pokojnikovoj udovi Jelici u iznosu od 320 for. 10 nč. Usled ništovne žalbe i priziva, uložena proti osudi po osuđeniku, snizio mu je kr. stol sedmorice kazan na četiri godine teške tamnice, koja će se ovršiti na njem u kr. zem. kaznionu u Lepoglavi.

— (Uvrjeda Veličanstva.) Dne 30. svibnja tek. god. bijaše u Pisarovini izbor narodnog zastupnika za hrvatski sabor, te je izabran g. dr. Dragutin Herić, kandidat narodne stranke. Iza obavljena izbora podjoše izbornici upravne občine Pokupsko kući, a došavši kući skrone nekoliko njih u krčmu Dragutina Hodalja, gdje se uz vino zabavljahu. Za neko vrijeme dodje unutra Pavao Gajdek, seljak iz Hotnje, i stane bez ikakova povoda psovati ponajprije izabranoga zastupnika naroda, a zatim i »cara i caricu« i to načinom koji se ne može reproducirati. Seljaci prijaviše bezsramnika kotarskom sudu u Pisarovini, koji ga potegne u izragu radi zločinstva uvrjede Veličanstva i zločinstva uvrjede članovah cesarske kuće. Pavao Gajdek se branijaše potpunim pijanstvom, pa da nezna, što je počinio. Ali prisutni svjedoci porekoše to, jer da je on samo pripit bio.

Obtuženiku ima 42 godine, oženjen je, ima jedno die, a dosele bijaše sudbeno neporočan.

Jučer je proti njemu obavljena glavna razprava pred malim senatom ovdašnjega kr. sudbenog stola pod predsjedanjem presv. gosp. Vladislava viteza Cuculića.

Sud proglasi obtuženika krivim i osudi ga na dva mjeseca teške tamnice. Kao što osuđeni tako i drž. odvjetništvo (g. vitez Gayer) pridržalo je sebi trodnevni rok za promišljanje glede prijave pravnoga lieka.

Umrli u Zagrebu

od 1. do 8. listopada 1892.

Petar Kvakić, opančarski meštar, 61 god., Mesnička ulica 3, od upale mozgovnih opnicah. Joso Grossler, die, te pazikuće, 2 mjes., Magazinska cesta, od zahlipacah. Margareta Raut, sitničarka, 60 g., Ilica 80, od katara crevlja. Job. mužko mrtvorodjenče. Josip Osvaldić, umir. upravitelj uzah, 60 god., Kačićeva ulica 21, od ostarjelosti. Vaclav Serkulj, župnik, 48 g., od sušenja mozga (mrtva u grad dopremljen). Rudolfo Petelin, die, te dvorilje, 5 tjedna, Savska cesta 71, od zahlipacah. Apolonija Baričević, supruga čizmara, 29 g., Vlaška ulica 129, od sušice. Ljudevit Burgstaller, trgovac, 44 g., Ilica 10, od sušice. Pavao Rudović, posebnik, 75 g., Vrhovec 38, od ostarjelosti. Ivan Vlašić, krčmar, 39 g., Goljak 2, otrovanje. Alberto Kelemen, die, te stolara, 1 1/2 g., Draškovićeve ulice 11, od srdoboli. Barica Pelz, die, te poštarskog činovnika, 4 mjes., Draškovićeve ulice 11, od lijavice. Ivica Paskati, die, te služavke, 2 mjes., Preradovićeve ulice 55, od zahlipacah. Vjekoslava Gondola, piljarica, 60 g., Draškovićeve ulice 18, od sveobće slabosti. Dragec Benjak, die, te poštarskog službenika, 3 tjedna, Preradovićeve ulice 40, od lijavice. Ferdo Vagnes, die, te sedlarskog meštra, 10 g., Vlaška ulica 45, od srdoboli.

U bolnici milosrdne braće.

Judita Matijaš, sobarica, 26 g., od sušice.

U bolnici milosrdnih sestarah.

Kata Kopfmüller, kuharica, 72 god., od griške na srdcu. Mijo Krapić, nadničar, 68 g., od ostarjelosti. Ivan Jakopčić, košarač, 50 g., od upale potrbušnice. Dora Rogina, poljodjelka, 60 god., od vodene bolesti. Barbara Zenaja, supruga željezničkog službenika, 26 g., od sušice.

Nar. zemaljsko kazalište u Zagrebu.

Nepar. Nepar.

Danas u subotu 8. listopada 1892.

prikazivat će se:

Roman siromašna mladića.

Igrokaz u 5 činah, napisao O. Feuillet, preveo A. M.

Glasba svirati će:

1. Mascagni: Predigra i Siciliana iz opere »Cavalleria Rusticana«. 2. Fahrbach: »Liepo je u domovini«. Valcer. 3. Zajc: »Večer na Savi«. 4. Wagner: »Čuješ, gdje kroz jele.« Pjesma. 5. Marek: »Poskočnica«.

U nedjelju dne 9. listopada prikazivati će se:

NERVOZNI.

Vesela igra u 3 čina od Sardou-a, preveo M. S. Na »par«.

Početak točno u 7 a svršetak u 10 sati.

Tržne cene žita, vina i žeste u Zagrebu.

Izvešće trgovačko-obrtničke komore. Za vrijeme od 1. do 8. listopada 1892.

Poprična cena po 100 klg.

	Najviša.	Najniža.
Pšenica banatska	for. 8.55	for. 8.50
» hrvatska	» 7.50	» 7.—
Raž	» 6.50	» 6.—
Ječam	» 6.—	» 5.—
Kukuruz	» 5.50	» 5.25
Proso	» 5.—	» 4.50
Heljda	» 6.—	» —.—
Zob	» 5.75	» 5.—

Cena po hektouitar:

Staro vino	{ Najviša bijelo 36 for., crno — for.
	{ Najniža bijelo 22 for., crno — for.
Novo vino	{ Najviša bijelo 20 for., crno — for.
	{ Najniža bijelo 14 for., crno — for.
Sljivovica stara	{ Najviša 120 for. do — for.
	{ Najniža 70 for. do — for.
Sljivovica nova	Najviša 55 for., najniža 50 for.

Prispjeli u Zagreb.

7. listopada.

U svratilište „Grand Hotel“:	U svratilište Prukneru:
H. Wange, trgovac, Beč. L. B. lonvitzki, trgovac, Solingen. E. Korczul, pivar, Zagreb. A. Rojc, stud. phil., Dalmacij. D. Vasiljević, stud. med. Sarajevo. Dr. D. Majoran, odv. kand. M. Sandija, sup. šumara i T. Reischek, posebnik, Ljubljana. A. Špitzer, Pakrac.	G. prof. Pejačević, posjednik, Budimpešta. G. Gjurjević, vlastelin, Kaniža. T. barun Dumreicher, posjednik, Januševac. A. pl. Bunjevaca, kapetan, Belovar.
U svratilište k caru:	U svratilište Liebalda:
S. Eicher, trgovac, i B. Müller, graditelj, Beč. T. Wolfbauer, posebnik, Eibisvald. G. Ernst, i S. Löw, trgovci, Beč. M. Kment, ekonom, Samobor.	V. Čorčić, sluš. med., Novi. B. Budisavljević, pravnik, Vrhovina. G. Gruber, sluš. phar., Ogulin. V. Gjerić, sluš. filozof., Korenica. F. Ipša, sa suprugom restaurateur, Topusko.
U svratilište k jagujetu:	U svratilište k lovnačkom rogu:
Dr. S. Kazaman, sa kćerkom, posjednik, Spljet. D. Polić, pravnik, Hreljin. V. dr. Luttenberger, odv. perovodja, Rieka. A. Kindl, posjednik, D. Landsberg, J. Franković, pharmaceut, Mrkopalj. V. Strutz, trgovac, i J. Wallner, načelnik, D. Landsberg, J. Kačović, mjernik, Bos. Brod. T. Božičević, kapetan, Ugarske. Zorti de Rainondo, posebnik, Rieka.	A. Walland, drvotrzac, Gonobitz. M. Novak, posjednik, Glina. P. Gerić, sa suprugom, zemljomjer, Koprivnica. G. Timonschek, posjednik, V. Wolfbauer, trgovac, J. Herunter, gostioničar, J. Harb, učitelj, A. Neuhole, gostioničar, A. Pflanzl, drvotrzac, i L. dr. Schmidt, odvjetnik, Stainz. Mula Muja Alije, trgovac, Banjaluka.
	U svratilište k Zagrebu:
	J. Schwarz, mesar, Beč. Guido Gebell Ennsberg, dobrovoljac, Graz.

Kretanje željezničkih vlakovah.

(Od 1. listopada 1892.)

Vlakovi dolaze u Zagreb:		
Iz	Na južni kolodvor	Na državni kolodvor
Budimpešte	10:38 na v., br. vl. 9:19 prije p.
Žakanja	7:37 na večer	6:57 na večer
Karlovac-Rieka	5:15 u jutro	4:55 u jut., br. vl.
"	7:50 prije pod.	7:34 prije p.
"	7:37 na večer	6:22 na večer
Siska	12:32 poslje p.	.
"	8:58 na večer	.
Sisak-Broda (Banjaluka)	6:07 na večer
"	8:10 u jutro
Varaždin-Krapina	1:59 poslje p.	2:11 poslje p.
"	10:26 na večer	10:43 na večer
Zidaniogosta	8:01 u jutro	.
"	4:30 poslje p.	.
"	7:42 na večer	.
Od državnog kolodvora na južni kolodvor	7:50 u jutro	.
"	7:37 na večer	.
"	8:48 na večer	.
Od južnog kolodvora na državni kolodvor	8:16 prije p.
"	7:58 na večer
"	9:14 na večer

Vlakovi odlaze iz Zagreba:

	Od južnog kolodvora	Od državnog kolodvora
Budimpešta	5:29 u jut., br. vl. 6:58 na večer
Žakanj (prij. na juž. želj.)	8:10 prije pod.	8:42 prije p.
Karlovac-Rieka	10:36 na večer	11:25 noć, br. vl.
"	7:52 na večer	8:10 na večer
"	8:10 prije pod.	9:57 prije p.
Karlovac (sajm. vl., petkom)	4:56 u jutro
Sisak	8:15 prije pod.	.
"	4:30 poslje pod.	.
Sisak-Brod	7:57 na večer	10:5 pr. v. (prij. 7:31 na večer Sunja-Banjaluka
"	5 u jutro
Varaždin-Krapinu	5:20 u jutro	2:42 poslje p.
"	2:55 poslje p.	7:44 u jutro
Zidaniogosta	8:02 u jutro	.
"	12:44 poslje p.	.
"	9:24 na večer	8:42 na večer
Od državnog kolodvora na južni kolodvor	7:44 u jutro
"	7:31 na večer
"	8:42 na večer
Od južnog kolodvora na državni kolodvor	8:10 prije p.	.
"	7:52 na večer	.
"	9:08 na večer	.

Bečka burza od 6. listopada 1892.

	Zadnji tečaj novca	roba
Državni dug:		
Austrijska renta u papiru	96:35	96:55
Austrijska renta u srebru	96:0	96:40
4% austrijska renta u zlatu	115:75	115:95
5% austrijska renta u notah	100:20	100:40
4% ugarska renta u zlatu	112:30	112:50
5% ugarska renta u papiru	100:40	100:60
Banke:		
Hrvatsko-slavonsko	95.—	96.—
Ugarske	94:15	95:15
Temiško-Banatske	—	—
Erdeljske	—	—
Srečke:		
854 250 for. po 100 for.	140:50	142:50
1860. po 100 for.	151:25	151:75
1864. po 100 for.	185:50	186:0
Ugarske nagradne po 100 for.	146 —	147.—
Uredjenje Tise	138:40	139.—
Zemljištno-vjerseljske založnice	111:50	112:50
Ugarske hipotekarne	126 —	126:40
Vjerseljske	190:25	191:25
Bečke komunalni	161:50	162.—
Dionice prometnih poduzećah:		
Alfidsko-riečkoželjeznice	—	—
Željeznica Karla Ludovika	515.—	515:50
Južna željeznica	97.—	97:50
Željeznica Kolice-Oderberg	183.—	183:50
Državna željeznica	288.—	288:50
Željeznica polabake dolina	225.—	225:50
Rudolfove željeznice	—	—
Erdeljske željeznice (prve)	—	—
Dionice bankah:		
Austro-Ugarske banke	983.—	987.—
Vjerseljske sa trgovinu i obrt	209:75	310:25
Ugarske obće vjerseljske	351.—	355.—
Zemaljska banka	221:75	222:75
Anglo-austrijske banke	151:40	151:80
Union banke	241.—	242.—
Bankovno društvo	118:50	114.—
Novci:		
Dukati	5:69	5:71
20 franakah	9:52	9:53 1/2
20 marakah	11:75	11:77
Engleski souvereign	11:95	12:01
Njemačke državne banknote	58:85	58:90
Talijanske banknote	46:05	46:15
Rubliji u papiru	1:20 1/4	1:20 3/4